

ס פ ר

ויאמר עזרא

זה הספר דרשות ורמזים אשר חדשתי
בעניי בחמלת ה' עלי ודרשתי אותם בסד
בקה"ר פה העיר הזאת נעמי דמשק יע"א.

אנכי הדל באלפי

הצעיר **עזרא הכהן מראב** ס"ט.

בן לא"א ה"ה

כמוהר"ד **אליהו הכהן מראב** ס"ט.

נדפס

פערה"ק **ירושלם** תוכב"א.

שנת תרע"ד לפ"ק.

בדפוס לעווי ושותפיו הי"ו.

ויאמר עזרה

פ' בראשית

בראשית ברא אלדים וכו'. ה' שדה הארץ ז"ל פי' סיוס התו' לטיני כל ישראל נעוץ עם תחי' בראשית ז"א זמ"ש המפ' דה"ט דכתיב בראשית ברא אלדים ולא קאמר אלדים בראשית ברא וכו' הוא כדי ללמד לישראל שלא יזכרו את ה' בתחילת דבריהם אלא אחר שתי תיבות הדיא דאינו מדרך ארץ וגם דאיכא חששת מיסתא דאחר סהזכיר את ה' ימות ולא יוכל להשלים דבריו וגמלא מזכיר שש"ל. וזהו לטיני כל ישראל ללמד ד"א שלא יזכרו את ה' בתחילה לכן כתיב בראשית ברא אלדים ולא אלדים ברא בראשית ע"כ. ולפי דרכו יל"פ זאו"א עפ"י הידוע דישראל י"ל מעלה יותר מהמלאכים דהמלאכים אינם יכולים להזכיר את ה' כ"א אחר ג' תיבות כמשה"כ קדוש קדוש קדוש ה'. אבל ישראל מזכירים את ה' אחר שתי תיבות כמשה"כ שמע ישראל ה'. וזהו שבא לרמוז לטיני כל ישראל יוכלו להזכיר את ה' אחר שתי תיבות ולכן כתיב בראשית ברא דמוכר ה' אחר שתי תיבות היינו דבתחילת דבריהם אין להזכיר את ה' וגם לרמוז דיוכלו להזכיר את ה' אחר שתי תיבות. משא"כ המלאכים לא יוכלו להזכיר השם אלא אחר ג' תיבות כדכתיב קק"ק ה' :

זאת הפעם עלם מעלמי ובשר מצשרי לזאת יקרא אשה כי מאיש לוקחה זאת. יל"פ דהגה נמלא במיני הנצחיים דהבדיל האל צריחת האדם מצריחת החיות והצמח והעופות. דצריחת האדם בתחילה ברא את הזכר ואח"כ לקח אהת מללעותיו ויבן את הללע לאשה. משא"כ בצריחת שאר מיני הנצחיים בתחילת הכל במאמרו ית' ברא אותם זכר וגקבה יחד. ושזב אח"כ אדם ובהמה וחיות ועופות הזכרים והנקבות הם נצחיים ע"י זיווג זכר וגקבה. ויש לתת טעם לזה כמה שטעה ה' ככה בתחילה להבדיל צריחת האדם דברא הזכר תחילה וממנו לקח וברא את הנקבה משא"כ בשאר מיני הנצחיים. יען דבשאר מיני הנצחיים הגב דהנקבה חושבת עלמה במעלה כהזכר ליכא קפידא צוה ויש לעולם קיום. אבל במין האדם חס הנקבה חושבת עלמה במעלה כהזכר יש קפידא בדבר ואין לעולם קיום. ע"ד מ"ש המפ' דצמקום אחד אומר הכתוב ומולא אני מר ממות את האשה וצמקו"א אומר מלא אשה מלא טוב ופי' דאיש מספרו שי"א ואשה מספרה ש"ו לרמוז דהזכר מע' גדולה ממע' הנקבה ולכן מספר שמו יותר ממנה. ואשה הרעה שחושבת עלמה דהיא שוב במע' כמעלת האיש ומספר

ומספר שמה כמספר שמו זהו דבר רע ומר וזהו ומולא חגי מר ממות את האשה היינו כשהיא חושבת עלמה מע' כמע' האיש וזהו האש"ה גימט' שי"א כמספר שם אי"ש אזי זאת האש"ה מר ממות. אבל כשהיא חושבת עלמה פחותה ממע' האיש ומספר שמה גרוע ממנו וזהו מלא אשה גימט' ש"ו לרמוז שמע' גרועה ממנו אזי כאמר עליה מלא אשה מלא טוב. וזהו שרמוז רז"ל בדברייהם במערבא אמרי מלא או מולא. אשר לזה עשה האל ית' בחכמה לבדוא מין האדם בתחילה הזכר לבדו וממנו לקח אחת מללעותיו וזכר בו את הנקבה כדי שתמיד הנקבה תהיה חושבת את עלמה שהיא עפלה לזכר ופחותה ממנו כמע' ומספר שמה מועט מהאיש. ועשה ה' כן בתחילת בריאת האדם בפעם הראשונה לרמוז בזה. ושם אח"כ בריאת האדם ושאר מיני הגזראים המה שוים ע"י חיבור וזיווג זכר ונקבה. וז"א ויאמר האדם זאת הפעם שהיא פעם ראשונה של בריאת הנקבה ממין האנושי היא עלם מעלמי וזכר מבשרי וכעשה זה הבדל בצריאתה משאר מיני הגזראים שהיו זכר ונקבה יחד. ה"ע לרמוז לה שתמיד תהיה חושבת א"ע שהיא עפלה אליו לזכר ופחותה ממנו לזאת יקרא אש"ה שהיא כמספר שמה פחותה מהאי"ש יען כי מאיש לוקחה זאת דבתחילת בריאת הנקבה הזאת היא היתה מהאיש אחת מללעותיו וכונתו ית' היא היתה לרמוז זה לכן היא נקראת אש"ה בגימ' ש"ו פחותה ממספר שם אי"ש כדי שיהא נקרא עליה מלא אשה מלא טוב:

ורא האשה כי"ע העץ למאכל וכי תאווה הוא לעינים. הרב מגלה לפנות ז"ל בח"א פי' במ"ש הש"ך ז"ל עה"ת צפ' לא תעונו כלו' לא תעשו עין לס"מ כי הוא סומא דאותיות ס"מ הוא לסמ"א כי הוא סומא. ובעונות שאתם עושים עושים לו עינים ולזה ארז"ל דע מה למעלה ממך עין רואה וכשעושה העצירה אומר אין רואי בשעת מיתתו ז"ל לו מלא"ה כולו מלא עינים כמנין העצירות שעשה כל עצירה יש לה עין שהיה חושב אין רואה ומראה לו עצירה פ' זו היתה רואה כך וכן עין אחרת כמנין העצירות ועז"א איוב לא תשורני עין רואה אותי ואני איני רואה. ואח"כ משבר אותו וזהו לא תעונו אל תעשו עליכם הרבה עינים שייעידו עליכם ע"כ. וזהו ותרא האשה כי"ע העץ למאכל וכי"ת הוא לעינים ר"ל ע"י אכילה מן העץ יש תאוה לעשות עינים לס"מ מלא"ה. וז"ש ותפקחנה עיני שניהם ר"ל ששניהם אדם וחיה פתחו עיני ס"מ שהיה סומא והם עשו לו עינים כחמאתם וידעו כי ערומים הם מהמלוה שנלעוו ואין להם לכסות עצמם בשעת מיתה כדי שלא לראות העינים שעשו לס"מ מיד ויתפרו עלה תאנה מלשון תאניה ואניה תפרו וחזרו עליהם קינה בתאניה ואניה ויעשו להם חגורות של תשו' וכיון שהרהרו בתשו' זכו לשמוע את קול ה"א מתהלך בגן עכ"ל. ואפשר דלזה במחלוקת קרה כששלח מרע"ה לקרוא לדתן ולאבירם שלחו לומר העיני האנשים ההם תקר ל"ג לרמוז שאפי' שעי"ז שהם מחזיקים במחלוקת הם עושים בזה עינים לס"מ והוא משבר עיניהם בשעת מיתה עכ"ז לא נעלה. וזהו שה"כ עיני תמיד אל ה' כי הוא יוליא מרשת רגלי שלא אלכד ברשה זו לעשות עינים לס"מ. ויען שבאכילת אדם וחיה מעה"ד עו"ר עשו עינים לס"מ לכן נרמוז בר"ת גימ' סמא"ל כמה פעמים במ"ש מי ה'גיד לך כי ע"רום א'תה ה'מן ר"ת ששה תיבות אלו הם בגי' סמאל. גם ר"ת ה'מן

ה'עץ אשר ל'ויחיד ל'בלתי גימ' סמא"ל. גם ה'אדם ה'אשה ה'אשר נ'חת ע'מדי ה'יא ר"ת גי' סמא"ל לרמוז שהיא כבר באכילתה עשתה עין לס"מ ואח"כ ה'יא נ'תנה ל'י מן ה'עץ ו'אוכל ר"ת גימ' סמא"ל:

ויאמר האדם האשה אשר נחת עמדי היא נתנה לי מן העץ ואוכל. יל"ד מה התללות זו צמ"ש היא נתנה לי מן העץ ואוכל דאטו צטביל שנתנה לו הותר לו לאכול. וביותר ק' צמשרז"ל ואוכל אכלתי לא נאמר אלא ואוכל אכלתי ואוכל דאיך מלאו לבו לאדה"ר לומר דברים הללו. צרם יובן צמ"ש ה' כרם חמד ק"ק ז"ל צפ' ואחחנן ע"פ ואחחנן אל ה' צעת ההיא לאמר דלפוס ריהטא נר' דהאי לאמר הוא מיותר. ותי' עפ"י מ"ש צמד' פ' וילך אמר משה רבש"ע למה אתה גוזר עלי מיחה אמ"ל צחטא של אדה"ר אתה מת ע"ש. ואיחא צם' ש"ש תי' לאדה"ר על שאכל מעה"ד דטעה וסבר שאין צו איסור כלל שאם יש צו איסור למה לא מתה חוה מיד כשאכלה ערם שנתנה לו ע"ש. אמנם אם נימא דחווה לא היתה מוזהרת על אכילת עה"ד נסתר תי' זה. אלא דאיחא צם' כל"י צם' צראשית צפסוק וי"ו ה"א על האדם לאמר מהו לאמר אלא שיאמר לאשתו ע"ש. הרי משמע מהבא דחווה נמי היתה מוזהרת על אכילת עה"ד ושפיר יש תי' לאדה"ר כנ"ל. וזהו ואחחנן אל ה' היינו צביקש ליכנס לא"י ולחיות לעולם כדאיחא צם' מג"ע וק' הלא צהכרח למות צטביל חטא אדה"ר. וכ"ת שיש לו תי' למה לא מתה חוה כשאכלה מעה"ד ערם שנתנה לו דילמא התם הט' לפי שלא היתה מוזהרת על אכילת עה"ד ולכן לא מתה. לז"א לאמר ר"ל דהא ליחא שהרי מוכח דחווה היתה מוזהרת שלא תאכל מעה"ד מדכתיב צפ' וי"ו ה"א מלת לאמר והיינו שיאמר לחוה וא"כ שפיר יש תי' לאדה"ר על שאכל מעה"ד ומהראוי שאכנס לא"י ולכן ציקש אעצרה נא וכו' ע"כ. ולע"ד די"ש תי' לטענתו זאת דאף דחווה היא מוזהרת שלא לאכול מעה"ד מ"מ אינו דומה השומע הליויי מפי המלך צעלמו לשומע הליויי ע"י שליח או צכתב דהשומע הליויי מפי המלך צעלמו ועבר על ליוויי חייב מיחה שכן כתיב כל אשר ימרה את פיך יומת. משא"כ השומע הליויי ע"י שליח או צכתב הגם דהוא צר עונשין צמה שצבר על ליוויי של מלך מ"מ אינו חייב מיחה. דזהו מה שאמרו ישראל למרע"ה צעת קבלת התורה דיודעים הם דהאדם מהומר קורץ ועלול לחטוא וכשישמעו כל האזהרות וליוויי החו' מפי הקצ"ה אזי יהיו חייבים מיחה ע"כ דבר דבר ודבר שיעצרו עליו לכן אמ"ל למרע"ה דבר אתה עמנו ונשמעה ואל ידבר עמנו אלדים פן נמות. וא"כ ליכא תי' לאדה"ר מדלא מתה חוה כשאכלה מעה"ד ערם שנתנה לו נר' דליכא איסור. דהתם הט' יען דלא הוזהרה מפי הקצ"ה צעלמו אלא ע"י צעלה שהוא שליח לכן לא מתה משא"כ הוא אדה"ר שנלטה מפי הקצ"ה צעלמו יש עליו חוב מיחה. ולכן אמ"ל הקצ"ה למרע"ה דצחטא אדה"ר הוא מת וכשטען לפניו טענה זאת דגם חוה היא מוזהרת שלא תאכל מעה"ד מדכתיב לאמר צפסוק וי"ו ה"א והיינו שיאמר לאשתו וא"כ יש תי' לאדה"ר וכו'. עז"א רצ לך אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה דשגא ושגא יש מאדה"ר לאשתו והוא חייב מיחה באכילתו וצטביל חטאו אתה מת ולא תכנס לא"י לכן עלה ראש הפסגה וכו':

ואפשר דזאת היא היתה עורמת הנחש דהוא יודע ההפרש מאי דליכא בין השומע הליווי מפי המלך בעלמו ועובר עליו דהוא ח"מ להשומע מפי השליח ועבר דליו ח"מ וידע דחיה לא ללעוותה מפי הקצ"ה בעלמו אלא ע"י אדה"ר בעלה הוא השליח בדבר וכשעוברת אינה ח"מ כ"א עונש אחר. לכן לא בא אלל אדה"ר לפתוחו אלא בא אלל חויה לפתוחה ובאמלעוותה יתפתה גם בעלה ע". וכשאמרה לו כי אמר אלד'ים לא תאכלו ממנו פן תמותון אזי ויאמר הנחש אל האשה לא מות תמותון וכו' ונתפתחה היא בדבריו ואכלה מעה"ד ונתנה גם לאישה ואכל דסבר שאין זו איסור כלל דאם יש זו איסור למה לא מתה חויה כשאכלה ממנו ערס שנתנה לו. וז"א האשה אשר נתת עמדי היא נתנה לי מן העץ ואוכל דכיון שאכלה ונשאתה קיימת ונתנה לי ולא מתה ערס שנתנה לי מזה מוכח דליכא זו איסור ולכן ואוכל. וזהו שדרז"ל אכלתי לא נאמר אלא ואוכל אכלתי ואוכל היינו מאחר דמוכח דלית ביה איסור באכילתו. והוא טעה בזה דליכא הפרש בינו לבינה דהיא לא ללעוותה מפי ה' בעלמו וכשהיא עוברת אינה ח"מ משא"כ הוא דללעווי מפי ה' בעלמו יש ח"מ באכילתו. וזהו שבא בדיוק בדברי ה' בפסוק שאמר ולאדם אמר כי שמעת לקול אשתך ותאכל מן העץ אשר ליתך לאמר לא תאכל ממנו ארורה האדמה וכו' כי עפר אתה ואל עפר תשוב דגזר עליו מיתה לכאורה יל"ד דלמה כשהוכיחו לאדה"ר על אכילתו הרחיב הדברים ואמר ותאכל מ"ה אשר ליתך לאמר לא תאכל ממנו וכו' משא"כ בדברו עם חויה אמר כחם אל האשה אמר הרבה ארבה עלצוקן והרוקן וכו' ולא הרחיב הדברים עמה כמותו וגם לא גזר עליה מיתה צפי' ואדרבא מהראוי הוא שהיא ראויה לעונש יותר שהיא היתה גרמא במקין. גם תיבת לאמר דחיק לה עלמא דהיה די לומר מן העץ אשר ליתך לא תאכל ממנו ומה כוננו בזה. ברם עם האמור יוצן דבא הקצ"ה להוכיחו לאדה"ר ע"פ צמה שטעה ולקח ראיה מדאכלה חויה ולא מתה קודם שנתנה לו מזה סבר דלא יש איסור בדבר ואכל ממנו ע"ז אמ"ל דטועה הוא בזה דהליווי היה זו שני אופנים האחד היה מפי לך בעלמך והשני כדי שתאמר לאשתך שכן כתיב ויטו ה"א על האדם לאמר מכל עץ הגן וכו'. וז"ש כאן ותאכל מן העץ אשר ליתך לאמר היינו דליתך לך ללעמך מפי ולאמר לאשתך ואיכא הפרש גדול ממנה לך דהיא ליווייה ע"י שליח ואינה ח"מ כ"א שאר עונשים. משא"כ אתה אשר ליתך מפי לך בעלמך איכא ח"מ וטועה אתה צמה שלקחת ראיה ממנה צמה שלא מתה קודם שנתנה לך ואתה ח"מ על אכילתך לכן צועת אפיך וכו' כי עפר אתה ואל עפר תשוב דנגזר עליו מיתה והטעם שלא מת באותו יום

כבר כתבו המפ' כמה ה' ע"ז ע"ע :

ורב אשכנזי יל"ו שמעתי שפי' כו' משרז"ל אכלתי ואוכל. והן קדם יל"ד בפסוק הקודם שאמר המן העץ אשר ליתך לבלתי אכול ממנו אכלת. דתיבת לבלתי כמעט אין לה מוצן. ברם הגה נודע שהנחש השיאם בטענה שמה שהקצ"ה ליוה אתכם שלא תאכלו מעה"ד עו"ר כדי שלא תהיו כמותו לברוא עולמות וז"ש כי יודע אלד'ים כי ציוס אכלכם ממנו ונפקחו עיניכם ופירש"י ז"ל שהבראו עולמות דזהו סגולתו שהאוכל ממנו הוא צור"ע והוא

ג"כ אכל ממנו וזבח עולמות ומתקנה בכס שלא תאכלו ממנו ותהיו כמותו כי כל אומן שוכח לזכר אומותו ולכן מנע אחכס שלא תאכלו ממנו. ויש טעם אחר באכילתם ממנו מחמת החלואה שנתאוו לאכול ממנו יען כי טוב הוא למאכל וכמשה"כ ותרא האשה כי"ע העץ למאכל וכי תאווה הוא לעינים ותקח מפריו ותאכל ותתן גם לאישה ויאכל. וק"מ בין שני הטעמים דלעטם הראשון שהוא כדי לזרו"ע באכילה אחת סגי כי זהו סגולתו. אבל בטעם הב' שהוא משום תאוה כי"ע הוא למאכל א"כ אפי' שיאכל ממנו כמה פעמים הוא מהאוה לאכול ממנו עוד. ובזו"ו דהקב"ה שאל לאדה"ר המן העץ אשר ליתוך היינו שלא תאכל ממנו כשאתלת אחת ממנו היה בדעתך לאכול ממנו פעם אחת דוקא לבלתי אכול ממנו עוד פעם אחרת וזהו לבלתי אכול ממנו אכלת. ואם היה בדעתו כך א"כ כונתו היא באכילתו כדי לזרו"ע כמו טענת הנחש ודי באכילה אחת וזוה יהיה עליו עון פלילי. ע"ז השיב לו אדה"ר שאני אין כונתי לכך כלל כ"א כונתי באכילתי הוא בשביל תאוה דוקא וזהו האשה אשר נתת עמדי היא נתנה לי דכמו שהיא אכלה משום תאוה כמ"ש ותרא האשה כי"ע וכו' גם נתנה לי לאכול ואכלתי בשביל תאוה דוקא וכיון שקנ דעתי הוא אכלתי ואוכל ולא היתה כונתי ה"ו כדי לזרו"ע כלל:

עיינ צם' בן אים חי צם' בראשית לכמוהרי"ה יל"ו דנתן טעם להא דכתוב מ"ע של פו"ר אים ואשתו בראשונה ומלת כתיבת ס"ה באחרונה כמ"ס הפוס' ז"ל בשני שות' אים יולאים י"ח מ"ע לכתוב ס"ת באחד או"ד צע"י ס"ת שלם לכל או"א די"א דמהי וי"א דלא מהגי. ולסברת הסוברים דל"מ יבוא הטעם נכון דלהכי ככתבו בן לומר דלריכה האחרונה להיות בהראשונה והוא דכמו דאיתתא לבי תרי לא חזיא בן מלת ס"ת אחד לבי תרי לא חזי. וז"ר מגיד מראשית אחרית ר"ל מן המלה הראשית מגיד לנו דין האחרית כתיבת הס"ת דלא מהגי א' לבי ע"כ. ובגו יל"ו רמז כה"פ מלא אשה מלא טוב דכמו דין נישואי אשה דאיתתא לבי תרי ל"ח בן ג"כ צדין הס"ת דאין השות' יולאין י"ח צם"ת אחד ע"ש. ולדידי יל"פ לאידך גיסא דלס' הסוברים דמהי ס"ת א' לבי י"ל דלהכי כתבו בן לומר דכמו מלת פו"ר שהיא ע"י שנים אים ואשתו וגם אים היתה היא מפקדה אפ"ו נחשב לב"א מהם כאלו הוא לבדו קיים המלה בשלימות בן מלת ס"ת א' מהגי לבי שות' ונחשב לב"א כתבו בשלימות ודין אפשר משאי אפשר וזהו הרמז מגיד מראשית אחרית כלו' דמהמלה הראשונה שהיא פו"ר מגיד אחרית שהיא מלת כתיבת הס"ת דמהי א' לבי. וזהו ג"כ רמז מלא אשה מלא טוב. גם בזו"ו כה"פ כי לקח טוב נתתי לכם לכו דייקא מיעוט לשון רבים שנים לבן תורתו אל תעוזבו דמהי ונחשב לב"א מכס כאלו קיים המלה בשלימות. וז"ש בלשון רבים ועתה כתבו לכם וכו':

הלא אם תטיב שאת ואם לא תטיב לפתה חטאת רבץ. יש לרמוז ולפרש כמה ששמעתי מכמוהרא"ר מני ז"ל פי' משרז"ל דהנחש ראה אותם עסוקים בהשמים ונתקנה בהם: דטע דהלדיק ע"י מעשיו הטובים זכה לת' עלמין דכסופין. גם יש בחימות אחרות דזוכה גם לש"י עלמין. גם יש בחי' אחרות דזוכה גם לש"מ עולמות ע"ד משה"כ וש"ס עולם אהן לו.

וזו דהנחש ראה אותם שהם עסוקים בתשמי"ש היינו משתדלין לזכות לאלו הצחינות שהם תשמי"ש ת' וש"מ וש"י עלמין וכתקנא בהם עכ"ד. ונודע כי עוד יש צחינת ר' עולמות. גם נודע שהאדם צחטאו גורם כי שפחה תירש גבירתה ומה שהיה ראוי שיהיה לו לחלקו טורפת אותו הסט"א ח"ו לחלקה ועיין בס' קצ הישר פס"ג. וז"ר הלא חס תטיב מעשיך שאת שתקה כל הצחי' הללו לחלקך. ואם לא תטיב לפתח חטא"ת רצ"ך שאת הת' הוא כנגד ת' מאות עולמות והאחותיו הנשארין יעלו בגימ' ש"י כנגד ש"י עולמות וגם צחינת רצ"ך נרמו הר' כנגד שני מאות עלמין והב' והל' צחילוף אחיות אחת"ע וכו' יעלו ש"מ כנגד ש"ס עולם לרמוז שהסט"א לוקחת את הכל לחלקה ח"ו:

וישם ה' לקין אות וכו' ארז"ל אות וי"ו מסר לו. יל"פ עמ"ש בגמ' פסחים דק"ט אמר ר"ב בשם ר"י וידי אדם פרושות ידו כתיב מלמד שידו של הקצ"ה פשוטה לקבל שנים ע"כ. ואילו הייתה חיצת וידי כחוצה ציו"ד לא הייתה נדרשת על התשובה ולא הייתה התשובה מועילה אלל עכשיו שכתובה ציו"ו למדרש שידו פשוטה לקבל שנים שפיר מוכח דהתשו' מועילה. וידוע שקין עשה תשו' על עונו וכמש"ל. וצו"ו דלרמוז לו דתשו' מועילה ואין שום צריה שולטת בו לכן אות וי"ו מסר לו היינו דחיבת וידי אינה כחוצה ציו"ד אלא צו"ו להורות על התשו' שהיא מועילה שידו של הקצ"ה פשוטה לקבל שנים. וה' וילקט יוסף מער' ק' ח"ו הביא בשם מנחת אליהו שפ"י השמועה פי' צמ"ש מי כתיב חוטאים חטאים כתיב דאם היה כחוצ חוטאים לא היה תשו' לרשעים. וקין כיון שעשה תשובה ראוי שלא ישלש בו שום צריה לכן נתן לו אות וי"ו לאות כדי שלא יאמרו אין ראוי לקבלו שהרי כתיב יתמו חטאים. אלל בהראותו להם הו"ו דלא כתיב חוטאים צו"ו אלא חטאים א"כ ראונו של הקצ"ה שישובו ולא יאבדו ע"כ. ולע"ד דלדרכנו ידוקדק לשון רז"ל יותר:

עוד יל"פ צמ"ש צסו"ס דרכי איש דק"א דפי' צכה"פ משנאי ה' יכחשו לו ויהי עתס לעולם. והוא דקרא בכל לרחס לו לר כתיב צלמ"ד אל"ף וקריין צלמ"ד וי"ו וההפרש דלו צו"ו הכונה דהשכינה עמנו בגלות ולא צאל"ף פירש"י לא הרע להם כפי מעשיהם. וזה פי' הראשונים כה"פ לא לנו ה' לא לנו כי לשמך ת"כ הכונה האי לא לא תהיה צאל"ף דהכו' לנו דלא הרע כפי מעשינו הרעים כ"א לשמך דייקא לו צו"ו ושכינה עמנו ותן כבוד וכו'. וזהו משנאי ה' הם אזה"ע כחשו האי לא צו"ו וקורין לא צאל"ף לומר שלא הרע לנו כפי מעשינו הרעים ויחסיפו שנית לשעבד צנו. וע"כ אחת ה' תן להם כפעולם ויהי עתס לעולם של אזה"ע ופירש"י פורענותם לעולם עכ"ד. ונודע דכמו שצרכים המלמערים כצ"י השכי' מלמערת עמהם כן ג"כ יחיד המלמער כצ"י השכי' מלמערת צלרתו כדכתיב עמו אכבי צלרה. לכן כאן גבי קין דצחחי' נגזר עליו נע ונד יהיה צארץ ועשה תשובה וכיפר לו מחלה ומחל לו דלא יתקיים שוב בו כ"א נד כדכתיב וישב צארץ נוד ולא ירע לו כפי מעשיו הרעים ע"כ אות וי"ו מסר לו להורות דמאי דכתיב צכל לרחס לו לר אינה היא צלמ"ד אל"ף כדי לומר שכפי מעשיו הרעים יוסף להרע עמו כ"א היא צלמ"ד וי"ו דכצ"י הלער להשכי' ג"כ וע"י התשו' נמחל לו וכפר לו מחלה. וכפ"ד התיקונים סוף ת' תשעה

חשעה וששים דכחצ בתחי' היה כד ולבסוף נעשה נוד וישב בארץ נוד ע"ש. יתפרש כפשוטו אות ו' מסר לו רמוז על הוא"ו שניתנה בתיבת נד ונעשית נוד ורמוז על סודן של דברים:

וְכֵן ילך מחשבות לבו רק רע כל היום. תיבת היום בה"א פי' עט"ר א"א זלה"ה במ"ש ה' אדר"א לכמוהרי"ח יל"ו צפ' אחס נלצים היום שהוא ה' יום רמוז לב' ימים של ר"ה ויוה"כ והו"ר שבו החתימה ויום ש"ע שבו מסירת הפתקין וזהו אחס נלצים ה' יום לפני ה"א ע"ש. וזהו וירא ה' כי רבה רעת האדם בארץ ולאו דוקא בשאר ימות השנה אלא גם בה' ימים אלו שהם מסוגלים לשוב בתשו' רק רע כל ה' יום מרוב רעסם. עוד פי' שהיזה"ר מסיתו לחטוא וחומ"ל דהנה ימים באים שהם ה' זמני התשו' ויחזור בתשו' וזהו וכל ילך מחשבות לבו רק רע ר"ל למעט את הרע מכח כל היום שהם ה' יום זמני התשו' וידוע משרז"ל האומר לחטא ואשוב וכו' ע"כ. ולע"ד אפשר"ל באופ"ו דהנה האדם צבוא ימי התשו' שהם ה' יום הג"ל מהראוי הוא להגדיל המדורה בעיני עלמו ע"מ שחטא בימים שעברו כדי להתעורר לשוב בתשו' ושב ורפא לו. והיזה"ר זה דרכו ככל למו מלבד מה שהסיתו בשאר ימות השנה לחטוא בהם אלא גם צבוא זמני התשו' ה' ימים הג"ל שצריך האדם להתעורר בהם לשוב בתשו' בא היזה"ר ועושה לו היס"ת כפול שמקטין בעיניו את העונות שטעה ומראה לו במשאת שוא ומדוחים כאילו אינם נחשבים לו לעון כדי שלא להתעורר לשוב עליהם בתשו' שלימה. וזהו כי רבה רעת האדם בארץ היינו בשאר ימות השנה ולא די זה אלא גם צבוא זמני התשו' לצריך האדם להגדיל העונות שטעה בעיניו כדי להתעורר לשוב בתשו' בא היזה"ר ומקטין אותם בעיניו כדי שלא ישוב וזהו וכל ילך מחשבות לבו רק רע אכין ורקין מיטוטין שמקטין לו בעיניו העצירות בכל זמני התשו' כל ה' יום כדי שלא ישוב בתשו'. ועוד יל"פ שאומר היזה"ר לאדם רק מיעוט ר"ל שימטע עשיית הרע דוקא כל ה' יום הג"ל ואח"כ בשאר ימות השנה יעשה מה שלבו חפץ ודבריו הם דברי הצל ע"ד מ"ש המפ' צכו' אם אעברה כ"א אחת מבקש בעל סלח כ"א דאם רוצה שיעברו הג"א יום שמר"ה אלול עד יום הו"ר שהם ל"א יום כדי לשוב לחטוא עוד בעל סלח כ"א שאינו סולח לו העונות בהג"א יום הג"ל. ועפי"ד האדר"א יל"ו הג"ל יל"פ כה"פ ראה אנכי עותן לפניכם ה"יום ובהם תלוי ברכה וקללה וכו' גם פסוק וידעת ה"יום והשבות אל לבצך וכו' וכאלה רבות:

פ' נח

סמיכות הפ' ונח מלא חן וכו' אלה תולדות נח וכו'. יובן ע"פ מ"ש בשבת פ' כל כתבי לא חרבה ירושלים אלא בשביל שלא הוכיחו זא"ז שגא' היו שריה כאילים וכו' וצפ"ק דע"ז דרש ראב"כ מאי דכתיב חלילה לך מעשות כדבר הזה להמית לדיק ע"ר וכו' ולא והכתיב והכרתי ממך לדיק ורשע. צלדיק שאי"ג הצל צל"ג לא והכתיב וממקדשי תחילו

תחילו ותני ריו"ס א"ת ממקדשי אלא ממקדשי אלו בנ"א שקיימו את התו' מאל"ף ועד תי"ו
 התם נמי כיון שהיה בידם למחות ולא מיחו הו"ל כלדיקים שאי"ג ע"כ. וידוע דתולדותיהם
 ש"ל מלאת ומע"ט. גם נודע דכשהדור חוטא הנדיק נתפס עליהם לכפר כמ"ש אני נועל ל"א
 ומכפר על הדור וזהו חס אינו מוכיח אותם אזי אפי' שיהיה ל"ג נחשב כל' שאינו גמור
 ונתפס בעון הדור. משא"כ חס הוא מוכיח לאנשי הדור אינו נתפס בעצורם ע"ד משה"כ
 ואתה כי הזהרת רשע וכו' ואתה את נפשך הללת. ובמד"ר אמרו שנאו בשער מוכיח זה
 נח דהוה אמ"ל ריקים אתם מניחים את מי שקולו שובר ארזים ומשתחיים לעץ יבש וכו'
 וכן בזה"ק אמר דהוה אחרי זהו כל ימא ויומא ולא קבילו מיניה וקיים בנפשיה קרא
 דכתיב ואתה כי הזהרת רשע וכו'. וזהו ויאמר ה' אמחה את האדם וכו' וע"ז מקשה הפסוק
 ונח מלא חן למה מהראוי דיקח אותו וייל את עולמו. ע"ז תי' אלה תולדות נח הם
 תולדותיהם ש"ן מלאת ומע"ט ולא היה בכלל לדיק שאי"ג שלא היה מוכיח את אנשי דורו
 אלא נח איש לדיק תמים ר"ל לדי"ג שהיה מוכיח את בני דורו ולכן לא נתפס בעדם וקיים
 היה בדורותיו בשני דורות:

את האלדים התהלך נח וכו' ותשחת הארץ לפני האלדים וכו' וירא אלדים את הארץ
 והנה נשחתה וכו' ויאמר אלדים לנח קן כל בשר בא לפני וכו'. יל"פ השינוי דפעם
 אומר האלדים ופעם אומר אלדים. במ"ש החיד"א ז"ל צ"ל חומ"א צ"ס מוהר"י חאגיז ז"ל
 דאף כי אלדים מדה"ד כשאומר האלדים זה"א הוא מדת רחמים. וה' אמ"ל כינוי ז"ל בדף
 קי"א נ"ט לזה דאלדים הוא דין בחי' נוק' מלכות והמל' הוא מדה"ד ובשיהיה זיווג ז"ן
 אזי יהיו נמתקים הדינים שלה ונעשית גם היא מדה"ר וידוע דהוי"ה ב"א ואדנ"י במל'
 וכשמזדווגים יחד נעשים הוי"ה ואדנו"ת בשילוב העולים גימ' ל"א וזהו העטם דכשאומר
 האלדים הוא רחמים יען כי תיבת האלדים גימ' ל"א וסי' לדבר האלדים מלא מל"א נט'
 מספר ל"א והוא רמוז על ז"ן שהם ביחוד. וזהו אלדים ברוב הסדר הכו' כשהוא אלדים
 ברוב ר"ל זה"א אז הוא חסדך מדה"ר. וז"ר ה' הוא האלדים וכו' ע"ש. ובזו"ו דהכתוב
 משנה את נח איש לדיק תמים וע"י מתמתקים הדינים דשם אלדים דין מתמתק ומתגדל
 ונעשה האלדים רחמים וזהו את האלדים התהלך נח רומז על ז"ן שע"י יהיו ביחוד. וכ"ת
 כיון שכן איך בא מבול והשחית העולם לז"א ותשחת הארץ לפני האלדים ר"ל קודם שגברו
 הרחמים ונתרבה השם ונעשה האלדים בחי' זיווג ז"ן שלא היה עדיין ביכולתו למתק הדינים
 ולעורר הזיווג שהיה עדיין שם אלדים שהוא דין גובר באותה העת ותמלא הארץ חמס.
 וזהו וירא אלדים א"ה והנה נשחתה ויאמר אלדים לנח קן כל בשר בא לפני וס"ת קן
 כל' בשר גימ' ש"ך שם רמוז דהגבירו ש"ך דינים בעולם ע"י הגזל כי מלאה הארץ חמס
 והנני משחיתם:

ותשחת הארץ לפני האלדים ותמלא הארץ חמס. יל"ד דהול"ל בהיפך ותמלא הארץ
 חמס ואח"כ ותשחת הארץ וכו' מאחר דלא נחתם גז"ד אלא על הגזל. ויובן
 במ"ש הגש"ר ז"ל בכו' מ"ש במד"ר ולפי שהיו שטופים בגזל נימוחו מהעולם. דיל"ד מאחר
 שחטאו

שחטאו כמה עבירות והשחיתו דרכם. א"כ מדוע דוקא על הגזל נחמס גז"ד. ופי' צמ"ס
 צבנהדרין ז' מלת נלעוו צ"כ ואזהרתן זו היא מיתתן וחשיב שם גזל ויליף ליה מדכתיב ויל
 ה"א על האדם לאמר מכל עץ הגן אכול תאכל ולא מן הגזל והוי לאו הבא מכלל עשה
 והוי עשה. ואיתא צפסחים א"ר אכל כזית ללי מצע"י לוקה שנא' ואכלו את הצמר כלילה הזה
 ללי אש כלילה הוא נאכל ואינו נאכל ציוס. ופריך והא לאו הבא מכ"ע הוא והוי עשה ואמאי
 לוקין עליו ומשני הא מני ר"י היא דאמר לאמר כתיב אמור להם שיש לאו בדבר. וכחצו
 התוס' דגם לאו הבא מכ"ע אמרי' הואיל וכתיב מלת לאמר אמרי' שיש לאו בדבר ולא
 הוי לאו הבא מכ"ע דהוי עשה. וא"כ גבי ז"מ צ"כ מלינו ג"כ דכתיב לאמר וילי' ה' על האדם
 לאמר אמרי' ג"כ שבא להורות דהוי לאו דל"ת מדכתיב אכול תאכל ולא מן הגזל א"כ הוי
 לאו הבא מכ"ע והוי עשה לזה בזה מלת לאמר ללמד דלאו נאמר בדברים הללו והוי לאו
 ממש והייבום מיתה דאזהרתן זוהי מיתתן. האמנם לפ"ז ליכא למילף מיניה שוב דצ"כ מלוה על
 העריות דכלא זאת הוה ילפי' עריות מדכתיב לאמר זו ג"ע שנא' לאמר הן ישלח איש את
 אשתו. אך אי אצטריך לגופיה למילף מיניה שיש לאו צאיסור גזל מעתה ליכא למילף מיניה
 איסור ג"ע גבי צ"כ. וז"ש ולפי שהיו שטופים בגזל נחמס גז"ד דהגם שהיה צידם עון ג"ע
 לא נענשו עליו משום שהי"ל להתגלל ולומר מנלן דעריות נאסר לצ"כ אי משום דכתיב תיבת
 לאמר זה ג"ע יש לומר דתיבת לאמר היא להורות דיש לאו בדבר וח"מ על הגזל ולא יש
 אזהרה על העריות. אמנם כפי"ז נחשורר עליהם עון הגזל דשוב לא יה"ל מקום פטור
 מעונש הגזל והוי שפיר שנחמס גז"ד על הגזל זת"ד ע"ש. וצז"ו ותשחת הארץ לפני
 האלדים ר"ל שהורו פנים לפרש תיבת לאמר דלאו על ג"ע קא מזהר כ"א בזה תיבת
 לאמר להורות שיש לאו על הגזל ולכן השחיתו דרכם וז"ש ותשחת הארץ וכו'. וא"כ אתמהא
 ותמלא הארץ חמס היאך היו גוזלים מאחר שגילו דעתם דתיבת לאמר היא בזה להורות
 דיש לאו על הגזל וחיוז מיתה יש דאזהרתן זוהי מיתתן ולכן ממ"נ הם נלכדים ומשו"ה נענשו:
ור"ל מלכה היונה מנוח לכף רגלה ותשב אליו אל התיבה כי מים ע"פ כל הארץ וישלח ידו
 ויקחה ויבא אותה אליו אל התיבה. אפש"ל צמ"ס ה' שער המלך ז"ל דכשהיה צהמ"ק
 וישר' עושים רש"מ לא היה חרון אף בעולם רק בעת החורבן נאמר אשר הוגה ה' ציוס
 חרון אפו דנתלקו תיבת רחוק וחנון דהיינו אותיות ח"ר מן רחום ונתחברו עם ו"ן מן
 חנון ונעשה חרון ונשאר ח"ח מן חנון ומ"ו מן רחום. וזהו נחמו נחמו עמי הכפל ר"ל בזה
 שתנחמו שיהזרו אותיות כ"ה מ"ו למקומם לתיבות רחום וחנון ויוסר החרון אף מהעולם ע"כ.
 ובה פי' האדר"א צבלי יל"ו צר"פ ואתחנן כה"פ היא ישבה בגוים לא מלכה מנו"ח גם
 צתי הלא אצקש לך מנו"ח אשר ייטב לך ע"ש. ונודע דכנס"י ליונה אמחילא. גם אז"ל כל
 הקליין כלו ואין הדבר הלוי אלא בתשובה. וגם בזכות שמירת שבת הם נגאלין כאומרים
 שאלמלא שמרו ישראל ב' שבתות בהלכתן מיד הם נגאלין. וגם בעסק התורה נגאלין כמשה"כ
 גם כי יחנו בגוים עתה אקבלם. ונודע דמהשבת מוכה דדין צנים יש לנו עם הקב"ה דהוא
 ית' שבת ציוס הז' וכן משתמש בשרצו ש"א משא"כ אוה"ע גוי ששבת ח"מ. וגם התשובה

מוטילה לישראל מה"ע דאז שמחל ע"כ כ"מ. וצמס' תגיגה אמרו ע"פ וידי אדם ידו כתיב מלמד שידו פשוטה לקבל שנים. וזהו הרמוז דהן עתה אהנו בגלותנו לא מלאה היונה דהיא כנס"י מנו"ה דאותיות מנו"ה הם פרודות מסיבת רחום וחנון. ומ"ש לכף רגלה שם רמוז להרגלים המוטבעים בקלי' עיין צפ"א חמ"ל כיניו ז"ל מער' מ' דכתב צפ"א מצו"ש ש"ב ח"ג פ"ח מלכים הם אדם א' מראשו ועד רגליו שנטבע באלו הקלי' ובכל פעם שיט ציווג עליון אלו מעלים ע"י תפלתו יטרה"ק שבו צנחי' מ"ן וכשמחזררין גם הגיטו' אשר ברגליו אז יושלם להתתקן אדם זה ואז יבא המשיח וז"ס עד דמטי רגלין ברגלין ועינין רגלין אלו הם בעשיה ושם הוא סיוס הקדושה שהוא המל' הנק' קץ הימין וכנגדו בקלי' שיש שם נק' קץ הימים וכשיחוקמו הנשמות שיש שם יבוא המשיח ע"כ. ותשז אליו רמוז לחשו' ולשבת דאותיות חש"ב הם אותיות שבת כשחקיים כנס"י שחיהן חשו' ושבת אזי תשוב אליו אל התיבה זה זיהמ"ק. ועוד זה ע"י עסק החו' שנק' מים כדכתיב הוי כל נמא לכו למים הם גגאלין וזהו כי מים ע"פ כל הארץ אזי צמוט"ב תלחא הם בהכרה גגאלין. וישלה ידו רמוז לקרא דכתיב וידי אדם ידו כתיב שידו פשוטה לקבל שנים. ויקחה כנס"י ויבא אותה אליו אל התיבה זה זיהמ"ק הג' יה"ר שיצב"א :

והבוא אליו היונה והנה עלה זית ערף צפיה וידע נה כי קלו המים וגו'. המפ' ז"ל הקשו מהיכן ידע נה כי קלו המים שמא הביאה אותה מעל פני המים או מא"י למ"ד ארץ לא גושמה ציוס זעב. ולע"ד י"ל צדק פשוטה דהנה רז"ל אמרו מאי דהביאה לו עלה זית ולא דצר אחר הוא שאמרה היונה להקצ"ה מר מזה יהיה מידך ולא מחוק מיד צ"ו. ונדע משרז"ל מאן דאכיל דלאו דיליה בהית לאסתכולי באפי מריה ובדאי שאינו אומר כנגדו דצרי ניגוד ואמרי'ם המאחרים צמכ"ש. וא"כ צכאן כיון שראה נה דהביאה עלה זית ולא דצר אחר והוא לרמוז שיהיו מזונותיה מרורים כזית ויהיו ציד הקצ"ה ולא ציד צ"ו. מזה דן נה וידע כי קלו המים דאם לא היה האמת כן לא היתה מהלפת פניה לומר כנגדו דצרים כאלו דמאן דאכיל וכו' והיא עדיין לריכה אליו ואיך תאמר ותרמוזו כדצרים האלו. א"י דהאמת כן הוא כי קלו המים ואינה לריכה שוב אליו עוד ולכן אמרה ורמזה דצרים הללו והוא ברור :

והנה עלה זית ערף צפיה. המפ' ז"ל פי' דהובר ערף צפיה של הנקבה לרעותה ומכאן ידע נה כי קלו המים מעל הארץ והותר להם הצווג דמקודס היה אסור להם הצווג ע"כ. ואפש"ל מאי דנקט תיבת ערף ולא אמר תיבת נתן הוא לרמוז מ"ש הארז"ל צפ"ה שער תיקון הירח פ"ד שרמוז א"ב דאטצ"ה דר"פ היא ציבוד המלכות דיש לה שנים וגיחוסף לה שמונה עש"ב. ואפשר דז"ר משה"כ ואיש כי ישכב את אשה דוה וכו' את מקורה הערה דתיבת א"ת היא רמוז למלכות היא השכינה כמדע ותיבת מקורה מקור ה' רמוז למלכו' הציבוד שלה עיקר תיקונו הוא רמוז בא"ב דאטצ"ה באותיות ר"פ וזהו הער'ה גי' ר"ף דהחוטא צמות הוא מגביר הדינים שהם פ"ד כמנין כמנפ"ן. וז"ר ערף צפיה דכשנאכר להם הצווג צכניסתם לתיבה אם היו חוטאים ועוצרים היו פוגמים ומגיע הפגם שלהם ח"ו ציבוד המלכות שהוא

שהוא מדה ע' הרומזה לאותיות ר"ף וזהו ער"ף ע' ר"ף. אמנם לעת עתה שהותר להם הזיווג שבא העת והזמן להיחר וליכא תו פגם כלל לכן בא הזכר והביא עלה זית וערקף צפיה של הנקבה לרמוז דליכא תו פגם במדה ע' שהוא פיה של הנקבה שהוא יסודה וליכא הגברת דינין שהם ר"ף. וא"ש אח"מ וההי"ב :

וישאר אך נח. יל"פ בדרך רמוז במ"ש החיד"א ז"ל בס' ר"ד פ' עקב דרך הללוי בכה"פ אלה תולדות נח היינו בתולדות בני האדם אשר נבראו בכל הארץ יש צ' ספרות נח נח כלו' או לומר נל"ל-שנברא או נל"ל שלא נברא. וההכרעה בין צ' ספרות אלו לדעת חמיתות הדבר הוא איש לדיק תמים היה בדורותיו כלו' שראינו דאיש לדיק תמים הוא מלויין לטובה ולשבח כי מטעם ה' השלמים ולכן לדיק תמים שלם הוא נזכר ושנחו גיכר בדורותיו כי לא בדורו אלא אח"כ בדורות אחרים נזכר לשבח. זה מורה כי האדם קרוב להפסד והן רבים עתה ע"ה עושים מלח וגם עבירות חוטאים ועושים תסד הגדילו התערובות ומאחר שכן הדבר מוכרע דנל"ל שלא נברא יען כי הוא קרוב להפסד. וז"א את האלדים התהלך כלו' שלא יברא ותשאר את האלדים נשמתו אל מקום אשר תולדה וזהו נח כלו' נל"ל שלא נברא ונשמתו את האלדים התהלך עכ"ד. והנה ידוע דכ"ז הפלוגתא אי נל"ל שנברא או לא אינה כ"א כלפי שאר עמא דארעא אבל כלפי הדיקים לכ"ע ס"ל נל"ל שנברא. וידוע דתיבת אך היא מיטופ. וצו"ו דצמי נח בתחילה שהיה בעולם שני סוגים הוא וצניו לדיקים ושאר עמא דארעא רשעים היה שייך לומר צ' הספרות ר"ל נל"ל שנברא שהיא כנגד נח וצניו שהם לדיקים, ונל"ל שלא נברא שהיא כנגד שאר העם שהיו רשעים וזהו שבתהו' קאמר אלה תולדות נח נח. אכן כהיום שירד מבול לעולם ומחו הרשעים כולם וימח את כל היקום וכו' ודוקא נח וצניו שהם לדיקים נשאר בעולם אזי לא נשאר כ"א סברא אחת השייכה בהם שהיא נל"ל שנברא נח אחת דוקא וזהו וישאר אך נח. ועיין שם ברא"ד ברא"א דכתב דזה דנל"ל היא נאמרת דוקא כלפי הרשע עש"ב :

א יל"פ עפ"י דרך הנ"ל במ"ש הנ"ל ז"ל בענין ביהא האדם לעוה"ז דהנכון שבישוב עמין זה הוא כי צעוד היותה שם לפני ה' היא במדרגת נקבה מקבלת ומושפעת. ומה יתרונה בזה להיותה לעולם עלולה שהיא מדרגה שפלה ע"כ שלחה הוא ית' לזה העולם למען תקנה מע' הזכר משפעת ומשלמת זולתה. אם הגוף אשר נברתה אם שאר מיני האנושי להדריכס דרך זו ילכו בהשגת שלימותם כי זה כל פרי חמדתה ותכלית ילירתה להטיב את הזולת ולהדמות בזה ליוגרה ית'. וז"ה שחולים בצית ה' בחלרות אלדינו יפריחו כי הנשמות הק' בהיותם שם בצית ה' עולם העליון שהוא באמת צית נאמן הקצוע אינם אלא שחולים כעץ נטוע בגן רעוב אשר בו"ם הוא יונק ומקבל מהקרקע ומושפע ממנו ולכל המרבה הוא מתגדל ומתרבה בעלמו אבל אינו משפיע לזולתו ואין זה עיקר השלמות. אבל בבואם בחלרות אלדינו הוא העוה"ז שהיא חלר ופרוזדור לגבי עוה"ב גדל ערכן בחוס' מדרגה כמה שיפריחו יעשו לאחרים שיפריחו ויעשו פרי ובהשפיעם את זולתם יהיו משפיעים וזכרים ע"כ. ובה פי' ה' שער החלר דפ"ו אלה תולדות נח נח וכו' הרצון בו אלה התולדות והנבראים

והנזכרים שנבראו בעולם הסיבה לזה נח נח שחיס זו שמענו דע"י שיהיה איש לדיק תמים
 אז ג"כ מוזכר אחרים עמו ז"א בדורותיו אם הגוף אשר נחברתו ואם שאר המין האנושי
 משא"כ את האלדים כשהיה את האלדים התהלך נח והוא נאחד ע"כ. וזו"ו דנחתי' שהיו
 שני סוגים בעולם נח וזכיו שהם לדיקים ושאר מין האנושי שהיו רשעים היו ז' נח נח אם
 לגופם שהוא נחברתם ואם לשאר המין האנושי להדריכם את הדרך ילכו זה להחזירם להשיג
 שלמותם. משא"כ אחר שירד מצול לעולם ומתו מיני האנושי ודוקא נח וזכיו שהם לדיקים
 נשארו בעולם אזי לא יש כ"א נח אחד לגופם שהוא נחברתם וזהו וישאר אך נח :

יפת אלדים ליפת וישכון באהלי שם ויהי כנען עבד למו. יל"פ במ"ש המפ' והצ"ד ס'
 חיים וחסד דקכ"ו זכה"פ הגה כעייני עבדים אל יד אדוניהם כעייני שפחה אל יד גברתה
 כן עייניו אל ה"א עד שיחוננו, דמ"ש בעבדים קקט ל' רבים ונשפחה קקט ל' יהודי. ופי'
 במאי דקי"ל דדין עבד של ז' שותפים אינו יולא בראשי איברים לחירות. וכן שפחה של כ"מ
 אינה יולאה בראשי אברים. עיין בהרמז"ס פ"ז מה"ע די"ז. נמלא דשאר עבדים ושפחות אי"ל
 לשמור עלמן מהכח הרב בהן שן ועין כי עי"ז יולאים לחירות אבל עבד של ז' שותפים
 ושפחה הגברת שהיא מכ"מ דידה לריבה רבה דאין להם שום הועלת בהפלת שו"ע דא"י
 לחירות בהם. וז"א הגה כעייני עבדים אל יד אדוניהם שלכל עבד י"ל ז' אדונים כעייני שפחה
 אל יד גברתה שאין לבעלה ז' שום הקנאה כ"א לפירות דלריכים שימור גדול לעיניהם יען
 שא"י ע"י לחירות. כן עייניו אל ה"א שאנו משמרים אותם כ"כ שאין אנחנו הפלים ללאת ע"י
 כלאות העבדים רק עד שיחוננו ויוליאו ברעו הפשוט לחירות שלמים וכן רבים בריאים וחוקים
 מטקים מכל מוס ע"ש. ונדע דחיבת למו פי' היא להם. וז"ש יפת אלדים ליפת וישכון
 באהלי שם ויהי כנען עבד למו לשני אדונים יחד ליפת ושם דעי"כ לא יהיה לו שום תועלת
 ללאת לחירות בהפלת שו"ע ותמיד יהיה עבד לעולם :

פרשת לך לך

וײַאמױר ה' אל אברם לך לך וכו' ואעשך לגוי גדול. יל"פ במ"ש המג"ע ז"ל חופן קע"ג
 די' ג' מיני אורות זה למעלה מזה אור היגון ואו"פ ואו"מ וז"ס באור פני מלך
 'חיים ר"ת פנימי מקיף היגון שעליהם נאמר ויאמר אלדים יהי אור דא אור היגון ויהי אור
 דא או"פ וירא אלדים את האור כי"ע דא או"מ. ואיתא בזוהר אור שברא הקב"ה בקדמיתא הוי
 זיה אדם מסייפי עלמא עד ס"ע ובשעתא דחמא קב"ה דיקומון ג' דרין הייבין והם דרא
 דאנוס ודטופנא ודפלגה גנו ליה דלא ישתמשן זיה הייבי עלמא ויהב ליה הקב"ה למשה
 ואשתמש זיה תלת ירחין ובחר תלת ירחין נטל ליה קוב"ה ומנייה עד דקאים על טורא דסיני'
 וז"ס

ו"ס אל תקרי מה אלא מא"ה ר"ל שרריך לתקן אלו הג' דורות מבול אנוש הפלגה שהם ר"ת מא"ה שטיקר ירדת ישר' למזרים היה לתקן אלו הג' דורות. וז"ס שאברהם היה לריך להיות בן ק' שנה בלידת יצחק שהיה לריך לתקן אלו הג' דורות שהם ר"ת מא"ה. וז"ס 'המכסה' אני 'מאברהם וכו' ר"ת מא"ה. וזהו הלבן מאה שנה יולד רמוז כיון שהוא לריך להיות בן ק' שנה בלידת יצחק כדי לתקן אלו הג' דורות שהם ר"ת מא"ה לכן הו"ל כאילו הוא באותו זמן נולד וז"ס יולד ולא אמר יוליד ע"ש. וזהו סמיכות הפ' ותהי שרי עקרה אין לה ולד וכו' ויאמר ה' אל אברהם לך וכו' ואעשך לגוי גדול דכפל לך לך הוא לרמוז דקודם שהיה בן מאה שנה אינו מוליד ואשתו עקרה ועד שיהיה בן מאה שנה כמנין ל"ך ל"ך אזי מוליד את יצחק ואעשך לג' כמ"ס הצעה"ט ז"ל יען שהוא לריך לתקן ג' דורות שהם ר"ת מא"ה לריך שיהיה בן מאה שנה לכשיוליד דאזי ואעשך לגוי גדול. ותיבת לך ואעשך הם רמוז להגאחך ולטובתך היינו דבלידת יצחק כשהיה הוא בן מאה שנה לתקן הג' דורות שהם ר"ת מא"ה והו"ל כאינו הוא באותו זמן נולד כמ"ס רז"ל הוי להגאחו ולטובתו ולכן אמר לך ואעשך. וזהו שקודם בשורת הזרע ממש שינה את שמו וקראו אברהם לרמוז דכיון שהוא לריך לתקן הג' דורות אינו מוליד כ"א כשהיה בר מאה שנה וזהו אברהם בר מאה דלריך לתקן הג' דורות שהם ר"ת מא"ה. ועפ"י הג"ל יוצן כה"פ מה אנוש כי תזכרו וכן אדם כי תפקדו ותחסרהו וגו' דר"ת מ"ה הוא 'מבול' הפלגה היינו כשזכר הקב"ה מ"ה אנוש מבול הפלגה אנוש ג' דורות הללו שהם חייבין אזי וכן אדם כי תפקדו מלשון ולא כפקד ממנו לשון חסרון שהבן אדם נחסר ממנו אותו האור שבראו הקב"ה בקדמיתא שסלקו הקב"ה וגנוזו וזהו וכן אדם כי תפקדו ותחסרהו עד שבא מרע"ה שנאמר עליו ותחסרהו מעט מאלד'ים דזכה למ"ט ש"צ ולא זכה לשער הן' וזהו מעט מאלד'ים היינו אות המעטה צתיבת אלד'ים שהיא אות א' שמנינה אחד וזהו שחסר ממנו היינו שער א' שהוא שער הן' אזי גילה הקב"ה אותו האור שגנוז ויהציה למשה וכבוד והדר תעטרהו :

וְדִיָּה זרכה. והיה ו' במסרה. והיה זרכה. התהלך לפני והיה תמים. שנה עמדי והיה לי לאב. לך עמנו והיה לנו לאב. והיה נכון לבוקר. עלה אלי ההרה והיה שם. יל"פ כונת המסרה במ"ס בצרכות ר"ל רמי כתיב לה' הארץ ומלואה וכתיב והארץ נתן לב"א ל"ק כאן קו"צ כאן לאח"צ. וההיד"א ז"ל צ"ס מדב"ק מער' צ' הקשה בשם מוהר"ח ה' עטר ז"ל דמאי ק' לר"ל דאיברא דלה' הארץ ומלואה אך בחסדו ית' נתנה לב"א. וגיח"ל דכיון שאנחנו עבדים איך קאמר והארץ נתן לב"א הא קי"ל מה שקנה עבד ק"ר. ותי' כאן לאח"צ דאחר הזרכה י"ל דין צנים והנתינה נתינה. וזיאר החיד"א ז"ל שם יותר דמדברשנו ה' לברכו מוכח דדין צנים י"ל והמתנה שנותן האב לבנו היא מתנה דאין העבד מברך לרבו. ולאח"צ א"ש והארץ נתן לב"א יעו"ש. וזכה פי' ה' מים קדושים בדרוש א' להספד כה"פ ועתה ישר' מה ה"א שאל מעמך כ"א ליראה ורז"ל דרשו א"ת מה אלא מאה דחייב לברך בכ"י ק' זרכות. וגם דרשו ועתה אין ועתה אלא תשו'. ויל"ד מה קשר יש לתשו' ע"ס ק' זרכות. האמנם עפ"י"ה א"ש דהתשו' מועלת לישראל דדין צנים י"ל ואב שמהל ע"כ כ"מ. וגם ק' זרכות היא הוכחה דדין

בנים י"ל וגמלא דרא ודא אהת היא התשו' והזרכות. וזהו שדרשו בפסוק ועתה ישר' מה ה"א וכו' אין ועתה אלא תשו' וגם דרשו א"ת מה אלא מאה דתייב לברך ק' זרכות דמשיהם מוכה דדין בנים י"ל ע"ש, ובזי"ו לע"ד כו' מהרה נחנו ד'. נחנו פשענו ומרינו, נחנו נעבור הלולים, ונחנו מה, כולנו בני איש אחד נחנו. דהכונה לומר הגם דנחנו פשענו ומרינו עכ"ז נחנו נעבור הלולים דע"י שאנחנו חוזרים בתשו' הם נמחלים לנו דדין בנים י"ל ואז שמחל ע"כ כ"מ. ור"ח לזה דדין בנים י"ל מהזרכות דקאמר קרא מה ה"א שואל מעמך ודרז"ל א"ת מה אלא מאה שתייב לברך בכל יום ק' זרכות וזהו נחנו מה שם רמז לקרא דכתיב מה ה"א שואל מעמך דמוכח מיניה כפי דרז"ל דדין בנים י"ל דבן מצרך לאזיו. וזהו כולנו בני איש אחד נחנו ר"ל דמהקרא הנ"ל מוכח דאין בנים לה' ה' איש מלחמה והוא אחד יהוד ומיוחד ולכן התשו' מועילה דאז שמחל ע"כ כ"מ. והנה צעחה אנחנו בגלותנו זה הדומה ללילה נאמר יתומים היינו ואין אז כז"י הוי להם לבנים שגלו מעל ש"א. ובזי"ו כו' המהרה דאנחנו ישר' אומרים לה' ית' דישישה לגואלנו מהגלות הזה וישרה שכינתו ית' עמנו וירחם עלינו כרחם אב על בנים וזהו לך עמנו והיה לנו לאב. משיב הוא ית' לכל או"א מישר' ואומר דדז"ז לריך תשו' ומע"ט עד"ש כלו כל הקליין ואין הדבר תלוי אלא בתשו' ומע"ט וזהו התהלך לפני והיה תמים והתשו' היא מועילה מדין בן ויש הוכחה לזה דדין בן י"ל והיה זרכה דתקיים מילי דזרכות שמהם מוכה דדין בן י"ל ואז שמחל ע"כ כ"מ. וכשתקיים זה אזי יהיה לך פתרון פה לומר שזה עמדי והיה לי לאב. ואני מצטיחך והיה נכון לבוקר שתזכה לגאולה המכונית לבוקר. ויהיה נצנה ציה"מ הוא הר המוריה ואומר לך עלה אלי ההרה והיה שם יה"ר שיצב"א :

ב' את כל הארץ אשר אתה רואה לך אתגנה וגו' ושמתי את זרעך כעפר הארץ וגו' קום התהלך בארץ וגו'. יל"ד דמה שייכות יש לנתינת הארץ עם רבוי הזרע. ויובן כמה שידוע מחלוקת הראשונים ז"ל אם האבות ילאו מכז"כ או לא ילאו. ואי אמרי' דילאו מכז"כ הגה ארע"ה בהילוך שהלך בארץ מדין חזקה. ואי אמרי' דלא ילאו מכז"כ א"כ ל"ק את הארץ דגוי אינו קונה בחזקה. וכודע משרז"ל ע"פ ויולא אותו הוולגה שאמ"ל ארע"ה אינו רואה באלטגנינות שלי שאינו מוליד ואמ"ל הקצ"ה לא מאלטגנינות שלך שאין מזל לישר' והם למעלה מהמזל. נמלא דאם ארע"ה י"ל דין ז"ג עדיין שורת הדין נתן שאינו מוליד מאחר שהוא תחת המזל ומזלו מורה שאינו מוליד אמנם אם דין ישר' י"ל ראוי הוא שיליד שאינו תחת המזל. וידוע דהצעה בהפקר קונה ג"כ הישר' מדין חזקה משא"כ בגוי ל"ק. ובזי"ו דקאמ"ל הי"ת כי את כל הארץ אשר אתה רואה לך אתגנה דקני אותה מדין חזקה. וכ"ת דדילמא עדיין דין ז"ג י"ל ול"ק מדין חזקה. לז"א ושמתי את זרעך כעפר הארץ וכו' ואי דין ז"ג יש לו שורת הדין נתנת שאינו מוליד א"ו מזה מוכח דדין ישראל יש לו ואם כן גם לגבי קניית הארץ קני אותה מדין חזקה בהצעה בהפקר. וליותר עדיפות שיהיה חזקה ממש בפועל קום התהלך בארץ לאורכה ולרוחבה כי לך אתגנה וקנה אותה בחזקה מדין ישראל. וזהו ג"כ כה"פ ואקח את אביכם מעבר הנהר והולך אותה בכל ארץ כנען לקנות אותה מדין חזקה דדין ישר' יש לו וראייה לזה וארצה את זרעו ואי דין ז"ג עדיין י"ל קומ"ת מהראוי הוא דלא היה מוליד כלל א"ו מוכח דדין ישר' י"ל וקני בחזקה :

או"א יל"פ כה"פ הכ"ל במשרז"ל כלו כל הקל"ן ואין הדבר תלוי אלא בתשו' ומע"ט. וידוע מ"ש האר"ז"ל זכה"פ הקטון יהיה לאלף והלעיר לגוי עלום איז ה' בעתה אחישה. ובגמ' הקשו אם בעתה אינו נקרא אחישה ואם אחישה אינו בעתה ותי' זכו אחישה לא זכו בעתה. ואיבו ז"ל מפרש ומקיים שתייהם יחד במשרז"ל אין צן דוד בא עד שיכלו כל הגשמות שבגוף. היינו דיש אולר למעלה שנקרא גוף ויש בו כל נשמות באי עולם. ועד שיצאו לזה העולם כל הגשמות אשר שם בהאולר הזה שנק' גוף ויכלו משם איז תהיה עת הגאולה. וכשרולה ה' בעמו לקרב עת גאולתם מתנהג עמהם במדה"ר ומרבה אותם שלא בדרך טבע ומביא להם נשמות מלמעלה מהאולר הג"ל וכלים כל הגשמות ותהיה עת הגאולה. ואיז יתקיימו שתייהם יחד בעתה היינו עת הגאולה שהוא עד שיכלו כל הגשמות שבגוף וגם אחישה ע"י שמרבה אותם ומביא להם נשמות מלמעלה ומקרב להם עת הגאולה במדה רחמיו ית'. וזהו הקטון יהיה לאלף והלעיר לג"ע איז ה' שאתנהג עמהם בשם הוי"ה שהוא רחמים וארבה אותם שלא בטבע ואביא להם נשמות מהאולר שלמעלה הוא הגוף ויתקיימו שתייהם יחד בעתה ואחישנה עכד"ק ז"ל עיין בס' מדר"ש אוזידא ז"ל. וכתב עו"ש דכ"ז יהיה כשישר' הם חוזרים בתשו' וגשמותיהם יהיו מחוקקים איז עושה הקצ"ה חדשה בארץ להרבות זרעם כעפרות תבל ולהביא להם נשמות חדשות מלמעלה מהאולר ולקרב הגאולה. משא"כ אם יהיו רשעים בדור איז ילעזרו לחזור גשמו' בגלגול בגופות אחרים כדי להיתקן כי רולה ה' בעמו ואיז הפך שידח ממנו גדה. ועי"כ יתעכבו הגשמות שלמעלה שבאולר מליד למטה בגופות ותתעכב הגאולה. ונדע דהי"ה"ר מכוונה בשם לוע דתרגום לוע ליט. ובזוה"ק כינו הגשמה בשם אברם. וזהו וה' אמר אל אברם שהי' הגשמה אחרי הפרד לוע מעמו ר"ל אחר שעשה האדם תשו' על פשעיו ותיקן מה שקלקל וגפרד הי"ה"ר ממנו. שא נא עיניך וראה מן המקום אשר אשר שם לפו"ג וקוי"מ כי את כל הארץ אשר אתה רואה לך אתנהג היינו שאקרב הגאולה ואביאך אל אי' אל המנוחה ואל הגחלה נחלת עולמים ולזרעך ע"ע. וכ"ת שמא עדיין לא הגיע עת הגאולה כי לא כלו כל הגשמות שבאולר שלמעלה ולא תהיה הגאולה עד שיכלו. עז"א אל תחוש מזה ושמתי א"ז כעפר הארץ וגו' שארבה אותך ואוריד להם נשמות מלמעלה ויכלו כל הגשמות שבגוף ויגיע עת דודים עת הגאולה ותזכה לירש הארץ ויקויים צך קום החהלך בארץ יה"ר שיצב"א :

טעם שלא השקה אברהם אע"ה לשרה אשתו מי סוטה בלאחה מצית פכעה כמו שהשקה אותה בעת שילאחה מצית אבימלך עיין בס' מטעם המלך ח"ד סי' תק"ה שגתן ב' טעמים לזה. ולי איש לעיר יש להח טעם לזה עפ"י מ"ש הרב הגו' שם בס' תק"ה וז"ל הטעם למה שלא אמר פרעה לשרה קחי כסף לכסות עיניו כמו שעשה אבימלך נר' עפ"י מאי דקי"ל אין משתמשים בשרביטו של מלך אבל מלך כיוולא בו מלי לאשתמושי ביה. וא"כ גבי פרעה אין לורך לכסות עיניו דודאי לא גגע בה דאל"כ היאך החזירה לאברהם שישתמש בה אבל אבימלך כבר מלך אברהם בעמק המלך ע"ש. מעתה אפשר לזוהו הטעם שלא השקה אותה מי סוטה בלאחה מצית פרעה כי כשילחה משם לא הולך להשקותה מ"ס לבדוקה דמדהחזירה פרעה לאברהם שישתמש בה מוכה דודאי לא גגע בה וא"ל בדיקה. אבל באבימלך שכבר

נעשה חברה מלך בעמק המלך, ומלך משתמש בשרביטו ש"מ וליכא הוכחה מדהחזירה לחברה
שלא נגע זה לכך הולך בלחה מצית חצימלך להשקותה חברה מ"ם כדי לצדקה ולא
כמך על הכסות עינים שנתן חצימלך לשרה :

ותקרא שם ה' הדובר אליה חתה אל ראי כי אמרה הגם הלום ראיתי אחרי רואי. שם
רמו אל כנס"י שהיא עכשיו יושבת בגלות המר בין אדום וישמעאל ושם הוי"ה
שהוא רחמים הוא נוהג עמה במדה"ד וזהו הדובר אליה דיבור קשה רמו אל ישיבתה בגלות
קוראה ואומרת חתה אל רואי חלוא הראייה שרואה בעלזון של עלובין כפירש"י ז"ל חרחה
בעלזוני ותגאלני מהגלות ולהזור לראות פניך גם עכשיו כמו שראיתי פניך בקי"ם בלחתי
ממנרים ואזכה לומר הגם הלום ראיתי שגם עכשיו ראיתי פני שכינה אחרי רואי מקדם על
י"ם ויקוים צי משה"כ כימי לאתך מארמ"ל אראנו נפלאות :

אם השמאל ואימינה ואם הימין ואשמאילה. יל"פ צמ"ש המפ' ז"ל צבה"פ לב חכם לימינו
ולב כסיל לשמאלו. שני פי' הא' הוא דהחכם הולך תמיד לימין חיצת לב שהם אוחיות
הקודמות לאחיות ל"צ הם אוחיות א"ך דהיינו מיטוט שממעיט עלמו ונוהג בעונה והכסיל הולך
לשמאל חיצת ל"צ שהם אוחיות ג"ם שהוא רצוי שהולך בגאווה וצו וצגדולות וצנפלאות. ופי'
הב' הוא כלפי הצדקה שהחכם ממעיט מן ממונו לצדקה והכסיל הוא להיפך שהוא רואה להרבות
ממונו. וצוה פירש"ה צית פרץ כה"פ ולא תחורו אחרי לצבכם ואחרי עיניכם ר"ל שאחרי
חיצת ל"צ עולה ג"ם ואחרי חיצת עי"ן מלחה עולה חיצת כס"ף. וצס' חצני שוהם פי' כה"פ
עצו את ה' שהוא הת"ה שנתרבה בחיצת את ה"א תירא ולא רלו להחזיק צידו כאלו את קדוש
ישר' מטעם דנורו אחר ר"ל שהלכו אחר אוחיות ל"צ שעולה חיצת ג"ם דכונתם להרבות ממון
לעלמם ע"ע. וצו"ו חס השמאל ואימינה וגו' דאם האדם הולך לצד שמאל ר"ל לאחיות שאחר
חיצת ל"צ שעולים ג"ם שהולך בגאווה וצו. גם רמו לצדקה בחיצת ג"ם שרואה להרבות ממנו
ואינו נותן לצדקה. אז אומ"ל הקצ"ה שאני הולך עמך מלד הימין היינו אוחיות שקודם חיצת ל"צ
שעולים א"ך מיטוט שממעיטו מגדולתו ע"ד משה"כ ראה כל גאה השפילהו וכמשו"ל כל המגביה
עלמו הקצ"ה משפילו. גם יתפרש לענין הממון שהוא כונתו שאינו נותן צדקה כדי להרבות
ממונו והקצ"ה הולך עמו לצד הימין של חיצת ל"צ שהוא א"ך שממעיט לו את ממונו התעיק
עיניך צו ואיננו וארז"ל מלח ממון חסר. ואם הימין ר"ל שהאדם פונה לצד ימין חיצת ל"צ
היינו שממעיט את עלמו והולך במדת עמו וגם לענין הממון שמחסר ממנו לצדקה. אז
אומ"ל הקצ"ה ואשמאילה שהולך אני עמך לצד שמאל חיצת ל"צ שעולים ג"ם שמגביהו על דרך
משרז"ל כל המשפיל עלמו הקצ"ה מגביהו וגם מרבה ממנו :

ידוע הדע כי גר י"ז באל"ל וטוע"א ת"ש וגו' ואתה תצוה אל אבותיך בשלום וגו'. יל"ד מהו
סמיכות פסוקים אלו דלכאורה נראה דאין להם דמיון כלל וצפרע למשרז"ל ע"פ זה
כאן צפרו שחרה עשה השו' מאי שיאטיה הכא. האומנס יובן דהנה נר' מהכחוב דעמ"ש
אחע"ה צמה אדע כי אירשנה נגזר על זרעו שצבד ת"ש והיינו מטעמא דהו"ל מהרהר
אחר מדותיו ית' ונחשב לו עון ונתחייב זרעו גלות בחטאו. צרם ודע מ"ש המפ' צסם הרמב"ן

ז"ל דאח"ע סבר שמא יעשו הכנענים תשו' ואינו מהרהר אחר מדותיו ית' דכפ"ז אינו נחשב לו עון צמ"ש צמה אדע וכו' דסבר דהתשו' מועילה לז"ג ועיין צס' דרכי איש צסוף צדכ"ו. נמ"ל דאי הוי מהרהר אחר מדותיו אי נחשב לו עון חמור ומתחייבים צניו גלות ושעבוד ת"ש. אבל אי אמרי' דאינו מהרהר דסבר שמא יעשו הכנענים תשו' דהתשו' מועילה לז"ג אי לא נחשב לו לעון כ"כ. וזהו דעמ"ש אה"ע צמה אדע כי אירשנה דכפי הנר' דהוי מהרהר אחר מדותיו אמ"ל הקצ"ה ידוע תדע כי גר י"ז צאל"ל ועו"א ת"ש. אבל ליהוי ידיע לך יען דאח"ע סבור שמא יעשו הכנענים תשו' והתשו' מועילה לז"ג דאינו נחשב לך לעון חמור כ"כ דהאמת הוא דהתשו' מועילה להם לכן וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי ואח"כ ילאו צרכ"ג דאענישם על שמעצדים צהם דמאחר דאינו נחשב לעון כ"כ יש להתקיים הגזירה בגירות לצד. וע"ז סמך ואמר ואח"כ צבוא אל אבותיך צשלוס ודרז"ל כאן צשרו שחרח עשה תשו' היינו לומר דהאמת הוא שתשו' מועילה לז"ג ואציו עשה תשו' והיא מועלת לו דיולא מזה דאינו נחשב לו לעון כ"כ צמ"ש צמה אדע וכו' :

וישובו ויצואו אל עין משפט היא קדש וכו'. כ' החיד"א ז"ל צחומ"א וז"ל אפ"ל דעל ישר' רומז וישומו כאשר ישומו ישר' צתשובה אז נאמר ואשיבה שופטיך צבראשונה וז"ש ויצואו אל עין משפט ואז יהיה עילוי לשכי' שיבוא לה הארה מחכמה סוד קדש וז"ש ה"א קד"ש ואז ויכו את כל שדה העמלקי שימחה זכר עמלק וגם את האמורי היושב צחל"ן גמט' עמלק כלו' כל הנמלא עם עמלק מר לו וז"ר תמר עכ"ד. ולע"ד דתיבת תמר היא רמו למ"ש המפ' צבו' מסרה לזונה צ' ויהשבה לזונה איכה היחה לזונה דכנס"י היא דמת לתמר היינו דכמו דתמר צתחילה היא היחה צהשפלה גדולה והיא מולאת לישרף ולצסוף עלתה לגדולה כך כנס"י עכשיו היא צגלות צשפל המדרגות ואח"כ לצסוף עולה לגדולה צרוס המעלות. וזשה"כ זאת קומתך דמתה לתמר. וז"ש צכאן תמר היינו לרמוז דכשימחה זרעו ש"ע והנמלא אהו עמו איז מלצד העילוי שיהיה לשכי' וכנ"ל אלא גם לכנס"י יהיה עילוי כחמר :

ויאמר אצרים אל לוט אל נא תהי מריבה ציגי וציניך וצין רועי וצין רועיך כי אנשים אחים אנחנו הפרד נא מעלי וכו'. יוצן צדרך רמוז מוסר דאצרים רומז לילה"ע ולוט רומז לילה"ר וגם אצרים רומז לנשמה שטעה תמיד והולכת לצד הילה"ע ולוט רומז לגוף שטעה תמיד והולך לצד הילה"ר שמתאוה תמיד לתאוות הגופניות מאכל ומשתה שינה ועיול ומלצושים. משא"כ הנשמה שמתמיד תאוותה וחשקה נוטה לצד הילה"ע לעשות מלח ומע"ע. והנה מדרך העולם א"א להאדם להיות לו קיום וחיות בעולם צלא התאוות הגופניות מאכל ומשתה שינה ומלצוש כי לריכים המה אליו כדי להיות לו לגופו קיום והעמדה וצריאות לעבודה צוראו דהא צלא הא לא סגי. אבל מהצורך הוא שיעשה האדם כל מאי דמני למיעצד לאכול ולשתות ולישן וללבוש ולטייל די הסיפוק כדי קיום הנפש לע"צ לצלתי לבת אחרי המותרות תאוות הגופניות לאכול מפריה ולשבוע מטובה. ורועי הנשמה שמלד הילה"ע הנה הם מלח ומע"ע ורועי הגוף שמלד הילה"ר הנה הם תאוות הגופניות המותרות. וז"ש אצרים רמוז לילה"ע והנשמה

אל לוט רמוז לילה"ד והגוף אל נא חסי מריבה ביני וביניך ובין רושי ובין רועיך הכו' שלא יהיה נמשך לגמרי אחר תאוות הגופניות כ"א מעט מזער כדי קיום הנפש לעבודת הצורא כדי לסגל מלכות ומע"ט דלא סגי בלא"ה כי אנשים אחים אנחנו. ואם אין רעך בזה הפרד נא מעלי אם השמאל ואימינה וכו' :

וירך למסעיו מנגב ועד בית אל אל המקום אשר היה שם אהלו בתחלה. יובן בדרך רמוז צמ"ש החיד"א ז"ל צפ"ד בשם מ"ז ז"ל דקרא כתיב כימי לאתך מאר"מ אראט נפלאות היינו שעתידין ישר' לילך צמדבר ויעשה להם נסים ונפלאות כינחיתם ממל'. וזשה"ב ויכתוב משה את מולאיהם וכ"ה מאי ג"מ בזה לז"א ואלה מסעיהם למולאיהם מהגלות לעת"ל שיהיה בן ע"כ. וידוע שעל ידי עסק החו' מתקרבת הגאולה כמש"ה שמרו תורת משה וכו' הגה אנכי שולח לכם את אליה וכו' גם כי יתנו צגוים עתה אקבלם. ורז"ל אמרו הרולה להחכים ידרים ובמקום אחר פירשתי כה"פ עלו זה בנגב רמוז לחכמת החו' שילכו לגד דרום ויהיו חכמים בעסק החו' ואז ועליהם את ההר הוא הר המוריה שיזכו לגאולה ולעליית א"י. וזהו הרמוז בכאן וילך למסעיו היינו זרע יעקב בחירו שתייה לו הגאולה וילך במסעות שהלכו בהם בתחילה בלאתם ממל' והגאולה היא תהיה מנגב מכיבת עסק החו' ונחכמו בה שקיימו משח"ל הרולה להחכים ידרים. דע"ז היו תהיה הגאולה וילכו במסעות הראשונים עד הגיעם עד בית אל זה ביהמ"ק אל המקום אשר היה שם אהלו בתחילה :

פרשת וירא

וירא אליו ה' באלוני ממרא. ר"ת איו"צ ויל"ד למה נרמוז זה בתחילת הפ' זאת ועיין בס' פני דוד מ"ש בזה. ולע"ד יל"פ צמ"ש מוהר"ח פלאגי ז"ל צמ' בכה"פ הגה נא הואלתי לדבר אל ה' ואנכי עפר ואפר דלמה נקט לשון דבור שהוא קשה ולא בלשון אמירה. גם צמ"ש עפר ואפר למה הולך להדמות לשניהם. ופי' צמ"ש צמס' ע"ז ד"י שהוא קיסר הוה סני ליאודאי אמ"ל לחשיביה מלכותא מי שעלה לו נימא ברגלו יקטענה ויחיה או יניחנה וילטער אמ"ל יקטענה ויחיה אמ"ל קטיעא בר שלום חדא דלא יכלה להו לכולהו דכתיב כי כארבע רוחות הש' פרשתי אחכס בית ישר' מאי קאמר אילימא דדורתהון בארבע רוחות האי כד' רוחות לד' רוחות מיבע"ל. אלא כשם שא"א לעולם בלא רוחות כך א"א לעולם בלא ישר'. ועוד קרו לך מלכותא קטיעתא אמ"ל מימר שפיר קאמרת מיהו כל דזכי למלכא שדו ליה לקמוינא חלילה וכו'. ופירש"י קמוינא חלילה בית מלא עפר. והערוך פי' חפירה מלאה אפר מנופה שמשליכין לשם כל חייבי מיתה ע"ש. ולכן בכאן ארבע"ה רנה לדבר אפי' שידבר דבור קשה שהוא נגד רצון ה' והגם שיתחשב דזכי למלכא ויתחייב מיתה שיושלך לבית מלא עפר כפירש"י

כפירש"י או לחפירה מלאה אפר כפי' הערוך עכ"ז הוא מקבל עליו. וז"ש הגה נא הואלתי לדבר אל ה' ואנכי מקבל עלי עונש עפר ואפר למכדא"ל ולמכדא"ל ז"ל. ולפי דבריו יל"פ דזהו כו' חיוז בסי"ל שאמר ואחמשל כעפר ואפר. והתרגום תרגם ואחמיל לאברהם דאדמי לעפר וקום. גם רש"י ז"ל הביא בשם מד"ת חני נמשלתי לאברהם בלדקי שקרא עלמו עפר ואפר וכו'. והיינו שאחר שבאו עליו יסורין קשים ומרים דבר דברים קשים כנגד ה' ואמר מי יתן ידעתי ואמלאהו אטרכה לפניו משפט ופי אמלא חוכות אדעה מלים יענני ואבינה מה יאמר לי וכו' דלפי דעתו נולד הוא במשפט ודינא הוי מאן דזכי למלא שדו ליה לקמונייא חלילה שהוא עפר או אפר וקיבל על עלמו העונש הזה ודימה עלמו לאהע"ה שקיבל ע"ע עונש עפר ואפר וזהו ואחמשל כעפר ואפר כאהע"ה שאמר ואנכי עפר ואפר. אח"כ כשעלה אליו ית"ש מן סערה ואמ"ל מי זה מחשיך עליה במילין בלי דעת ואוכיחו על דבריו בכמה מיני חוכות אזי חזר בו חיוז ונחנכה על דבריו ואמר על כן אמאם ונחמתי על עפר ואפר. היינו שנחנכה עמ"ש בתי' ואחמשל כעפר ואפר וחזר בו מדבריו הראשונים והיינו לומר שמתחרט עכשיו ואומר שאפי' כעפר ואפר אינו נחשב ע"ד ונהנו מה. ועיין בבעה"ט בס"ז דכתב עפר ואפר ב' במסרה. הכא ואידך וניחמתי על עפר ואפר וזהו מ"ש גדול מ"ש בחיוז ממה שנאמר באברהם ע"כ. ולכאורה דבריו אינם מובנים שהרי המפ' ז"ל פי' וניחמתי מלשון נחמה עיין ברש"י ורלב"ג ז"ל ועיין מ"ש ה' תורת חסד הוא ז"ל ובשם מוהרמ"ק ז"ל וכן פי' הראב"ע ז"ל ועיין ג"כ מ"ש הרמב"ן וספורנו ומוהר"פ ז"ל דיש שפי' מלשון נחמה ויש שפי' מלשון חרטה ולכל הפי' דימה עלמו לעפר ואפר כמ"ש אהע"ה וא"כ מהו ז"ש דזהו מ"ש גדול מ"ש בחיוז וכו'. ועוד דבש"ס בתרא דט"ו למדו זה ממקור"א ממאי דכתיב באברהם עתה ידעתי כי יר"א אתה ובחיוז כתיב איש חס וישר יר"א וס"מ. וה' עיטור בכורים כתב על דבריו דמבואר בגמ' בתרא דט"ו וקשה דהתם למדוהו מפסוק איש חס וגו'. ולע"ד יל"פ ככו' דבריו דהוא ז"ל מפרש בכה"פ שאמר וניחמתי על עפר ואפר הוא מלשון חרטה שמתחרט עמ"ש בתי' ואחמשל כעפר ואפר שעכשיו הוא חוזר בו מדבריו אלו ואומר שאפי' כעפר ואפר אינו נחשב וכמו שפירשתי לעיל. ולכן מ"ש בגמ' גדול מה שגא' בחיוז יותר מאברהם ולמדו זה מפסוק איש חס וגו' ראה הוא ז"ל לרמוז אותה ג"כ בדברי חיוז שאמר וניחמתי על עפר ואפר היינו דבכתבן ג"כ נרמז זה דהשפיל עלמו יותר מאברהם. ויען דבפרשה זו כתוב זה ענין כדום בתי' דאמר אהע"ה זה בתינתו ואנכי עפר ואפר נרמז זה בהחילתה ר"ת חיו"ב לומר דגם חיוז בתי' אמר ואחמשל כעפר ואפר דדימה עלמו לאהע"ה הצל בכוף אמר וניחמתי על עפר ואפר דאפי' לעפר ואפר אינו נחשב דנתחרט ע"ד הראשונים דנמלא דלא החשיב עלמו לכלום וגדול יותר מאברהם. וגם בכוף הפרשה נאמר באברהם עתה ידעתי כי יר"א אתה ובחיוז נאמר איש חס וישר יר"א ובר מרע דמזה למדו בש"ס גדול מ"ש בחיוז מאברהם. לכן בראש הפרשה נרמז ר"ת חיו"ב לומר דמאי דכתיב צפ"ז שתיס כהלכתן באהע"ה ואנכי עפ"א וגם עתה ידעתי כי יר"א אתה. חיוז הוא גדול ממנו בשתיים בשתיים ועלתי' לו ולכן נרמז שמו בר"ת בראש הפ' לרמוז דגדול מה שגא' בו יותר מאהע"ה ובכ"ל :

ויאמר

ויאמרו כן תעשה כאשר דברת. יל"ד תיבות כאשר דברת יתרים דהול"ל כן תעשה ותו לא. ויוצן דהנה האע"ה אמ"ל ואקחה פת לחם וסעדו לצבס אחר תעצורו כי על כן עברתם על עבדכם והדקדוק מצואר דאינו מד"א דהצטה"צ המזמין להאורח שיאכל אללו שיאמר לו שטל כן באתה אללי לאכול ואיך קאמר להם האע"ה כי על כן עברתם על עבדכם. וה' ברכת אליאזו ז"ל פי' צמה שיש לחקור כינד האע"ה שקיים כל התו' עבר על לפני עור ל"ת מכשול והאכילס צב"ח. ופי' צמשז"ל צשטה שעלה מרע"ה למרוס לקבל התו' טענו המלאכים מה לילוד אשה צינינו ואמ"ל הקצ"ה לקבל התו' צא עוד טענו מה אנוש כי תזכרנו תגה הודך עה"ש מה עשה הקצ"ה לר קלסחר פניו של מרע"ה דומה לאע"ה ואמ"ל לא זהו שאכלתם אללו מיד הודו למרע"ה שיקבל התו'. וק' וכי מפני שאכלו אללו אכילה אחת יפסידו בעצור זה התו' אשר לא יערכנה זהב וזכוכית. אצל האמת שאע"ה צכו' מכוונת האכילס צב"ח כדי שעי"ז לא יוכלו לקטרג על קבלת התו' כיון שהם עברו על מצות צב"ח. וז"ש להם הקצ"ה לא זה שאכלתם אללו היינו צב"ח וא"כ אין אתם ראויים לקבל התו' וזהו שרמו להם האע"ה כע"כ עברתם וגו' שהקצ"ה גלגל הדבר הזה שתאכלו אללי צב"ח וכו' ע"ש. וידוע דבתחילה רלו צש"ס בצנהדרין ד"ד ללמוד איבור צב"ח הוא אי אזלין בתר המקרא שאנו קורין בחלב אמו. אצל אי אזלין בתר המסורת אזי היא בחלב אמו ולא נאמר צב"ח. עו"כ מ"ש צג' פסחים דק"ט צמשה"כ וידי אדם פרושות ידו כתיב מלמד שידו של הקצ"ה פשוטה לקבל שצים והיינו דאזלין בתר המסורת ומהניא תשו' לחוטא. דצזה פי' המפ' כוו' מ"ש האע"ה צמה אדע כי אירשנה ר"ל דחשש שמא הכנענים יעשו תשו' ויקבלס כמ"ש הרמב"ן ז"ל דכפי"ז יולא דהמסורת עיקר והתשו' מועילה עיין צס' דרכי איש צסופו דכו'. וצו"ו דהאע"ה עמן צרמו צמ"ש להם כע"כ עברתם על עבדכם היינו דעיקר ציאחכס אללי היא סיבה מאת ה' כדי שתאכלו צב"ח שהוא אסור שעי"כ שוב לא תזכו צתו' שאסרתו. ע"ז השיבו המלאכים כן תעשה היינו שהם אוכלים צב"ח וליכא איסורא צדצר דאזלין בתר המסורת בחלב אמו וליכא איסור צב"ח. ועוד רמוזו צדצריהס צמ"ש כן תעשה שגס אהה מותר לך לאכול צב"ח דאזלין בתר המסורת. והא ראיס שהמסורת עיקר כאשר דברת שאמרת להקצ"ה מקודס צמה אדע כי אירשנה וצנהכרה לומר שס"ל דהמסורת עיקר וידו כתיב דכפי"ז יולא דהתשו' מועילה ואיך מהרהר אחר מידותיו של הקצ"ה ח"ו. א"כ גס כאן המסורת עיקר שהיא בחלב אמו וליכא איסור צב"ח ואין אנהנו מפסידים ע"י אכילה זו את התו'. אצל צאמת טעו הס' צזה דהגס דאיכא פלוגתא אי המסורת עיקר או המקרא עיקר ה"ד צשאר דוכתי משא"כ גצי צב"ח כ"ע מודו דהמקרא עיקר דאמר קרא לא תצשל גדי דרך צישול אסרה תורה אצל חלב טיגון הוא וכמו שכן תירץ שס צגמ' רצ אחא והמלאכים הס עשו איסור צאכילתס

צב"ח ולכן לא זכו עוד צלקיחה התו' :
א"ר שרה אשתך ויאמר הנה צאובל. צש"ס מצי' דפ"ז אמרי' אמ"ר ואיתומא ר' ילחק יודעים היו מה"ש ששרה אמנו צאובל היתה אלא מאי צאובל כדי לחצבה על צעלה. מקשים ע"ז דהול"ל מאי איה שרה אשתך ועיין צס' אשד הגתלים צקונט' ערצו נחל מ"ש צזה. ולע"ד יל"פ

יל"פ במ"ש הזר"ב ת"א בשש הזוה"ק דאחע"ה היה מכיר ויודע שהם מלאכים ושרה אמנו סוברת שהם אנשים יע"ש. וא"כ מאחר דמהש"ר יודעים ששרה אמנו הייתה צאולה ואחע"ה יודע בהם שהם מלאכים ויודעים את זה א"כ מאי קאמר הגה צאולה הלא הם יודעים זה ומה משיב להם. א"כ דעיקר שאלתם היא לכוונה אחרת והיא כדי לחצבה על בעלה לומר שלטעה היא. וע"ז השיב להם הגה צאולה דכדבריכם כן הוא האמת דלטועה היא ותמיד הגה היא צאולה כנ"ל. ועיין בס' פת"ע להחיד"א ז"ל מ"ש בשש מוהר"מ אלבאן בשש מוהר"ח אלמושיניו ז"ל מ"ש בזה :

ויאמר אבימלך אל אברהם מה ראית כי עשית את הדבר הזה ויאמר אברהם כי אמרתי רק אין יראת אלקים וגו'. יל"ד מ"ש גבי פרעה כששאלו לאברהם מה זאת עשית לי למה הגדת לי וגו' לא מלינו שהשיב לו אברהם כלום על שאלתו. ומ"ש גבי אבימלך שהשיב לו על שאלתו ואמ"ל כי אמרתי רק אין יראת אלד'ים וגו'. ועיין בס' חזון עובדיה בס"ז מ"ש בשש מוהר"א ז"ל ע"ש. ולע"ד י"ל בדרך פשוטה דה"ט דפרעה לא השיב לו כלום וצאבמילך השיב יען דפרעה בסיוס שאלתו ששאל לאברהם אמ"ל ועתה הגה אשחק קח ולך לכן לא הולך אחע"ה להרחיב הדברים ולטעות התנללות ע"מ שעשה מאחר דצלא"ה כבר אמר לו פרעה ועתה הגה אשחק קח ולך ואינו רוצה להענישו ע"מ שעשה והוצטח בעלמו על ככה ולכן לא לזר מטוב וע"ר והשש מלדבר כלום כי צרוב דברים לא יחדל פשע. משא"כ אבימלך דשאל אותו מה ראית כי עשית את הדבר הזה ולא כיים לו כמו פרעה שיקח אשתו וילך שטידין לא הייתה לו הצטחה לאחע"ה שאינו רוצה להענישו על מה שעשה לכן הולך להשיב לו על שאלתו לטעות התנללות לעלמו שלא יענש :

עתה ידעתי כי ירא אלד'ים אתה ולא חשכת את צנך את יחידך ממני. יל"ד דהול"ל שלא חשכת את צנך וגו' אבל השתא דאמר ולא נר' דתרי מילי נינהו. ויוצן במ"ש בצתרא דקט"ז אשר אין תליפות למו ולא יר"א כל מי שאינו מניח בן נקרא לא יר"א. וצ"ו שאזמ"ל אל תעש לו מאומה יען שעתה ידעתי כי יר"א אתה וא"כ צהכרת לריך שי"ל בן כדי שתמיד יהיה מתואר בתואר הזה יר"א וכיון שכן אתמהא ולא חשכת את צנך את יחידך ממני דמאחר שאתה שומטו וליכא בן אתר ראוי אללך שוב היאך תתואר בשש יר"א שאדרבא יהיה להיפך שיקרא לא יר"א לכן אני אומ"ל אל תשלה ידך אל הגער וגו' כדי שתמיד תתואר בשש יר"א. ועיין בס' ררור הכסף דק"ט מ"ש בהק' זו :

יען אשר עשית את הדבר הזה וגו' כי צנך אברכך והרבה ארבה את זרעך וגו' וירש זרעך את שער אויביו והתברכו בזרעך כל גויי הארץ. יל"פ בדרך רמז במ"ש המפ' דצכות ילחק תהיה הגאולה היינו צכות עקידתו ועיין בס' יוסף תהלות כ"ו ב' דכתב דגאולה העתידה מבינה ותהיה צכות ילחק וכן נחמ"ו נחמ"ו בגמט' ילחק ע"ש. ויודע מ"ש האריז"ל צכו' פסוק הקטון יהיה לאלף והלעיר לנו"ע אני ה' בעתה אחישה. במשרו"ל אין בן דוד צא עד שיכלו כל הגשמות שבגוף היינו אולר של מעלה ששמו גוף שהאל ית' מתנהג עמהם במדת הרחמים ומרבה אותם שלא כדרך טבע ומוריד להם גשמת מלמעלה מהאולר הגז' ומתקיים בהם קרא

קרא דכתיב בעתה אחישנה שתיהם יחד עיין לעיל בפ' לך לך שהבאתי דבריו באורך. וזכריה ח' ע"ז הגאולה כתיב צימים ההמה אשר יחזיקו עשרה אנשים מכל לשונות הגוים והחזיקו בכנף איש יאודי לאמר כלכה עמכם כי שמענו כי אלדי' עמכם. וז"ל יען אשר עשית את הדבר הזה היא העקידה בזכות זה רמז לו מראשית אהרית ע"ע הגאולה שתהיה בזכות העקידה זאת אעשה שאמחר הגאולה ע"י רצוי הזרע כי בדרך אצרכך והרבה ארצה א"י ככוכבי השמים וכחול אשר על שפ"ה דעזה יתרוקן האולר שלמעלה הנק' גוף ויקוים קרא דכתיב אני ה' בעתה אחישנה ויהיו נגאלים וזהו ויירש זרעך את שער אויביו. וגם יקוים בהם מ"ש בצבואת זכריה והחזיקו עשרה אנשים וגו' וזהו והתצרפו בזרעך כל גויי הארץ :

ועד"ז יובן כו' פכוקים הקודמים בס"ז וה' אמר המכסה אני מאברהם אשר אני עושה רמז לזמן הגאולה העתידה והיינו ואברהם היו יהיה לגוי גדול ועלום שיתרבה זרעו כמשה"כ הקטון יהיה לאלף וגו' כדי שיתקיים אני ה' בעתה אחישנה. וגם יתקיים ונברכו בו כל גויי הארץ כנ"ל. וכ"ז אעשה יען כי ידעתיו אשר יבוא את בניו וגו' ושמרו דרך ה' לעשות דקה ומשפט ויתקיים בהם משה"כ שמרו משפט ועשו דקה כי קרובה ישועתי לצא יה"ר שיצב"א :

ויאמרו אליו היה שרה אשתך ויאמר הגה באובל. הגה רז"ל אמרו דשאלו עליה כדי לשגר לה כוס של ברכה וה' ברכ"ט ז"ל פי' וזת"ד במ"ש הזוה"ק והארז"ל דאברהם ושרה כשהיו עקרים צווגם היו ממשיכים נשמות מלמעלה לגרים אברהם לגרים הזכרים ושרה לגיורות הנקבות וצפיצתה ומלדה בזה נשמה חדשה לרות המואביה בגרותה ודין גרמא דדוד וזרעו הותרו לבוא בקהל שעמוני ולא עמונית וכו'. שאלו היו באים מלד ארע"ה א"כ בהכרת היה לריך זכר מואבי להתגייר ואז היו אסורים לבוא בקהל כדכתיב לא יבא עמוני וגו' לא בן עתה ששרה אמנו ג"כ הולידה נשמות חדשות לגיורות הנקבות א"כ צפיצתה הותרה לבוא בקהל. וידוע משרז"ל דלעת"ל צטעודה שטעשה הקב"ה ללדיקים דהע"ה מצרך על הכוס שנא' כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא. וזהו דכיוונו רז"ל ע"פ היה שרה אשתך דשאלו עליה כדי לשגר לה כוס ש"צ כיון דדוד וזרעו מגרים קאתו הולרכו לתלות בשרה דוקא שמשכה נפש נקבה לגיורת שהיא רות המואביה דצפיצתה הותרו לבוא בקהל וז"ש לשגר לה כוס ש"צ ר"ל איתו כוס ש"צ שעתיד שיצרך דוד הוא תלוי בשרה דוקא וזהו לשגר לה דייקא ולא לו. ולכן אמר דוד כוס ישועות אשא דר"ת אש"א 'איה' שרה' אשתך וכן 'אבל' שרה' אשתך יולדת לך בן דדוד באותה שעה בל לרמוז שהוא מותר לבוא בקהל מכה היותו בל ע"י שרה אמנו שנא' בה 'איה' שרה' אשתך וגם 'אבל' שרה' אשתך ר"ת אש"א שמלדה נמשכה נשמת גיורת לרות המואביה ומותרת לבצ"ק מטעם עמוני ולא עמונית וכו' וזת"ד ז"ל. והנה בש"ס יצמות דע"ז עמ"ש עמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית הקשו אלא מעתה מלרי ולא מלרית ותי' שאני הכא דמפרש טעמא דקרא ע"ד אשר לא קדמו וגו' דרבו של איש לקדם ואין דרכה של אשה לקדם והקשו היל' לקדם נשים לקראת נשים ואסיקו הכא הרגמו כל כבודה בה מלך פנימה. ועוד אמרו שם במערבא ואיתמא ר' ינחק אמר קרא ויאמרו אליו היה שרה אשתך ויאמר הגה באובל ופירש"י ז"ל הגה

הנה באהוב דאין דרך אשה ללא מציתה ע"כ. ואפשר דמאי דהוליאז זה במערבא מהנה באהוב ולא מקרא דכל כבוד וכו' כדי דלא תימא דמקרא דכל כבוד וכו' אין ראיה לכל הנשים דעלמא די"ל דדוקא נשים יקרות בנות מלכים אין דרכם ללא נשים אחרות דרכם ללא לזה קאמרו במערבא מקרא דהנה באהוב ללמד דאין דרך אשה ללא מציתה כלל לא נשים יקרות ולא נשים אחרות. ולכן כשצאו המלאכים ושאלו עליה כדי לשגר לה כוס ש"ב לרמוז על דהע"ה שעתיד לברך על הכוס דבסיצתה הוטר לבב"ק דמשכה נשמת גיורת לרות המואביה ואמרי' מואבי ולא מואבית. ע"ז הסכים אה"ה לדבריהם שהאמת עמהם והביא להם הראייה שהביאו אותה במערבא מקרא דהנה באהוב וזהו ויאמר הנה באהוב דאין דרך שום אשה ללא מציתה ולכן הוטר דוד לבב"ק והוא עתיד לברך על הכוס והיא סיב"ת עשויה. ועיין מה שפירשתי בזה במגילת רות על שמונה פסוקים דאין מתחילים בוי"ו שסימנא ישע"י באה"ל ע"ש :

יוקח נא מעט מים. מוהרא"ח ז"ל בדרוש כתב דהולרך לומר זה אה"ה ש"ינה רבותא כלל להודיע להם שאין עינו לרה במה שיסעדם ושיחבלו בלחמו שאדרבה ישמח בלבו לפי רוב אכילתם. ולז"א יוקח נא מעט מים כנגד משה"כ לא מים עיף תשקה ומרעב תמוע להם. די"ד דלשון המניעה הגם שנמלא ג"כ על העדר המעשה מ"מ עיקרו הוא על חסרון ועכוב הדבר אשר כבר הוא ולעולם אין שוה להעדר העשיה וא"כ לא היל"ל אלא לרעב לא תתן לחם כמ"ש לא מים עיף תשקה שלא נחמד אלא שלא היה מקדם אותו בלחם ובמים אכל לעולם לא נחמד שיהא מונע. ועוד שיאמר ומרעב תמוע להם קי"ל בדרבה מיניה ומה ט"ל לא מים עיף תשקה. ועוד שמנהג הכתוב ב"מ להקדים הרעבון ללחון כמ"ש רעבים גם למאים לא רעב ללחם ולא למא למים ברעב ובצמא ולמה שינה כאן. אכל להיות שמוכס מהרופאים והמוחש בעלמו שהאדם הלמא כל אוכל תתעב נפשו. וג"כ בגמ' מליעא ד"ל בלאו דחסימה אמרי היתה למאה למים מהו אם עובר בלאו דחסימה ע"י הלמא שמוע ממנה האכילה. לז"א לא מים עיף תשקה ועם זה הרעב הלה אשר צידו לאכול לא יאכל בלחמו וימנענה בתוך חבו לא יבלענה ממקומו ונמלא א"כ מרעב תמוע להם. וע"כ אמר כי לא אנכי עמדי אכל יוקח נא מעט מים באופן תוכלו לאכול כל מאכל אשר יאכל ע"כ. ושמהי שפי' בזה כה"פ אל תאכל את לחם לר עין וכו' וכ"ת מהיכן אני יודע זו שהוא ל"ע על זה אמר אכל ושחה יאמר לך שהקדים האכילה לשחה מזה נר' שהוא ל"ע ולבו כל עמך. ואפש"ל כה"פ הוי כל למא לכו למים שחרו למאויכס קודם ואח"כ לכו שברו ואכולו :

פרשת חיי שרה

ג' ותושב אנכי עמכם פירש"י ז"ל אם תרלו הריני גר ואם לאו אהיה תושב ואטול מהדין שך אמ"ל הקב"ה לזרעך אסן את הארץ הזאת. והקשה ה' משנת ר"א ז"ל דלמה תלה הבדירה

הַצְרִירָה בָּהֶם בְּאֹמְרוֹ אִם תֵּרְלוּ הוֹלֵל אִם אֵנִי רוֹנָה הֲרִינִי גַר וְכוּ'. וְעוֹ"ק דְּבַחְתִּי אֲמַר הֲרִינִי גַר וְאֲחַכֵּ"א אֲהִיָּה תּוֹשֵׁב לְמָה שִׂינָה בְּלִשׁוֹנִי. וּפִי"ש בְּמִ"שׁ הַחֲזוֹקוּי שׁוּבָה הִיָּה נִסְיוֹן שֶׁהַקְּבָ"ה הַצְּמִיחוּ עַל הָאָרֶץ וְכֵאֵן אֲפִי" מִקּוֹם קְבוּרָה לֵאשְׁתּוֹ לֹא הוֹ"ל. וְדַבְּרִי הֵם תְּמוּהִים דְּבַמְשָׁנָה בַּפ' אֲבוֹת שִׁנְיָו יוֹ"ד נִסְיוֹנוֹת נִתְּנָה אֲלֵעֵ"ה וּלְפִי דַבְּרִי יֵהִי י"א נִסְיוֹנוֹת. אֲךָ בַּפְּיוֹעַ יוֹם ב' דַּר"ה חֲשִׁיב יוֹ"ד וְקַחְשִׁיב מִנִּיָּהוּ לָךְ לָךְ מֵאֲרָכְךָ שְׁלִיָּוָה ה' לִילְךָ מֵאֲרָלוֹ וּמִמּוֹלַדְתּוֹ לִשְׁם נִסְיוֹן. וְהַחֲזוֹקוּי סוֹבֵר לָךְ לָךְ מֵאֲרָכְךָ לְהַחְזִיק בְּאָרֶץ דֶּהֵי לֹךְ קוֹנָה וּלְפִי שִׁטְתּוֹ אֵינוֹ לִשְׁם נִסְיוֹן לָךְ מִפְּרַשׁ דְּזֶה הוּא נִסְיוֹן שֶׁלֹּא הִי"ל מִקּוֹם קְבוּרָה לֵאשְׁתּוֹ וְזֶה הִיָּה מִלִּיּוֹ הִיּוֹ"ד נִסְיוֹנוֹת. וּו"ש אֲלֵעֵ"ה אִם תֵּרְלוּ וְתַחֲנוּ לִי מִקּוֹם קְבוּרָה א"כ אֵין זֶה נִסְיוֹן וְלָךְ מֵאֲרָכְךָ יֵהִי מִמִּיָּן הִיּוֹ"ד נִסְיוֹנוֹת וְלֹא כַּמִּ"שׁ הַחֲזוֹקוּי שֶׁהִיא כְּדִי שִׁקְנָה בְּהֵילוֹךְ וּלְפִי"ז הֲרִינִי גַר דְּעֵדִיין לֹא הַחֲזוֹקוּי בְּאָרֶץ. וְאִם לֹא שֶׁלֹּא תַחֲנוּ לִי מִקּוֹם קְבוּרָה א"כ י"ל מִקּוֹם לְהַרְהֵר ה"ו שֶׁהַקְּבָ"ה הַצְּמִיחֵנִי לְתַחֲלִי אֶת הָאָרֶץ וְעַכְשִׁי אֲפִי" מִקּוֹם קְבוּרָה לְשָׂרָה אֵין לִי וְעַכְ"ר ל"ל דְּזֶהוּ לְנִסְיוֹן יִתְּשֵׁב וְאִזּוּ לָךְ מֵאֲרָכְךָ אֵינוֹ מִהַנִּסְיוֹנוֹת מִשּׁוּם דִּיּוֹ"ד הֵם וְלֹא יוֹתֵר וְלָךְ לָךְ הוּא כְּדִי לְהַחְזִיק בְּאָרֶץ כְּפִי" הַחֲזוֹקוּי וְאֲהִיָּה תּוֹשֵׁב מִן הַדִּין דְּכַזֵּר הַחֲזוֹקוּי בְּאָרֶץ ע"י הֵילוֹךְ וְהֵילוֹךְ קוֹנָה ע"כ. וְעַפִּי"ד יוֹצֵן כו' מִדְּרַשׁ תַּנְחוּמָא וְאַרְאֵ אֵל אֲבָרָהָם אֵל יִלְחַק וְאֵל יַעֲקֹב בָּאֵל שְׂדֵי נְגִלְתִּי עַל אֲבָרָהָם וְהַצְּמִיחֵנִי אֹתוֹ לְתַח לִי אֵת א"י וְכַשְׂבָּא לְקַבֵּר אֶת שָׂרָה אֲשֶׁתּוֹ בְּד"א עַל ד"א וְלֹא מֵלֵא וְלֹא הֲרַהֵר אַחֵר מִדּוֹתֵי וְכוּ' ע"כ. וְק' הֲלֹא כַּמָּה נִסְיוֹנוֹת נִתְּנָה אֲלֵעֵ"ה וְעַמֵּד בְּכוֹלָם וּמְדוּעַ לֹא תַפְסֵ כ"א עֵינֵי קְבוּרָתָ שָׂרָה אֲמַנּוּ. וְעוֹ"ק מֵהוּ קֶשֶׁר הַפְּכוּקִים שֶׁאֲמַר אֲהו"כ וְגַם אֵנִי שִׁמְעֵתִי אֶת נִאֲקַת ב"י. וְהוּא תִּיבַח וְגַם אֵין לֵה מוֹצֵן דַּגְר' דֵּהִיָּה מֵהֲרָאוּי שֶׁלֹּא אֲשַׁמַּע נִאֲקַתְךָ וְקֹאֲמַר דַּעֲכ"ז שִׁמְעֵתִי אֶת נִאֲקַתְךָ וְאֲנַחְנוּ לֹא נִדַע מֵהוּ הַסִּיבָה שֶׁמוֹנַעַת מִלְּשִׁמּוֹעַ נִאֲקַתְךָ וּמֵהוּ הַטַּעַם שֶׁאֲח"כ שִׁמַּע אֶת נִאֲקַתְךָ. וְהוּא אֲשֶׁר מִלְּרִים מַעֲבִידִים אֹתָם מִיּוֹתֵר. הַאֲמַנְסָ עַפִּי"ה א"ש דְּנוֹדַע מֵה שֶׁהַקְּשׁוֹ הַמַּפ' ז"ל דְּמֵאֲחֵר דַּגְזֵר הִי"ת כִּי גַר יֵהִיָּה זֶרֶעְךָ בְּאָרֶץ לֹא לְהֵם וְעוֹע"א ת"ש אֵין הוֹלִיאַ הַקְּבָ"ה אֶת יִשְׂרָאֵל מִמֵּל' בְּתוֹה"ו. וְתִי' דְּמִשְׁנֹלֵד יִלְחַק מִנִּיָּן בְּרַם זֶה הַתִּי' הִי"ד אֵי אֲמַרִי דַּל"ק אֲלֵעֵ"ה א"י דַּקְרָא כְּתִיב כִּי גַר יֵהִיָּה זֶרֶעְךָ בְּאָרֶץ לֹא לְהֵם. מִשְׁא"כ אֵי אֲמַרִי דַּקְנָה אֲלֵעֵ"ה א"י מוֹכֵר"ל תִּי' אַחֵר וְהוּא דְּקוֹשֵׁי הַשְּׁעִבּוֹד הַשְּׁלִים הַזְּמַן. וּו"ש וְאַרְאֵ אֵל אֲבָרָהָם וְגו' ר"ל שֶׁהַצְּמִיחֵנִי אֹתוֹ עַל נְתִיבַת הָאָרֶץ וּבְקְבוּרַת שָׂרָה שֶׁלֹּא מֵלֵא לְקוֹבְרָה בְּד"א עַל ד"א וְלֹא הֲרַהֵר אַחֵר מִדּוֹתֵי וְאֲח"כ נִמְלֵא דְּקְבוּרַת שָׂרָה שֶׁלֹּא מֵלֵא מִקּוֹם לְקוֹבְרָה הִיא הִיָּתָה נִסְיוֹן כַּס' הַחֲזוֹקוּי וּמ"ש לָךְ לָךְ מֵאֲרָכְךָ אֵינוֹ נִסְיוֹן כ"א לְהַחְזִיק בְּאָרֶץ ע"י הֵילוֹךְ דֶּהֵי לֹךְ קוֹנָה וְזֶהוּ שְׂפִי"ס וְגַם הַקִּימוֹתֵי אֶת בְּרִיתִי אִתְּךָ לְתַח לְהֵם אֶת אָרֶץ כְּנַעַן. וְכִיּוֹן שֶׁכֵּן נִמְלֵא דְּחוּ לֹא מֵלֵי לְתַרְוֵי עַל תְּשׁוּבָה הַזְּמַן דְּמִשְׁנֹלֵד יִלְחַק מִנִּיָּן מֵאֲחֵר דַּקְנָה אֲלֵעֵ"ה א"י בְּהֵילוֹךְ וְקֹרָא כְּתִיב בְּאֵל"ל וְעֵדִיין לֹא נִשְׁלַם הַזְּמַן וּמֵהֲרָאוּי הִיָּה שֶׁלֹּא אֲשַׁמַּע אֶת נִאֲקַת ב"י. וְעוֹ"א אֲפִי"ה וְגַם אֵנִי שִׁמְעֵתִי אֶת נִאֲקַת ב"י דִּישׁ לְנוּ תִי' אַחֵר לְתַשְׁלוֹם הַזְּמַן וְהוּא דְּקוֹשֵׁי הַשְּׁעִבּוֹד הַשְּׁלִים הַזְּמַן וּו"ש אֲשֶׁר מֵל' מַעֲבִידִים אֹתָם הִיָּינוּ שְׁעִבּוֹד קֶשֶׁה וְזֶה הוֹעִיל לְהַשְׁלִים הַזְּמַן:

שִׁמְעוּנִי וּפְגַעוּ לִי בַּעֲפָרוֹן ב"ל וַיִּתֵּן לִי אֶת מַעֲרַת הַמַּכְפֵּלָה וְגו' בְּכַסֵּף מֵלֵא וְגו' וַיִּשַׁן עַפְרָוֹן לֹא אֲדוּוּי שִׁמְעֵנִי הַשְּׂדֵה נִתְּתִי לָךְ וְגו' לְעֵינֵי בְּנֵי עַמִּי נִתְּתִי לָךְ וְגו' אֲךָ אִם

אם אהה לו שמעני נחתי כסף השדה קח ממני. ויל"ד זבני קראי עוצא א' מה הלשון אומרת
 ופגעו לי בעפרון ז"ל. גם למה עפרון בתחילה לא ראה לקחת דמי השדה כ"א ראה לתת
 במתנה שכן מורה לשוב שאמר השדה נחתי ושוב אח"כ נתרצה לקחת דמיה. גם למה אה"ע
 לא ראה לקחת אותה במתנה כ"א בדמים. גם מ"ש לעיני בני עמי נחתיה לך לל"ד מה כונתו
 בזה. ויוצן במ"ש בגמ' פ' חזקת הבתים דמ"ח תלויה וזצין זביניה זביני דאגז אונסא דזוזי גמר
 ומקני. ועיין בחוס' שם דתלויה ויהיב אין מתנתו מתנה אפי' לא מסר מוד' ומוהריק"ו ז"ל ראה
 ללמוד מדברי הרא"ש ז"ל דגם במתנה לריך למסור מודעה ויכירו באונסו. וזו"ו דאה"ע היה
 יודע בטיב מערת המכפלה דמאוד גדלה מעלתה וראה לקחתה מעפרון וחשש דשמא לא יראה
 עפרון לכן הלך אלל זנ"ח וחילה את פניהם שיקטו לו השדה והמערה ממנו ואפי' באונס
 שיאנסו אותו למוכרה. וז"ש שמעוני ופגעו לי בעפרון ז"ל מלשון לך פגע בו וימות דיואב
 היינו דאם לא יראה למוכרה שתאנסו אותו עד שיתן אותה בכסף מלא דדינא הכי הוי דתלויה
 וזצין זביניה זביני. ועפרון אינו רואה לתת מפני השיבוטה ונחמכם מה לעשות כדי שאפילו
 אכסוהו תשאר בידו. להכי ראה לתת אותה במתנה דכשיהיה שוב אח"כ יש יכולת בידו לחזור
 ולקחת אותה מידו דתלויה ויהיב אין מתנתו מתנה לזה לא ראה לקחת דמיה ואמ"ל השדה נחתי
 לך והמערה אשר בו לך נחתיה דהיינו במתנה גמורה ואיני רואה לקחת דמיה ומה שסיים
 בדבריו לעיני בני עמי נחתיה לך רמז לו בדבריו אלו דבני עמי הם אונסים אותי ומכירים
 באונסי וממילא אח"כ אוכל לקחת אותה לכו"ע וליכא מאן דפליג. ואה"ע היה מצין סו"ד
 מראשיתו דכונתו היא לרעה לתת במתנה כדי שיוכל לחזור בו אח"כ. לז"א אך אם אהה לו
 שמעני דאזין ורקין הם מיעוטיין הכונה דמה שאמרת דרואה לתת לי במתנה בזה איני רואה.
 זרם אם אהה לו שמעני דרואה לשמוע לי נחתי כסף השדה קח ממני ועי"כ שוב אין חזרה בדבר
 דהדין הוא תלויה וזצין זביניה זביני דאגז אונסא דזוזי גמר ומקני וליכא תששא עוד. וכשראה
 עפרון דאין לו התללות אזי הודיע לו את דמיה ואמ"ל ת' שקל כסף זביני וזבינך מה היא :
ויברך הגמלים מחוץ לעיר אל באה"מ לעת ערב. צירושלמי אמרו ויברך הגמלים ארבעינות
 א"ר הונא דאזיל למיסב אחתא ושמע כלבי מנבחין אליה מה אינון אמרין מן הדא
 לעת ערב כך היא הגירסא שם. וצירוש' דמס' סנהדרין איתא מאן דאזיל למיסב אחתא ושמע
 כלבי מנבחין ליהדר דודאי אין זה זיווג. ופי' ה' עטרת שלמה ז"ל דאם הולך לישא אשה הקב"ה
 שולח מלאך לסייעו שישא בת זוגו וכל מקום שהולך אין כלבין מנבחין. ומאחר שהכלבים מנבחין
 מוכח שאין שם מלאך ואין זה זיווג. ואיתא ציפ"ת שם דדרך הכלבים לנבוח בערב. וזהו כונת
 המדרש ויברך הגמלים ארבעינות פי' לפי שזא אליעזר בעוד היום גדול שקפלה לו הארץ וכן
 איתא צפר"א בשלשה שעות ציוס זא לחן והרביע את הגמלים עד עת ערב מחוץ לעיר
 שלא יבוא לעיר עד עת ערב ובערב דרכן של כלבים לנבוח. וזוהי יבחן אם הולך מלאך
 עמו אם לאו. אמ"ר הונא מאן דאזיל למיסב אחתא ושמע כלבי מנבחין אליה מה אינון אמרין.
 פי' דישמע להם דיש סי' בנביתתם דמאחר שמנבחין אין לו ליקח אשה זו. מן הדא ר"ל ראייה
 לזה מדהמתין אליעזר עד עת ערב ולמה המתין עד עת ערב אלא משום סי' ע"כ. ולע"ד

י"ל דזהו הטעם דכשילאו ישר' ממל' זלילה שדרך הכלבים לכבוח זלילה כחיז ולכל בני ישר' לא יחרץ כלז לשונו. יען דרלה הקצ"ה להוליאו ממל' ולקחת אוהנו חבל נחלתו ולקדש אוהנו זמתן תורתו כדמות אשה עם זעלה לכן כדי שיהא סי' עזא שאנו זן זוגו ראויס אליו לא נזחו הכלבים כלל. וכיון דהיה שס זחינת מלאך כדכתיב וישלח מלאך ויוליאו ממל' לכן לא נזחו הכלבים והוי סי' עזא:

מסרה וזה ג' וזה אדע כי עשית חסד עם אדוני. וזה אכן יקרה. וזה יחסו עניי עמי. יל"פ דזא לרמוז למשרז"ל דחינת אחד שזפסוק שמע ישראל הוא להורות דכמו שהוא ית' אחד זן ג"כ אהנו עם בני ישר' שגשמותינו ממקור אחד מתחת כסא כזדו ית' לריך שגהיה זאחדות אחד. וטדע דע"י מדה האחדות מתעוררים לקיוס מטת הלדקה דמלטער האחד זלרת חזירו אשר הוא כנפשו ומרחס עליו. וע"י מטת הלדקה אהנו מייחדיס קוצ"ה הוי"ה ואדני ממחקים הדיקין ומעוררים החסדים. וזהו הרמוז וזה אכן יקרה וז"ה גמט' אח"ד רמוז לאחדות שהיא מדה טובה ויקרה שיקנו אוהה הבני אדם דע"כ שיהיו זאחדות אחד אזי יהיו מרחמים על העניים וזהו וז"ה יחבו עניי עמי. ואזי וז"ה אדע כי עשית חסד עם אדני היינו שט"י הלדקה מתעוררים החסדים וממחקים הדינים וזהו כי עשית חסד עם אדוני שהחסד ממחק הדין שהוא אדני :

מסרה ואשם ד' חסרין. ואשם המס על אפה. ואשם את הלווחת זארון. ואשם שס את הלווחת. ואשם שק זמתני. יל"פ דזא לרמוז למשרז"ל דע"י עסק התו' האדם עושה זזה קישוטים וזיווגים לשכינה. וכשיחזקל האדם מעסק התו' יעגש עוגש גדול ע"ז כמ"ש זכ"י ויוס ז"ק יולאת מהר חורב ואומרת. אזי להס לזריות מעלזונה ש"ת. ועו"א תחילת דינו ש"א הוא ששואלים אוהו קצעת עתים לסו'. וזהו הרמוז ואשם שס את הלווחת שאניח אוהס שס זמקומס ולא אהגה זחו' אזי זסינת זה אהיה מוכרח ואשם שק זמתני שאסזול ע"ז עוגשים קשים ומרים. אזל אס אזי עוסק זחו' זגרוני וזהו ואשם את הלווחת זארון גמט' גרו"ן אזי זזה אזי עושה קישוטים וזיווגים לשכי' וזהו ואשם המס על אפה והלמידים על ידיה ר"ל לשכי' קישוטים וזיווגים היו"א :

במדרש יודע ה' ימי תמימים כשס שהס תמימים כך שנותיהם תמימים. יודע ה' ימי תמימים זו שרה שהיתה תמימה זמעשיה אריו"ח כהדא עגלתא תמימה ע"כ. יל"פ זמ"ש ה' יערו"ד ז"ל זח"ז דכ"ז זכוכה משרז"ל ר"ע היה יושב דורש היו הלבור מתמנמן וזיקש לעורקן אמ"ל מה ראהה אסתר שחמלוך על קכ"ז מדינת. אלא זזא אסתר זת זחה של שרה שחייתה קכ"ז שנה וחמלוך על קכ"ז מדינות ע"כ. והוא תמוה מה ענין זה להתעוררס מהשינה. ופי' עפ"י מ"ש סור מרע יכול ילך אדם ויחגרה זשינה ת"ל ועשה טוב עד שיעשה טוב. ומקשים הא אמרו שלהי זכות ישב ולא עזר עזירה נוחים לו שזר כעושה מלוה. אך יש ז' זחינות לחרץ או דחליקן אס יש סיפק זידו לעשות עזירה ולא עשה יש לו שזר אזל אס אין סיפק זידו דיושב זמאסר וכדומה אין לו שזר כי מה הו"ל לעשות. או י"ל להיפק דחליקן הכל זזה אס סיפק זידו לעשות מלוה ולא עשה אזי אין לו שזר דעליו לעשות טוב אזל אס א"א לעשות

לעשות טוב מה הו"ל לעשות וקוב"ה חפץ חסד וקובע לו שכר כאלו עשה דלא היתה המניעה מלדו. וזה מוכח מהא דניתן שכר הואיל ששרה חייתה קכ"ז שנים ולא עשתה בהם חטא. רק קשה קטנה מה שכר יש לה הא אינה ראויה לחטוא אמנם אי אמרי' דתליא הכל בעשיית הטוב וחילו היתה שרה גדולה וראויה למלות לא היתה נמנעת רק המניעה היתה משאת קטנותה א"כ אף זו מלטרף לעשיית טוב דהוכיח סופה על תחילתה דלא עשתה מלוא מחמת קטנותה. ולז"א אשרי זקנותו שלא ביישה את ילדותו כי מכח זקנה שהיו לדיקים הוכיח סופם על תחילתה שגם אלו ראויים למלות ומקבלים שכר כעושה. וזהו המובן כי הם חשבו שהכל תלוי בעצירות והם שהיה צידם לילך ולעבור עבירה ולעשות דבר תיעוב ח"ו וישנים. ונחמים להם כל שכר כעושה מלוא. אבל ר"ע ציקש להראות להם שטעו שהכל תלוי בעשיית מלוא והציא ראיה מהא דזכתה אסתר למלוך על קכ"ז מדינות בשביל חיי שרה אף דבקטנותה לא היה סיפק צידה לעשות רע אלא הכל תלוי אם סיפק צידו לעשות טוב ונמנע. וא"כ אחס סיפק צידכם יש לשמוע תורת ה' ולעשות טוב ואם תמנעו העון בראשיכם עכ"ד ז"ל. ובז"ז יודע ה' ימי תמימים כשם שהם תמימים ר"ל שהם עושים מלות ומע"ע כך שנותיהם תמימים הכו' שלוקחים שכר על כל ימי השנים שחיו גם על ימי קטנותם מאחר דהמניעה לא היתה מלידת מה הו"ל למיעבד. ויש ראיה משרה אמנו ע"ז דהרי זכתה אסתר ומלכה על קכ"ז מדינות כנגד שני חיי שרה שהיתה קכ"ז שנים דמוכח מזה דהכל תלוי בעשיית הטוב. וזהו שסיים וקאמר יודע ה' ימי תמימים זו שרה ר"ל דקבע לה שכר על כל ימי שני חייה אף על ימי קטנותה שלא עשתה טוב. והט' מאחר דאח"כ בגלותה היתה תמימה במעשיה נהשב לה כאלו עשתה טוב גם צימי קטנותה וקבע לה שכר ע"ז שמלכה אסתר על קכ"ז מדינות וזוהי הראיה שמציא ממנה. וזהו כה"פ יראה ה' תוסיף ימים ושנות רשעים תקלורנה. ר"ל מי שי"ל יר"ש בגלותו ועושה טוב מלות ומע"ע אזי מוסיפים לו הימים של ימי קטנותו אף שלא עשה בהם טוב מוסיפים אותם על ימי גדלותו ונותנים לו שכר על הכל גם על ימי הקטנות דמאי הו"ל למיעבד דהמניעה לא היתה מלידתו. אבל שנות רשעים תקלורנה :

באו"א פי' הע"ך ז"ל דל"ב כו' המד' הג"ל וז"ל דאין ספק דמ"ש שנותיהם תמימים היינו מיום ליום כמ"ש מרע"ה היום מלאו ימי ושנותי ואז"ל בפ"ק דקי' זו' באדר נולד וזו' באדר נפטר ללמדך שהקצ"ה ממלא שנותיהם ש"ך מיום ליום ומחדש לחדש וכן פי' היפ"ח ז"ל. וציאור הענין דאף דקי"ל דל"י בשנה חשיב שנה כמ"ש ציולא דופן דמ"ד ולפי"ז אם נגזר לאדם שיחיה ק' שנה ונולד בר"ח אלול ל"י קודם ר"ה חשיב שנה ואחר ר"ה חשיב שתי שנים וא"כ בשנה אחרונה בר"ח חשוון הו"ל כאילו חי ק' שנה. וזוהי אם נגזר לאדם לחיות ק' שנה יכול להיות חי ק' חב"ב. צלדיקים שנותיהם שנגזר להם הם תמימים מיום ליום. דכיון שהם תמימים במעשיהם י"ל דין קרבנות ששנות הגאמר בהם כגון זכר ו' שנה ועגלה בת שנים הם מיוכ ליום דקי"ל שעות פוסלים בקדשים דשנה האמורה בהם היא מעל"ע. וכן הצדיקים מאחר שהם תמימים במעשיהם ומנוקים מכל מוס עון אשר חטא הרי הם כקדשים דהשנים שנקלצו להם מעל"ע ולא למנין שנות עולם. וז"א מלמד שהקצ"ה ממלא שנותיהם ש"ך מיום ליום וכו'.

ועז"א

ופז"א כהדא עגלתא תמימתה ר"ל דלריך שיהיו שנותיהם כקדשים מעל"ע דיש להם דין קדשים ממש. וזהו פי' הפ' יראת ה' תוסיף ימים ושנות רשעים תקלורנה. דלכא' פסו"ז הוי תיובתיה דר"ע דאמר פ' החולץ ע"פ את מספר ימיך אמלא אלו שני דורות זכה משלימין לו וחכ"א זכה מוסיפין לו דמה יענה ר"ע בקרא דכתיב יראת ה' תוסיף ימים. דלדרכו יוצן דאם נגזר עליו ק' שנה ונולד ל"י קודם ר"ה דחשיב שנה וכן בשנת המאה ל"י אחר ר"ה חשיב שנה והו"ל ק' שנה חי שנגזרו עליו. עז"א דחשבון זה אין עושין אותו ללדיקים אלא יראת ה' תוסיף ימים דהיינו מיום ליום מעל"ע משעה שנולד בקדשים משא"כ בשנות רשעים שאין מיום ליום מעל"ע אלא תקלורנה. וז"ש ר"ע זכה משלימין ר"ל שיהיו שנותיו תמימים מיום ליום דהא ר"ע צפ' את מספר ימיך אמלא קאי זת"ד ז"ל ע"ש :

ואפשר דז"ר הפסוק ואברהם זקן בא בימים. ר"ל דשנותיו הם נמנין מעל"ע מיום ליום וזהו בא בימים. וכן והמלך דוד זקן בא בימים. ועפי"ה יוצן כה"פ בתהלים הודיעני ה' קלי ומדת ימי מה היא דלכא' יל"ד מאחר דאמר הודיעני ה' קלי למאי הולך תו לומר ומדת ימי מה היא דנראה דהדברים כפולים. ברם ע"ה יוצן דבתחילה שאל דהע"ה מאתו ית' שיודיענו כמה שנים קלוצים לו לחיות וחשש שמא יודיענו שהוא לריך לחיות ע' שנה ועדיין ישאר בספק אללו כי שמא יהיו חשבון השנים למנין שנות העולם דל"י בשנה חשיב שנה ולא יהיו הע' שנה שלמים שיחסרו קרוב לשתי שנים. לזה הולך לשאל ממנו שיודיענו על הימים ואמר ומדת ימי מה היא דרובה שיהיו שנותיו כמו שנות הלדיקים שהם כקדשים דנמנין מעל"ע מיום ליום :

הנה רבקה לפניך קח ולך ותהי אשה לבן אדוניך וגו' ויאכלו וישחו וגו' שלחוני לאדוני ויאמרו נקרא לנערה וגשאלה את פיה ויקראו לרבקה ויאמרו אליה החלכי עם האיש הזה ותאמר אלך. יל"ד דלמה בתחילה לא אמרו וגשאלה את פיה אלא תכף ומיד אמרו הנה רבקה לפניך קח ולך ותהי אשה וגו' ולבסוף אמרו נקרא לנערה וגשאלה את פיה. גם מ"ש בתחילה קח ולך ותהי אשה לבן אדוניך כנראה דהם דברים כפולים דהיינו הך. גם בסוף כששאלו אותה לא אמרו כ"א החלכי עם האיש הזה ותאמר אלך. ויוצן עפ"י מ"ש הריב"ש ז"ל סי' קע"ז צמי שקדש אשה צעיר אחרת והוא טוען שהתנה עם אמה שרולה לכונסה במקומו ואמה רולה שישא אותה במקומה ואח"כ יוליכנה למקומו. והשיב דהא דהכל מוליחין וכו' ה"ד לאחר נישואין אבל קודם נישואין אעפ"י שכבר אירע אותה אין יכול להוליאה למקומו עד לאחר נישואין ולכן בג"ד כיון שאין לבעל עדים שהתנה ישאלה במקומה ויכתוב לה כתובה ואחר תלך. ואף אם אמה חודה לבעל שהתנה עמה יכולה היתומה לעכב ולומר אם אמי פסקה עלי מה לי או כנוס במקומי או פטור. אמנם אם התנה עמה מדעת היתומה ומרלונה קודם הקי' והיא חודה בזה אז הדין עמו ע"כ. והב"ד במרן צ"י ה"ה ע"י סי' ע"ה ובמורה בהגה שם ס"ב ועיין ג"כ במזוהרות להרמב"ן ז"ל סי' רע"ה שכ"כ ובנימין זאב סי' רל"א. וידוע דרבקה אמנו באותה העת היתה בת ג"ש. וגם נודע משרז"ל דבתואל אביה שם עינו במזון ונתן סם המות לפני אליעזר בקערה כדי לאכול ולמות ולקחה הוא את ממנו ובה מלאך והיבד הקערה מלפני

מלפני אליעזר לפני בחואל ואכל ומת מיד. וזהו דבחיילה כשהיה אביה קיים והיא עדיין קטנה דברשות אביה להשיאה למי שיראה ולעשות הנישואין באיזה מקום שיראה לא הולך שאלה פיה כלל מאחר שהיא קטנה ותחת רשותו לכן אמ"ל הגה רבקה לפניך קח ולך היינו מעכשיו תקח אותה ותלך בלא נישואין כאן כ"א במקום הצעל תהיה היית הנישואין ליתחק וזהו ותהי אשה לבן אדוניך דשם יהיו הנישואין דבידו ורשותו לעשות כמו שיראה. אכן עכשיו שמה אביה בחואל בסם המוח שבאכילה ההיא אשר מעתה לריך שיהיה מדעתה ורלוה שחלך מעכשיו בלא נישואין במקומה ולעשות הנישואין במקום הצעל. לכן אמרו נקרא לנערה ונשאלה את פיה אם היא מתרלה בזה ויקראו לרבקה ויאמרו אליה התלכי עם האיש הזה ולעשות הנישואין שם במקום הצעל היינו שחלך מעכשיו בלא נישואין ותאמר אלך שהיא מתרלה לילך מעכשיו ולעשות הנישואין שם אזי וישלחו את רבקה :

ומשמע ודומה ומשא חדד ותימא יטור נפיש וקדמה. כ' ה' אמרי נועם השומע שחזירו מתרפו ודומם ומשא שסובל כל מה שאומר לו חדד יתחדד בחורה ותימא יאמר זה טעמיס יטור נפיש ישמור המלות שנחתו מקדם ע"כ. והחיד"א ז"ל סו"פ חיי שרה בפנ"ד פי' חלד'י נליר לשוני מרע ולמקללי נפשי חדום היינו משמע ודומה ונפשי כעפר לכל תהיה היינו ומשא שסובל הכל כעפר שסובלת כל הדורם זה פחה לבי בחורחך היינו חדד ותימא ואחרי מלתיך חרדוף נפשי היינו יטור נפיש עכ"ד. ולי הדל יל"פ תיבת וקדמה היא רמו למשרז"ל דהטנו מולל אותו לדיק מטענת מי הקדימני. וזהו יטור נפיש ישמור המלות ולא יירא מטענת מי הקדימני דע"י שהוא עניו הוא מקדים למלות והיינו וקדמ'ה :

פֶּרֶשֶׁת תּוֹלְדוֹת

ויתרוצצו הבנים בקרבה ותאמר א"כ למה זה אנכי ותלך לדרוש את ה'. יובן במ"ש ה' עמודיה שבעה ז"ל דמלות עשה הם כנגד מדת החסד ומל"ת כנגד מדת הגבורה ולכן כדי להגביר האל ית' מדת החסד בעולם התחיל ביו"ד הדברות במלות עשה תחילה אנכי ה"א ולא התחיל בלא יהיה לך וכו'. שהיא מל"ת ע"ש. וידוע דעשו מדתו הוא מלך הדין גבורה ויעקב ממדת החסד ולזה היו במחלוקת בצטן אמם ומתקוטטים דזה רולה להגביר מדתו הגבורה וזה רולה להגביר מדתו החסד. והריב"ה ז"ל כתב דתיבת אנכי היא רמו ליו"ד הדברות. וז"ש רבקה אמנו כשראחיה ויתרוללו הבנים בקרבה דכל אחד רולה להגביר מדתו אמרה דודאי האמת עם יעקב דמדת החסד היא עדיפה להתגבר דאם היה האמת עם עשו דמדת הגבו' היא עדיפה להתגבר ממדת החסד א"כ למה זה אנכי כלו' למה זה התחיל האל ית' ביו"ד הדברות מלות אנכי ה"א שהיא מ"ע. ברם הוקשה לה ממקום אחר משם הויה ב"ה ותלך לדרוש

לדרוש את ה' ואז"ל שהלכה לבית מדרשו של שם ועבר. והענין הוא דאמרו צוה"ק ובתיקוני' בשם הויה שמי עם י"ה שס"ה כנגד שס"ה מלות ל"ח וזכרי עם ו"ה רמ"ח כנגד רמ"ח מ"ע. נמלא לפי"ז גרמו בשם הויה מל"ח קודם מ"ע וזה היפך ממה שהתחיל ביו"ד הדברות אנכי ה"א שהיא מ"ע. וזהו ותלך שהלכה לבית מדרש שם ועבר לדרוש את ה' כדי לידע טעם הדבר דלמה בשם הויה גרמו מל"ח קודם מ"ע שהיה מן הראוי שיהיו גרמוזים מ"ע קודם מל"ח. וע"ז בא התירון ויאמר ה' לה ב' גוים בצטקך ואז"ל ב' גוים אלו אנטוניוס ורבי וקשה מה בא לרמוז בזה האמנם רז"ל אמרו דאנטוניוס ורבי הם כנגד יעקב ועשו ורמוזים לב' עולמות עוה"ז ועוה"ב. וה' דברי שלמה ז"ל ס' וישלח כתב בשם ס' שפתי ישנים דשכר מל"ח הוא צעוה"ז ושכר מ"ע הוא צעוה"ב. וא"כ י"ל דלכא נרמוז בשם הויה מל"ח קודם מ"ע יען דמל"ח שכר צעוה"ז שהיא קודם עוה"ב. וזהו כה"פ זה שמי לעולם וזה זכרי לדור דור ר"ל זה שמי עם י"ה שבשם הויה הוא לעולם היינו לעוה"ז זה העולם וזה זכרי עם ו"ה שבשם הויה שהם כנגד מ"ע לדור דור שכרם הוא לעוה"ב. וזהו הטעם דתפסו רז"ל בלשונם אלו אנטוניוס ורבי וקשה דמהראוי היה להקדים בלשונם רבי לאנטוניוס אלא דתפסו בלשונם היפך לרמוז לעוה"ז שהיא כנגד אנטוניוס שקודמת לעוה"ב שהיא כנגד רבי. וזהו כשהלכה רבקה אמנו לדרוש את ה' דלמה רמוזים מל"ח בשם הויה קודם מ"ע ע"ז בא התי' כיון דשכר מל"ח הוא צעוה"ז ושכר מ"ע הוא צעוה"ב ועוה"ז הוא קודם לעוה"ב לכן גרמוז בשם הויה מל"ח קודם מ"ע כמו אנטוניוס ורבי שהם כנגד עוה"ז ועוה"ב ותפסו בלשונם אנטוניוס קודם לרבי יען דעוה"ז קודם לעוה"ב כן ג"כ בשם הויה גרמוז מל"ח קודם יען דשכרם הוא צעוה"ז ומ"ע שכרם צעוה"ב. וז"ש ב' גוים אלו אנטוניוס ורבי :

באו"א יל"פ בדרך רמוז צוה"ק סו"פ חיי שרה ת"ח אצהן כולהו ברזא חדא אזלו וכולהו שמשו בארבע גשין כל חד מנייהו. אצרהם בארבע שרה והגר ותרי פילגשים דכתיב ולבני הפילגשים אשר לאצרהם פילגשים תרי הא ארבע. ילחק ברזא דארבע דסטירו דרבקה דכתיב ויקח את רבקה חד ותהי לו לאשה תרי ויאחזה תלת וינחם ילחק אחרי אמו הא ארבע. לקבל דא הוו ליעקב ד' גשין וכלא ברזא חדא עכ"ל. וכתב שם בליונין למטה וז"ל סוד ד' גשין שנטל אצרהם ויעקב בפועל היו לילחק בכח והם ד' מחנות שכינה ארגמ"ן שהם ד' גשים נטיים לדין ושל אצרהם ללד החסד ושל יעקב ללד הרחמים והשתא ניחא ולכן לא היו לילחק ד' גשין בפועל כדי שיהיה הדין נסתר ולא יתגבר. וז"ח. עו"ש הסטירו דרבקה פי' של לד רבקה ד"פ ב"ן גי' ילח"ק ועיין מק"מ הרשב"י ע"כ. ובזו"ו כי הנה ילחק לא היו לו ד' גשים בפועל כדי שיהיה הדין נסתר ולא יתגבר ולכן לקח רבקה דוקא לשהיו הדינים ד"פ ב"ן גי' ילח"ק נסתרים ולא יתגברו והן עתה שנתרוללו הצנים בקרבה סברה שנתגברו הדינים ולכן ויתרוללו הצנים ר"ל הד' פעמים ב"ן של ילחק נתגברו בפועל וקרובה היא להסתכן לזה תמהה ואמרה א"כ למה זה אנכי דוקא שנטל אחתי ילחק שיהיה לי הנער הגדול הזה ולא לקח ד' גשים בפועל כמו אצרהם ויעקב ותלך לדרוש את ה' ויאמר ה' לה

ב' גוים בצטקך וגו' :

ויעתר ילחק לה' לנוכח אשתו כי עקרה היא ויעתר לו ה'. שם רמז למשחז"ל כל המחפלה על חצירו והוא לריך לאותו דבר הוא נענה תחילה. כי ילחק אע"ה כל כוונתו בחפלתו לטובת אשתו שיהיו לה בנים שתזכה להא דארז"ל גדולה הצטחה שהבטיחן הקב"ה לנשים וכו' הגי נשי בהאי זכיון באקריוי בנייהו וכו' פלגן בהדייהו וזהו ויעתר ילחק לנוכח אשתו. ומן השמים עוהו בשצילו לטובתו שיהיו לו בנים כי הוא ג"כ לריך שיהיו לו בנים כדי שיזכה לעלות במעלות מי שיש לו בנים וז"ש ויעתר לו ה' מאחר דהוא לריך לאותו דבר נענה תחילה :

וימלאו ימיה ללדת במסרה ללדת ד'. וימלאו ימיה ללדת. כמו הרה תקריב ללדת. עת ללדת ועת למות. ותוסף ללדת את אחיו את הצל. הכונה יוצן והוא דמאחר דעשו הרשע מצטן פשע דכשהיתה אמו עוברת על צחי ע"ז הי' מפרכס ללאת. מהראוי הוא דכדי שלא תוליד בן כזה שתמות היא קודם לידתו צעת שהיתה הרה צו ולא ילא לאויר העולם בן כזה ותגרום קללה לעלמה שלא יאמרו ליע צזייה וכו'. האמנם מאחר שהיו תאומים צצטנה והיתה הרה ג"כ ציאע"ה לכן בשצילו ילדה ולא ניזוקה. וזהו ויתרוללו הצנים צקרצה וכשהיתה עוברת על צחי ע"ז עשו היה מפרכס ללאת ותאמר א"כ למה זה אנכי שאשאר קיימת ואוליד בן כזה טוב מוחי מחיי ויאמר ה' לה שני גוים צצטנך וכו' ר"ל בשציל יעקב תשאר צחיים ותלד צדרך העולם ובשעת הלידה עשו ילא הראשון ואח"כ יעקב ואירע לה כמו שאירע צלידת קין והצל דקין ילא צתחילה ואח"כ הצל וגשארה קיימת צעולם צצציל לידת הצל כן ג"כ אירע עם צצקה אמו צלידת עשו ויעקב דומה צדומה. וזהו כו' המסרה דמתמיה וימלאו ימיה ללדת צתמיהא מהראוי היה כמו הרה תקריב ללדת צצצעת לידתה שתמות קודם לידתה ולא ילא רשע כזה לעולם וזהו עת ללדת ועת למות. לזה מתרץ ותוסף ללדת את אחיו את הצל היינו מאחר שהיו תאומים צצטנה ומוכרה שתשאר קיימת צעולם כדי שתלד ילד טוב מסכן. ובצעת הלידה עשו ילא ראשונה לכן גשארה קיימת צצציל יעקב כמו שאירע הכי צלידת קין והצל כשצאו לעולם שקין ילא צראשונה והצל צאחרונה דכתיב ותוסף ללדת את אחיו את הצל וגשארה קיימת צעולם צצציל הצל כן ג"כ היה צצצקה אמו לכן גשארה קיימת צעולם :

הרעיטני גא מן האדום האדום הזה וכו' ויאמר יעקב מכרה כיום את צבורתך לי. ה' פנים יפות ז"ל פי' עפ"י מ"ש צג' קידושין דמ"ז אמ"ל התקדשי לי צזו וצזו וצזו והיתה אוכלת א"א אינה מקודשת עד שתהיה האחרונה ש"פ. ולמ"ד דעתה אמלוג אינה מקו' כלל וכן הוא צצמד"ר כדאיתא שם. והנה יעקב היה מצקש ממנו תמיד הצבורה ועשו רלה לרמאת אותו. שלא תהא המכיר' קיימת א"כ כיון שאמר האדום האדום ר"ל צזו וצזו ואם הלעיטו הו"ל מלוג לכך נתן לו כולו צצ"א כדכתיב ויעקב נתן לעשו וגו' ע"כ. ולי הדל יל"פ לאידך גיסא דעשו הרשע צזיה את הצבורה מכל וכל ורולה למוכרה צדמי האוכל שאוכל. וכדי שלא יחוש יעקב שלא יהיה מכר מטעם שאוכל זה אח"ז והו"ל מלוג ודינא הוי שאינו קונה צמלוג כמו צקי' שאם אמ"ל התקדשי לי צזו וצזו והיתה אוכלת אחת אחת אינה מקו' עד שתהי'.

שחיה' אחרונה ש"פ. לכן כדי שלא יחוש יעקב לזה אמ"ל הלעיטני נח ופירש"י ז"ל אפתח פי ושפוך הרבה לחובה כמו ששנינו מלעיטין את הגמל. דאז הוי מכר גמור בודאי וליכא לחוש לחזרה. ולפי שדברי עשו הם מהפרשים צשי פנים דבאומרו הלעיטני משמע שהוא רוצה למכור מכר גמור בלתי שום רמאות וכג"ל. ובמ"ש האדום האדום נר' דיש רמאות צדבר וכמ"ש הפג"י ז"ל לכן אמ"ל יעקב מכרה כיום את צבורתך לי ר"ל כיום הזה שהוא צרור כך אתה תצאר דעתך אם איך רוצה צצכורה ורוצה למוכרה ממכר עולם או אם יש איזה רמאות צדבר. ע"ז השיב לו עשו הנה אנכי הולך למות ולמה זה לי צכורה דהוא רוצה למוכרה ממכר עולם. ועכ"ז יעאע"ה לא האמין עד שישצב לו וכן עשה שגשצב לו וימכור את צכורתו ליעקב :

ויאהב יחזק את עשו כי ליד צפיו. ה' דר"ש ז"ל פי' עפ"י מ"ש צפסחים פ"ג ג"ד מתישין כח וגוטלין מאו"ע ש"א וכנגדן ג"ד הפוכין פת נקיה צשר שמן יין ישן. ולכן יחזק שבהו עיניו לכן אמר ועשה לי מטעמים. וז"ש ויאהב יחזק את עשו כי ליד צפיו ר"ת 'צשר' פת 'יין ע"כ. וצזה יל"פ כה"פ אודה ה' מאוד צפי וצחוך רבים אהללנו כי הנה המפ' פי' ע"ע צועז פלטי יוסף דארז"ל תוקפו של צועז עטתותו של יוסף ותוקפו של יוסף ענותותו של פלטי דפלטי הוא יותר המשוצה משיהם וזהו אודה ה' מאוד צפ"י ר"ת צוע"ז 'פלטי יוסף ר"ל שאודה ה' על שלשה אלה ר"ת צפ"י ששלטו צירס שלא לחטוא אצל המשוצה יותר וראוי להללו הוא פלטי וזהו וצחוך רבים הוא פלטי הרמוז צחיצת צפ"י צין צועז ויוסף זהו אהללנו ביותר ע"כ. ולפי דרכנו הנ"ל יוצן אודה ה' מאוד צפ"י שממליא לי תמיד ג' אלה צני נ"ח 'צשר' פת 'יין ר"ת צפ"י. ומה שאני לריך להודות לשמו ציתר שאת דלא אפשר לי צלאו הכי להתקיים הוא על האמלעי שהוא הפת הרמוז צאמלע חיצת צפ"י וזהו וצחוך רבים אהללנו :

אורי ימושני אבי וגו' והצחתי עלי קללה וגו' עלי קללתך צני אך שמע צקילי וגו'. יל"פ צמ"ש ה' פני יאושע הצ"ד ה' צני יששכר ז"ל צחוס' צצת סי"ג צמאז"ל כל העוסק צחו' יסורין צדילין הימנו שגא' וצני רשף יגציהו עוף אין רשף אלא יסורין וכו' רשף יסורין הוא משום שהיסורין צאים מן קטרוג פלוגי ופלומית. והנה צהחסיר מהם הגילוף הק' המחיה היינו שם א"ל נשאר צגי' רש"ף. וצזה צצין ג"כ אין רש"ף אלא מזיקין שהן המה המזיקין דעלמא. והעוסק צחו' תור"ה צגי' שמוחס עם השם א"ל המחיה הנה יסורין צדילין ממנו. וצזה פי' הצני שם משחז"ל ציונתן צ"ע צעסקו צחו' עוף הפורח עליו מיד נשרף כי מן רש"ף נעשה שר"ף. וזהו מה ששלח יעקב לעשו דורון תק"פ צהמות מין רש"ף וכן שעי"ר לעזאזל וזהו רמו הפ' ואת שעי"ר החטאת דרוש דרש משה והנה שר"ף עש"ב. וצזי"ז שאמ"ל יעקב אולי ימושני אבי וגו' ויוכר הערמה שלי ויקללני ויוגצר כה המזיקין המקטרגין ואציא עלי יסורין הצאים מן קטרוג פ' ופ' שהיסורין הם מכויס צשם רעה כמשה"כ חטאים תרדף רע"ה וכן לא תאונה אליך רע"ה וגו' וזהו והצחתי עלי קללה גמט' רע"ה רמו ליסורין הצאים מן קטרוג. המזיקין פ' ופ' שהם צני רש"ף צלא שם א"ל המחיה אותם. ותאמר לו אמו עלי קללתך

בני היינו שרמזה לו צמ"ש קללת"ך גמט' רש"ף שלא יירא ולא יפחד מהם שאם יצאו יסורין שהם מלך קטרוג המזיקין יצאו עלי. א"ך שמ"ע בקול"י שט"י שחשמע בקולי ותקיים מלותי מלות כאו"א אזי תוכל להכניע כהם ולהסיר שמוחס וזהו שרמזה בדבריה א"ך שמ"ע בקול"י בגי' תקע"ע דבזה שתקיים מלות כאו"א תחסר שמוחס וכחס שלא יוכלו עוד לקטרג עליך ולהזיקך :

וַיֹּאמְרוּ ראו ראינו כי היה אלד'ים עמך וגו' אם תעשה עמנו רעה וגו' ונשלחך בשלום. והדקדוק מבואר דהיל"ל ונאמר תהי נא אלה ונכרתה ברית עמך שלא תעשה עמנו רעה וגו' ומהו זה אומרו אם תעשה עמנו רעה וגו' דכפי דבריו אלו תו אין משמעות לנשוא המאמר. האמנם יל"פ בדרך הללי עפ"י משרז"ל דע"י שליוה פרעה לארע"ה ד' אמות בדכתיב וישלחו אותו ותרגומו ואלויאו יתיה נתגלגל הדבר וירדו בניו למלרים להשתעבד שם. וזזה פי' המפ' כה"פ אחרי כן ישלח אחכס מזה ועז"א כשלתו שאם יהיה ע"י שילוח שהיא לוייה יהיה כלה ח"ו וזהו שהטעם שלה הוא שני גרישין בדרך לעקה ע"ז השיב שאינו בדרך שילוח שהיא לוייה אלא גרש יגרש אחכס מזה בדרך גירושין. וזו"ו שהם אמרו לו כיון שאנחנו רואים שהיה אלד'ים עמך ואין לנו יכולים לעשות עמך שום רעה ונאמר תהי נא אלה וכו' ונכרתה ברית עמך ע"ז האופן אם תעשה עמנו רעה וכו' אזי זאת נעשה ונשלחך בשלום ר"ל שנעשה לך לוייה דוקא וכבר אתה ידעת מהו הנזק היולא מן הלוייה כמו הידוע לך באצ"ך אצרהם שעל שליוה אותו פרעה ד"א נתגלגל הדבר שירדו בניו למל' וילא לו מק גדול ממנה :

אחי רבקה אם יעקב ועשו. כתב רש"י ז"ל וז"ל אחי יודע מה מלמדנו ע"כ. ורבים תמהים עליו שכיון שאינו יודע הי"ל לשחוק ולא ידבר כלל. ואני צעוניי אפש"ל דתיבת מה שברש"י ז"ל היא יש נקודה עליה והמדפיסים השמיטו הנקודה והיא ר"ת 'מקיום' הזכורה והיינו דהוק'ל בקרא דכתיב אם יעקב ועשו דכבר מקודם אמנו ידעין זה ולאחיה לוכך נכתב זה כאן ועז"א מ"ה בא ללמדנו ר"ת מ"ה מקיום הזכורה מלמדנו כלו' דהי"ל לקרא להקדים עשו ליעקב שהוא הגדול ולמה זה הקדים יעקב לעשו אלא שצא להשמיטנו שמכירת הזכורה שמכר אותה עשו וקנה אותה יעקב היא קיימת בידו ולכן הקדים הקרא יעקב לעשו ואמר אם יעקב ועשו דמאחר שקנה הזכורה יעקב ראוי הוא להקדימו לעשו וזהו שצא הפסוק להשמיטנו זאת. ואח"ל דדוחק הוא לפרש כן בדברי רש"י ז"ל יל"פ לע"ד בדברי הכתוב דהוא בא להשמיטנו זאת צמה שהקדים כאן יעקב לעשו. ועיין צמ' באר צשדה מה שפי' מאי דבא הכתוב להשמיטנו :

פרשת ויצא

וַיֹּצֵא יעקב' מבאר' שבע'. ס"ת ארבע שם רמוז לארבע לרות שצאו על יע"א והם עשו לבן דינה יוסף דמשילא מבאר שבע התחילו הלרות האלו לצוא עליו. והד' לרות

הם כתובים בתורה בארבעה פרשיות אלו וילא וישלח וישב מקץ וז"ר וילא יעקב מבאר שבע
 ס"ה ארבע דמשעה שילא מבאר שבע התחילו הד' נרות לבוא עליו וזהו וילך חרנ"ה להתחיל
 לילך בלרות וחרון אף. וז"ר שהארבע נרות שהם עשו' לבן דינה יוסף הר"ת וס"ת שלהם
 בגי' רנ"ה ועם האותיו שמוכה שלהם יעלו רס"ג בגי' חרנ"ה להתחיל לילך בחרון אף של הד' נרות
 הג"ל. ואפשר דזהו הטעם דפרשת וילא ופ' מקץ לית בהו בספר תו' שום פרשה באמצע לא
 פתחה ולא סתומה. משא"כ בכל התורה כולה יען דהארבעה נרות הג"ל שבאו על יע"א המה
 בכתובים בד' פרשיות האלו והתחלה בפ' וילא והגמר בפ' מקץ לכן המה באו שתי פרשיות
 האלו להתחלה והגמר סתומים בלתי שום פרשה באמצע לרמוז שנכתבו לבו באלו הד' נרות :
ויקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי. יוצן לע"ד במ"ש היום
 לעשותם ולמחר ליעול שכרם דשכר מלות בה"ע ליכא. וע"ז חקרו אף הקצ"ה עובר
 ח"ץ אללו דלא תלין ותו' דדינא הכי הוי דאם בעה"צ שכר פועלים ע"י שליח אינו עובר על
 ל"ת לא השליח ולא המשלח והתו' היא גיהנה ע"י מרע"ה שהוא השליח בדבר לכן ש"מ
 בהע"ל. והא דישר' אוכלים ונהנים בעוה"ז בשביל שתי מלות אלו אנכי ולא יהיה לך דשמענוס
 מפי הגבורה ובאלו איכא משום ציומו תתן שכרו. וזה פי' האדר"א בבלי יל"ו כה"פ והיה
 זרעך כעפר הארץ ופרלת וגו' וכ"ת אף יתכן זה כיון דש"מ בהע"ל וא"כ אף יבואו כל
 הטובות האלו עו"א והגה אנכי עמך ר"ל דבור אנכי ה"א הוא יהיה עמך בעוה"ז לקבל בו
 שכר ע"ש. וה' דברי שלמה ס' וישלח כתב בשם ה' שפתי ישנים דשכר מלות עשה הוא
 בעוה"ז ושכר מל"ת שבא דבר עבירה לידו ולא עשהה הוא בעוה"ז ע"ע. ונדע דמלות עשה
 הם כנגד מדת החסד ומל"ת הם כנגד מדת הגבורה. גם ידוע מ"ש צוה"ק וצתי' דשם הויה
 צ"ה רמוז בו העשין והלאוין שמ"י עם י"ה שס"ה בגי' שס"ה ללאוין זכר"י עם ו"ה רמ"ה בגי'
 רמ"ה מ"ע. וק' ע"ז דמהראוי הוא להיות נרמזים מ"ע שהם כנגד מדת החסד בשם הויה צ"ה
 קודם מל"ת שהם מדת הגבורה. ברם לזה נרמזו מל"ת בשם הויה צ"ה קודם מ"ע יען ששכר
 מל"ת יש בעוה"ז שהיא קודם עוה"ז לזה נרמזו מקודם. וז"ר הפ' זה שמי לעולם ר"ל זה שמ"י
 עם י"ה של הויה הוא לעולם היינו לזה העולם עוה"ז וזה זכר"י עם ו"ה שהם בגי' כנגד
 מ"ע רמ"ה שכרם הוא לדור דור היינו לעוה"ז. ועיין בזרע ברך צ' שפי' צוה אוז"ל הגי נשי
 במאי זכיון וכו'. ובזו"י דמקודם אמ"ל הקצ"ה והגה אנכי עמך ר"ל דדבור אנכי ה"א יהיה
 עמך בעוה"ז לקבל בו שכר כמ"ש האדר"א יל"ו. ויקץ יעקב משנתו ונסתכל בטו"ע ודעת
 דשם הויה צ"ה נרמזו בו מל"ת קודם מ"ע והגט דמל"ת כנגד מדת הגבורה ומ"ע כנגד מדת
 החסד ומהראוי היה להקדים מדת החסד קודם. והט' כיון דמל"ת שכרם בעוה"ז שהיא קודם
 עוה"ז לכן הקדימו. וא"כ מעתה אי"ל שנשמע אנכי ה"א מפי הגבורה כדי שנאכל שכרה
 בעוה"ז כיון דיל' שכר מל"ת שהם בעוה"ז. וז"ש אכן יש הויה במקום הזה דנרמזו בו הלאוין
 קודם להורות ששכרם בעוה"ז מעתה ואנכי לא ידעתי :

וידר יעקב נדר לאמר אם יהיה אלד'ים עמדי ושמרני בדרך הזה אשר אנכי הולך ונתן לי
 לחם לאכול ובגד ללבוש ושכתי בשלום אל בית אבי והיה ה' לי לאלד'ים והאבן הזאת

וגו' יהיה בית אלד'ים. אפש"ל לע"ד אם יוכשר בעיני ה' במ"ש בספרי פ' מטות מה הפרש יש בין נדרים לשבועות נדרים כגודר בחיי המלך שבועות כגשבע במלך עלמו. וכ' ה' כבוד יו"ט ז"ל דקמ"ח הגם דנספרי לא נחפרש איזה מהם גדול מ"מ מדברי הרשב"י ז"ל בזה"ק בפ' יתרו דל"ח בר"מ זכ"פ משפטים דקע"ו ופינחס דרנ"ה מפורש יולא דנדר חמור משבועה דהגודר כאלו נודר בחיי המלך דהיינו אימא עי' והגשבע כאלו נשבע במלך עלמו דהיינו ז"א או מל' והאריו"ל פעם נר' דמפרש שהמלך עלמו הוא ז"א ופעם נר' דמפרש שהוא מל' ומוהר"ח ז"ל כתב דשני הפי' אחתים דהמל' היא עלם מעלמיו דז"א והכל אחד ועיין בש' רוח"ק בחי' השבועה וכו' עש"ב מ"ש בזה דברים ממו"ן. ונדע מכחצי האריו"ל דאימא נקראת אלד'ים וז"א מחנה בשם יעקב והמל' נקראת אבן. גם נודע דלא יהיה זיווג ז"ן כ"א עד שיצאו המו' שלו בחוץ נה"י דאי' ויכנסו נה"י דאי' בתוכו ויהיו בחי' מו' אליו והמו' הם נק' הויה וכשנכנסים נה"י דאי' בתוכו אזי יהיה לו בחי' ג' הויות מאת אימא ונדחים הקלי' מפניה ומאירים הם בנוק' ואזי היא מתגדלת ומתעלה ותהיה שזה אליו ונעשה יחוד ז"ן וזוה הנוק' מתעלה ונעשית מלבוש לז"א בחי' חשמ"ל ושניהם ז"ן מתעלים עד אי' עי' ועי"כ המל' היא בעלמה תהיה בית ומשכן לאי' עי'. גם נודע דהעיפה היא סוד אמ"ר דזרישא דאבא הוא אור וצנען אי' נעשה מים ואח"כ נעשה רקיע וז"ס הפ' יוס ליוס יביע אומ"ר וגו' עיין בש' המלכים פ"ו וצ"ב אמ"ל בכל זה. וז"ר וידר יעקב רמו לז"א נדר שהוא בחיי המלך שהיא בינה אי' עי' שהוא רולה להמשיך לעלמו על ידה עיפות המוחין שהם סוד אמ"ר וזהו לאמ"ר ובה היה דברו אם יהי' אלד'ים שהיא בחי' אימא שנקראת אלד'ים עמדי ועל ידה יהיו נדחים הקלי' ועי"כ יהי' יחוד גמור בלתי פחד מהחילונים וזהו ושמרני בדרך הזה רמו לזיווג ע"ד מ"ש דרך גבר בעלמה אשר אנכי הולך לעשות יחוד וזיווג עם הנוק'. ועיקר שאלתי ובקשתי הוא שינתן לי עיפות המוחין ויכנסו נה"י דאי' בתוכי ויהיו ג' מוחין אלי שהם צבחי' ג' הויות שעולים כמנין לח"ס שעי"ב אוכל להזדווג עם הנוק' וזהו ונתן לי לח"ס לאכול ע"ד משה"כ כ"א הלחם אשר הוא אוכל. ועי"ז המל' תהיה בגד בחי' מלבוש חשמ"ל לז"א וזהו ובגד ללבוש. אזי אח"כ ושצתי אני וגם המל' שגעשית מלבוש אותיות בשלו"ס אל בית אבי היינו ביתו של אבא שהיא אי' עי' דהיינו ששנינו יחד עולים יחד אללה והאבן הזאת שהיא המל' היא בעלמה תהי' בית ומשכן לאי' עי' וזהו יהי' בית אלד'ים. גם יש לרמוז מ"ש ושצתי בשלוס אל בית אבי הוא רמו ליעקב דמתעלה אל שורשו שהוא החסד שביסוד אבא שגעשה פרלו' ממנו כמ"ש האריו"ל בש' הכלים פ"ה דיעקב נעשה מאור החסד שביסוד אבא ועיין באמ"ל מע' היו"ד אות יו"ד וזהו ושצתי בשלו"ס רמו ליסוד שנק' שלום אל בית אבי היינו יסוד אב"א ואש"א ת"ס והבי"ב :

א יהי' אלד'ים עמדי ושמרני בדרך הזה אשר אנכי הולך. הנה רז"ל אמרו צפ' ויהי צפכו' ועשית עמדי חסד ואמת עמדי"י עב דוד ופי' גם כאן מ"ש עמד"י היא עם דוד מהו הכונה בזה. ואפשר דבא הרמוז למשרז"ל דמה שהותר דהע"ה לבוא בקהל אע"ג דאתי מרות המואביה הוא משום דאמרי' עמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית דדרשי' עממא דקרא דכתיב

דכתיב ע"ד אשר לא קדמו אחכם וגו' איש דרכו לקדם ואשה אין דרכה לקדם דכתיב כל כבודה בת מלך פנימה. ומדע משרז"ל אין השכי' שורה אלא במשפחות המיוחסות שנישר'. ומלינו בדוד הע"ה דכתיב צי' וה' עמו דהשכי' היא שרויה עמו ואם לא היינו דורשים טעמא דקרא והיו חסורים העמוגים ומואזים צין זכרים צין נקבות לבוא בקהל והיה דהע"ה פסול לבוא בקהל דחתי מרות המואזיה לא היתה השכי' שרויה עמו. א"ו מוכח דלית צי' פיסול והט' דדרשי' טעמא דקרא ולכן השכי' היתה שרויה עמו. דמזה יולא דגם על יעקב אט"ה ליכא איסור במה שנשא צ' אחיות שעתידה תו' לאוסרן והט' משום דדרשי' טעמא דקרא דהא דכתיב ואשה אל אחותה לא תקה ה"ד לררור כשהם לרות זל"ז. משא"כ רחל ולאח שלא היו לרות זל"ז והא רחיה שמסרה לה הסימנים כדי שלא תחזייש לית צהו איסור צ"א. וז"ד אי דרשי' טעמא דקרא וצ"ר אמרו ושמרני בדרך הזה זה ג"ע שנא' כן דרך אשה מנאפת. וז"ש אם יהי' אלדים עמד"י עם דוד שתהיה השכי' עמו דמזה מוכח דלית צי' פסול משפחה והט' דדרשי' טעמא דקרא. מזה יולא לי רחיה למפרע לעלמי ושמרני בדרך הזה זה ג"ע דליכא עלי עון צ"א דדרשי' טעמא דקרא דמאי דאסרה התו' ה"ד כשהם לררור משא"כ רחל ולאח דאזהבות זל"ז ליכא איסורא :

ושבת בשלום. ק' הא ארז"ל במס' ברכות הגפטר מחזירו אל יאמר לו לך בשלום אלא לך לשלום שהרי יתרו שאמ"ל למרע"ה לך לשלום הלך והלליח דוד שאמ"ל לא בשלום לך בשלום הלך ונתלה. וא"כ סכנה הוא לחי לומר לו לך בשלום והיכי קאמר יע"א ושבתו בשלום. ועיין צס' פדפראות לחכמה שכתב דרך רמו צזה. ולע"ד י"ל צמ"ש צעין יעקב צהכותב שם על דברי הש"ס דברכות וז"ל טעם אמיתי וכון צטוי על שורש אמיתי הקדום אללינו והוא כי כל איש מישר' חייב להשתדל צהיותו צחיים לעשות רעון אציו שצשמים צעיון וצמעשה ועוה"צ הוא עולם הגמול כמשרז"ל היום לעשותם ולמחר ליטול שכרם. וא"כ יתחייב לכל נפטר מהמת שלא יאמר לו לך בשלום שהכונה צו להשתדל איך ישיג השלום אלא לך בשלום ר"ל לך עם השלום אשר יגעת צו צהיותך צחיים. ומטע"ז הנפטר מהחי יאמר לו צהיפך לך לשלום שר"ל להוסיף על שלימותך. כל ימי חיך ואל יאמר לו לך בשלום שזה יורה שילך בשלום שכבר דרש עד היום הזה ולא יוסיף עוד ח"ו עכ"ד. ולפי זה י"ל דיע"א מאחר דצטוח מאת ה' שלא יזק צאותו הדרך שהולך כמש"ל מקודם והנה אנכי עמך ושמתך צכל אשר תלך והשיצותך וגו' וצודאי דזה הוא צכה מלות ומע"ע שכבר עשה מקודם מעודו עד היום ההוא ולא היתה הצעחה צו צכה מה שיעשה לעתיד מלות ומע"ע. לז"א ושבתו בשלום ר"ל שתתקיים ההצטחה שהצטיחני ה' ואמר לי והנה אנכי עמך ושמתך צכל אשר תלך והשיצותך וגו' שלא אהיה ציוק ושמרני בדרך הזה אשר אנכי הולך וגו' ושבתו צכה השלום מלות ומע"ע שטעמא דקרא עד היום הזה וז"ש ושבתו בשלום שתתקיים הצטחתו ית' איז האבן הזאת אשר שמתה מלצה יהי' צית אלדים וגו' :

מסרה ושבתו צ'. ושבתו בשלום ושבתו צצית ה' לאורך ימים. יל"פ כו' המסרה דצאה לרמוז על הגאולה שאם יכתלק שנאת חנם מציינו אשר היא היתה סיבה לחורבן

בית קדשנו ותפארתנו ונהי' כולנו שלום בין איש לרעהו וזהו ושבתו בשלום. אזי ימחר יחיש
לגאלנו גאולה שלימה ויבנה לנו ביהמ"ק ושבתו בבית ה' לאורך ימים :

ויאמר להם יעקב אחי מאין אתם ויאמרו מחרן אנחנו ויאמר להם הידעתם את לבן ב"ג
ויאמרו ידענו ויאמר להם השלום לו ויאמרו שלום והנה רחל בתו באה עם הלאן.
אפש"ל לע"ד אם יוכשר בעיני ה' במ"ש האריו"ל בכונת ק"ש של שחרית בענין המשכת המו'
לו"ן כדי לזווגם שילידו שפט וכשמות בעולם כי זאת היא כל כונתנו בתפלתנו ומעשינו
הטובים. ומוחין דו"ן הם נמשכין מאבותיהם שהם או"א אשר ע"כ אנחנו לריכים בתחילה
אל זיווג או"א וע"י זיווגם ימשיכו לו"ן מוחין הלריך להם. ובתחילה לריכין להעלות מ"ן אל
או"א כדי להזדווג דהיינו שזו"ן שהם נק' בניס דאו"א ואנחנו עם בני' שנק' בניס לה'
אלד'ינו שהם זו"ן מעלים מ"ן לטורך הזיווג ההוא. והמ"ן אשר מעלה המל' אל ז"א היא בת'
נשמות הנדיקים ע"י שמוסרים נפשם בכל לב להריגה על ק"ה וזוהי תעלה המל' הנק' רחל
וכשמות ה"ל הנ"ל יחד בסוד מ"ן. ומהזו"ן שהם בני או"א עולים מ"ן אל אי' עי'. ועי"ז יהיה
זיווג או"א עי' וימשכו המו' אל נה"י דאי' ומנה"י דאי' אל ז"א דהיינו שמתפשטים המו' דז"א
שהם בתוך נה"י דאימא בתוך ז"א וגם אל נוק' שהיא ללא הנקראים זו"ן הגדולים ושוב אח"כ
גם לו"ן הקטנים שהם יעקב ורחל יתנין להם עיין בש' הכונות בכו' ק"ש דרוש ו'. ומבואר
שם דזו"ן הגדולים וזו"ן הקטנים הם נקראים אחים מאחר שהם בני או"א עש"ב. ועיין בס'
אמ"ל מע' ה' או"מ דלבן הוא רומז לאבא עילאה שהוא רומז לבנון העליון. גם שם ברא"ז
הביא שבז"ר דרשו הידעתם את לבן ב"ג אם ידעתם את יחידו ש"ע המלכין עונות ישר'. גם
עיין בע"ח שער העיבור פ"ה דכתב דהבינה נק' גרון גי' חר"ן גי' ג' אלד'ים שלכן הבינה
נק' אלד'ים ושוהו פי' כה"פ ואברהם בן חמש ושבעים שנה בלאתו מחרן דאברהם סוד זרוע
ימין של החסד ילא מהבינה הנק' גרון גי' חר"ן וזהו בלאתו מחרן דכל אלד'ים דינא קשיא
סוד חרון אף וז"ם ניח' גרוכ' ע"ש. ובזו"ו דכשנאים האורות שהם המוחין ומתפשטים גם
לו"ן הקטנים שהם יעקב ורחל אזי שואל אתם יעקב ואומר להם אחי שהם בכוג אחים מאין
אתם מהיכן עיקר התפשטות שלכם ויאמרו מחרן אנחנו כלו' מנה"י דאימא שנק' חר"ן גי'
גרו"ן כנ"ל. ויאמר להם הידעתם את לבן ב"ג ר"ל שאינו נעשה המשכת אלו המוחין כ"א ע"י
זיווג אבא שנק' לבן ב"ג עם אימא עי' ושואל להם אם כבר נעשה זיווג או"א וגם תיבת
הידעתם רמוז לזיווג ע"ד וידע אדם את אשתו והוא לרמוז גם לזיווג זו"ן בעלמם שנעשה עם
זיווג או"א. ויאמרו ידענו שכבר נעשה זיווג או"א וגם זיווגם. ויאמר להם השלום לו שגם כבר
נחגלו שע"ז נהורין שהם גי' שלו"ם ויאמרו שלום שכבר נתגלה בזיווגם השע"ז נהורין וכ"ז
נעשה ע"י שעלחה רחל שהיא המל' עם נשמות הנדיקים שמסרו נפשם להריגה על ק"ה
למעלה בסוד מ"ן לאימא וזהו והנה רחל בתו באה עם הלאן ואש"א ת"מ וזהו ע"ב :

ויד'י צבוקר והנה היא לאה. במד"ר אמרו ובלילה לא הות לאה. אלא שמסרה לה רחל
הסימנין אמ"ל יעקב רמאתה בת רמאי ולא הוה קרינא לך כל הלילה רחל ואת
ענית לי. אמ"ל וכי את סבור דלית לך תלמידי ולא כן עבדת לאבוק דהוה לווה לך עשו ואת

ענית ליה ע"כ. ועיין בהט"ך ז"ל מ"ש בזה ואני בעוניי אומר דיוצן במ"ש ה' יד אבישלוס ז"ל בשם ס' הישר ושה"ק דרחל ולאה הם היו תאומות ולפי זה רחל היא הגדולה ראשונה ליצירה כמשרז"ל ביעקב ועשו משל לשפופרת הכנס ראשון יולא אחרון. וכ' הי"א שם דמיושב בזה הא דמקשים למה אמר יעקב אטבדך ז"ש ברחל בתך הקטנה ולמה לא אמר צנתך הקטנה. דחשש שלא יאמר לבן לאה היא הקטנה דנבראת מטיפה שניה לכן אפשר ראשית מחשבת לבן ליתן לו רחל שאין זה עגד המנהג שהרי הזכורה מטיפה ראשונה ואח"כ נהפך לבן צקרצו לרמאותו ואמר לא יעשה כן במקומו אף צדדך זה שנולדו תאומות וברוכתא אחריתא לא קפידא היא ברישא מ"מ לא יעשה כן במקומו דייקא דאפי' כה"ג מקפידין ע"כ ע"ש. וכפי"ה יש לתרץ להא דמקשים על יעקב אט"ה איך קאמר אנכי עשו בכורך דכונתו היא דמאחר שהוא ראשון ליצירה דהוא נכנס ראשון כנ"ו א"כ הוא ראוי ליקרא בכור במקום עשו. ושע"כ עשה כמה ענדיקי לקחת הזכורה מעשו וליכא בה רמאות מאחר שהיא ראויה לו שנוצר מטיפה ראשונה וז"א אנכי עשו בכורך שכן הוא ראוי להיות נקרא בכור במקום עשו הזכור ודבריו הם אמתיים כיון שנוצר מטיפה ראשונה. מעתה גם כאן בתשובת לאה כשהיה קורא לה יע"א בלילה רחל הקטנה והיא עניא הן כונתה היא שכן הוא מהראוי שהיא במקום אחותה רחל הקטנה מאחר שהיא שניה ליצירה. ולכן כשנתרעם בצוקר עליה ואמ"ל רמאתה בת רמאי ולא הוה קרינא לך וכ' אזי השיבה ואמרה לו וכי את סבור דלית לך תלמידי היינו שכאשר עשה לאביו בתשובתו לו כן יעשה לו ומה שהשיבה לו הוא עפ"י מדותיו :

רבן ישכב עמך הלילה תחת דודאי נק. אפשר לרמוז מ"ש האריז"ל דזיווג יעקב ולאה הוא כל הלילה האמנם מערבית עד חלות הלילה עד החזה בחצי העליון ולאחר חלות אז מתפשטת כנגד כולו ונעשה הזיווג שכ"כ צם' הגלגולים פרק ל"ה דכ"ו וז"ל גם יש זיווג אחר יעקב עם לאה בערבית דחול והוא בחצי העליון של ישראל. וגם יש זיווג אחר חלות לילה יעקב עם לאה שאז מתפשטת באורך כל הז"א כלו ועיין גם בדכ"ז ורחל הזיווג שלה בחול הוא בשחרית כנדע וע"ש בהגהה דד"ה שחרית דחול. ועיין צם' נשמת חיים בדרוש ג' לש"ה בדכ"ב דכתב וז"ל ושמעתי משם הה"ק האריז"ל דמפרש כה"כ ליל שמורים וכ' שינוי שכן ליל לילה ואמר מר שלילה נקרא הלילה כולה וליל אינו נקרא כ"א חצי לילה וכבר אז"ל שמורים לכל צנ"י לדורותם לילה המשומר לעתיד. והנה חצי הלילה כבר היתה משומרת במזמרים כמשה"כ ויהי בחצי הלילה וכ' ולא נשאר אלא החצי האחר לעתיד ומהרה יצנה צה"מ ואז תקרא כל הלילה כולה משומרת וכמ"ש ויחלק עליהם לילה וכ'. וז"ש ליל שמורים הוא לה' דהיינו חצי הלילה הוא דוקא בהוליאם מאר"מ. ואולם הוא הלילה הזה כולה שמורים לכל צנ"י לדורותם לעתיד לבוא ונכון עכ"ד. ועיין צם' אמ"ל מע' ריש במבו"ש א"ז דהביא בשם ה' המקובל מוהר"ן ז"ל שפי' בפסוק הדודאים נתנו ריח ר"ל כי דודאי"ס גי' אדכ"י וז"ס ה' דודאי"ס שהם ה"פ אדכ"י נתנו רי"ה לזווג יעקב עם לאה שהם גי' רי"ה. וכן הדודאי"ס נתנו רי"ה גי' ישראל ורח"ל עם האותיות להורות דזווג ז"ן בכל בחי' אינו נעשה אלא

אלא ע"י הדודאים שהם ה"פ אדכ"י שגי' הם שכ"ה וכן דודאים נק' בזוה"ק ז"ן וכו' ע"ש. וזה שאומרת רחל ללאה לכן ישב עמך הלילה ר"ל שיש לה להזדווג עמו במשך כל הלילה דהיינו מערבית עד חצי הלילה הזיווג הוא בחצי העליון עד החזה ולאחר חלות היא מתפשטת כנגד כולו ונעשה הזיווג. משא"כ היא רחל שאינה מזדווגת כ"א בשחרית. וזיווג ז"ן בכל בחי' ואינו נעשה כ"א תחת דודאי בנק היינו ע"י הדודאים שהם ה"פ אדכ"י שגי' הם שכ"ה. אכן בעיקר ההקדמה שהציא הכש"מ ז"ל בשם האריז"ל עיין בס' הגלגולים שם בדכ"ז דכתב בדרך אחרת וז"ל שם והנה ידעת כל לילה הוא אחר חלות וליל קודם חלות כמ"ש בזוה"ק וכו'. וזוה פי' שם כה"פ שומר מה מלילה שומר מה מליל אמר שומר אחא בוקר וגם לילה ע"ש. גם בש' הכמות בצרכת הנותן לשכוי צינה כתב וז"ל כבר הודעתוך כי ליל נקרא קידם חלות הלילה ולילה הוא אחר חלות הלילה ועל כן אנו מצרכין ברכה זו אחר חלות לילה ואיך ע"ש.

ועתה הלך הלכת כי נכסוף נכספת לבית אביך למה גנבת את אלהי. והדקדוק מצוהר דנר' דמשום שהולך לבית אביו מקפיד למה גנב את אלהיו ואילו עדיין היה יושב עמו לא היה מקפיד עליו על מה שגנב אותם ולל"ד למה. ויוצן במ"ש ההיד"א ז"ל בס' ראש דוד ס' במדבר מכלל הטעמים לבעל טענת רוצא של אוה"ע דכתיב בתו' אה"ר להטות והם הרצים ולריכים אנו לילך אחריהם לעע"ז אחי"א מכלל לבעל טענתם זו הוא משום דאין יש לנו דין בניס עס ה' ולגבי בן אין הפה יכולה לדבר אה"ר להטות דאין שום סברה דהבן לא יעבוד לאביו יעו"ש. אשר בזה פי' ה' תהלה לדוד כה"פ אני שכבתי ואישנה הקילותי כי ה' ימכני לא אירא מרצבות עם אשר סביב שחו עלי. בהק' עוד דהאיש הישראלי מיתחו חשובה היא אללו כחילו הוא ישן כיון שעתיד לחיות. וידוע דתתח"מ היא על ידו ית' והוא מטעם דבנים אנו לו ית' ע"ש. וז"ש הלך הלכת כי נכסוף נכספת לבית אביך לקיים מצות כאו"א אשר משם מוכה ויש לך ראייה גדולה דבעלה לה טענת רוצא דאין שום סברה דהבן לא יעבוד אביו וכנ"ל. וא"כ למה גנבת את אלהי לעבוד ע"ז דאדרבא איפכא מסתברא דכיון שהולך לשם אין לך לעע"ז. וכשהיית אללי שלא היית מקיים מצות כאו"א והיה עולה על הדעת שתעבוד ע"ז אז לא עבדת השתא שאתה הולך לבית אביך לקיים מצות כאו"א דממנה מוכרה שלא לעע"ז גנבת את אלהי.

ויבוא גם אל רחל ויאהב גם את רחל מלאה. פי' ה' שמח לב ז"ל במה שפי' המפ' כה"פ אם חכם לכן בני ישמח לבי גם אני עפ"י הידוע בדרך העולם אם רוצים לדבר על צ' בני אדם שיש להם סוג וענין אחד טוב תופסים מי שהוא גדול ועיקר צאותו הסוג תחילה ואח"כ מזכירים את השני שהוא קטן וטפל בלשון גם פי'. דרך משל אם ראוהו הוא חכם גדול ובנו חכם קטן ממנו בחכמה ורוצים העולם שידברו על שניהם שהם חכמים אומרים שראוהו הוא חכם וגם בנו הוא חכם דהיינו שמזכירים את האב שהוא גדול בחכמה קודם ועל בנו שהוא קטן בחכמה שהוא עפל מזכירים אותו שנית ואומרים גם בנו חכם. משא"כ אם הבן הוא חכם גדול יותר מהאב שוב אף שהבן הוא קטן בימים ושנים

ושנים מהאז עכ"ז כשרולים לדבר על שניהם מזכירים הבן תחילה שהוא חכם ואחכ"א שגם האז הוא חכם והוי זל' זה האז עפל להבן. ונדע משז"ל בכל אדם מתקנא חוץ מזנו וכו'. וז"ש אם חכם לבך בני ר"ל שנעשית א"ג בתורה ישמח לבי אף שכשרולים לדבר העולם על שנינו בחכמה מזכירים אותי אח"כ עפל לך זל' גם אני עכ"ז ישמח לבי שמחה גדולה. וז"ש ויבוא גם אל רחל היינו שבתחי' יעקב את לאה ושוב אח"כ נשא גם את רחל והויא לאה העיקר ורחל הטפל והו ויבוא גם אל רחל שנמלאה היא עפילה ללאה ועכ"ז ויאהב גם את רחל שהיא עפילה יותר מלאה זת"ד ז"ל.

ובזי"ן לע"ד כה"פ גם כי התאקף ה' בגללכם לאמר גם אתה לא תבוא שם. דיל"ד תיבת גם אתה יתרים דהו"ל לאמר לא תבוא שם. ועפי"ה יובן בהק' מ"ש במד' דאמ"ל הקצ"ה למשה כזר הגיעה מלכות יהושוע ואין מלכות וכו' ואמ"ל משה שיהושוע יהיה רב ואני אהיה לו לתלמיד ר"ל שיהיה הוא עפל לו ליהושוע כדרך התלמיד לרב ויכנס לארץ ועכ"ז לא נתראה לו ה' בזה. וז"ש מלכד שקאף עליכם גם כי התאקף ה' בגללכם שלא חכנס לא"י ודברו היה זה שאפי' שיאמרו עליך גם אתה ר"ל שיזכירו לעוזה את יהושוע קודם שהוא יהיה העיקר ואתה עפל לו שיזכירוך באחרונה ויאמרו עליך גם אתה כמותו עכ"ז לא תבוא שם. ובזי"ו ג"כ תיבות הגמים שצפ' וישלה ואמרת לעבדך ליעקב וכו' והנה גם הוא אחריו דתמיד משפיל עצמו לגבי דידן וכולל עצמו באחרונה עמנו ומחשיב עצמו טפל לנו זל' גם. ועל דכ"ז של הגם ליוה לשני ולשלישי ולכל ההולכים כדבר הזה תדברון וכו' ואמרתם גם הנה עבדך יעקב אחריו שתמיד גם לגבי דידן מחשיב עצמו טפל לנו.

פרשת וישלח

ויאמר מי אלה לך. כתבו המפ' דתיבת אלה היא אותיות לאה דרמזו לו דלאה אינה ראויה לו ובאיסור לקחה והגדולה לגדול והיא ראויה אליו. ויל"ד דמה זו תמיהא אם העולם כך היו אומרים הגדולה לגדול וכו' ולא נתקיימו דבריהם ואילו היה מקום סמך לדבר לפוס דינא הי"ל מקום לתמוה גם יל"ד במ"ש יעאע"ה אח"כ ולקחת מנחתי מידי כע"כ ראיתי פניך כראות פני אלהים ותרגמי. דנר' דבדבריו אלו בא לבטל טענהו ואנחנו לא נדע מה כוננו בזה. ויובן עפ"י הידוע מאי דנחלקו אי שכר מנות בהע"ל או איכא וכו' הזר"ב ז"ל דזה הלוי בפלוגתא אחריתי ג"כ אי ישנה לשכירות מתחילה וע"ס או אינה אלא לבסוף דאי אמרי' ישנה לשכירות מתחי' וע"ס ש"מ בה"ע איכא ואי אמרי' דאינה לשכירות אלא לבסוף ש"מ בהע"ל. ג"ן מ"ש מוהרש"א ז"ל בעד יעאע"ה ששאל ב"א משום דכבר קידש את רחל בעבודת ז"ש וכשרמהו לבן ונתן לו לאה א"א שוב לגרש את אחת מהן משום דהויא

דהוייא חידך אחות גרושתו ע"כ. וכתב היוש"א ז"ל דלא ילדק תי' זה אלא למ"ד אינה לשכירות אלא לבסוף ושפיר קדמו קידושי רחל. אבל למ"ד ישנה לשכירות מתחי' וע"ס ח"כ רחל לא נתקדשה מעיקרא משום דהוייא מלוה והמקדש במלוה אינה מקו' וכיון שלקה לאה לא הי"ל שוב ליקח את רחל ע"ש. והלקוט"י ז"ל בערך שכינה כתב דטעם שאסור להליץ בשכי' משום דלעת"ל יהיה זה שכר ללדיקים שיהיו נהנים מזיו השכי' לכן בה"ע אסור כי ש"מ בהע"ל ה' לפנת פננה יעו"ש. ובזו"ו דהנה עשו סבר כמ"ד דש"מ בהע"ל איכא וישנה לשכירו' מתחי' וע"ס וכיון שכן קי' רחל לא הו' קי' ומאחר שנשא לאה אינו מן הראוי לקחת רחל וז"ש מי אלה לך ר"ל כמתמייה ואומר מי מה זה שעשית בלקיחת רחל אלה לך אותיות לאה היא הראויה לך ולא רחל מאחר דשכר מלות בה"ע איכא דישנה לשכירות מתחי' וע"ס וקי' רחל לא הו' קי' דהו"ל מקדש במלוה ואינה מקו' וכיון שכבר נשאה ללאה בהיתר לא הו"ל לקחת עוד לרחל והיא בזה באיסור. וכ"ת דמי זה אומר דשכ"מ בה"ע איכא דישנה לשכי' מתחי' וע"ס דילמא כמ"ד ש"מ בהע"ל ואינה לשכירות אלא לבסוף וקי' רחל הו' קי' ח"כ אין מן הראוי שוב לקחת את לאה דבאיסור היא בזה אח"כ ואינה ראויה לו. ע"ז ב"י יעאע"ה לבטל טענתו לומר דהאמת הוא דש"מ בהע"ל ואינה לשכירות אלא לבסוף וה"ל קי' רחל קי' גמורים וכשרימה אותו לכן ונתן לו לאה שוב אינו יכול לגרש את אחת מהן משום דהוייא לה חידך אחות גרושתו וכמ"ש מהרש"א ז"ל וא"א לו לגרש את שתיהן דלא אפשר ליה בלא"ה. וראיה לזה דש"מ בהע"ל מראיית פני שכי' דאסור להליץ בשכי' משום שהוא שכר המתוקן ללדיקים לעת"ל ובה"ע אסור דש"מ בהע"ל. וז"א כראות פני אלד"ים היינו מראיית פני השכי' דאסור מינה מוכח דש"מ בהע"ל. וא"כ שפיר הו' קי' רחל קי' וכשנתן לו לאה ברמאות שוב ח"א לגרש אחת מהן משום דהוייא לה חידך אחות גרושתו וא"א לו בלא"ה ולכן הניח את שתייהם וראויות המה אליו:

א ויאמר כה"פ כע"כ ראיתי פניך כראות פני אלד"ים. בהק' מ"ש הברכ"ט ז"ל צכו' הפ' ואמרת לעבדך ליעקב. דיל"ד דהוול"ל מעבדך יעקב ומה ז"ש לעבדך ליעקב. ופי' במשז"ל בקידושין נתנה היא ואמר הוא מקודשת אם הוא אדם חשוב לפי' שיחשב לה להנאה כשאדם חשוב מקבל ממנה. וכ"פ בעל תולדות יצחק ע"פ ויקחו לי תרומה. וא"כ גם כאן אלל עשו החניף יעקב לעשו ואמ"ל שכך הוא חשוב בעיניו שכשיקבל המתנ' ממנו יתנהג הוא כאלו נעש' הדבר בהפך שיעקב קיבל המתנה מעשו. וז"ש לעבדך ליעקב מנחה היא שלוחה וגו' ע"ש. וז"ש כע"כ ראיתי פניך כראות פני אלד"ים, הכו' דכמו שאנחנו נוהגים תרומה לה' ואיך לנו הנאה גדולה במה שמקבלה ממנו ונחשב לנו כאילו הוא נותן לנו כן אני בראיית פניך במנחה הזאת שאתה מקבלה ממני כן הוא נחשב לי כאילו אתה נותן לי את המתנה הזאת. או יאמר בדרך פשוטה דכמו דבמלות ראייה אין לראות פני ה' ריקס כ"א עד שיביא עולת ראייה וכו' כדכתיב ולא יראו פני ריקס וגו'. כן אני חשבה ראיתך אללי כראיית פני אלד"ים דא"א לי להיות ראייה ריקמת. וכמו דהתם כתיב איש כמתנת ידו ככרכת ה"א וגו' גם אתה קח נא את ברכתי אשר הוצאת לך:

ב ויאמר יל"פ עפ"י מ"ש מוהר"מ אלשיך ז"ל בפ"י תבוא דג"ע למה שהחריד האל ית'

במלות זכורים שיחדר האיש מציחו ומעירו וילך רגלי באשכול ענבים אחד ומן התאנים
 ומן הרמונים מעט מוזהר לא כביר וישים בטנא ועל כתף ישאיהו אם דל ואם עשיר ואפי'
 אגריפם המלך ויתקבלו יחד כל בני עיר ועיר בחליל מכה ומיני זמרה בשירי זמרה ובכל
 עיר שיצאו זה ילאו לקראתם זקניה ושופטיה ורבים שריהם עד בואם שערי ירוש' בשור
 וקרניו מלופוח זהב ועטרת זהב ובהגיעם שם ירימו קול ואומרים שמחתי באומרים לי בית ה'
 נלך וגו' ככחוב במשנה. ומה כל התרדה הזאת על פחות משנה דינר. וכחצ דכונתו ית'
 במלטה הזאת כי יראה האדם עלמו בארץ זאת חו"ד שמן ודשן תחת גפנו ותחת תאניתו ובתים
 מלאים כל טוב כרמים וזיתים חטה ושעורה לרוב מאד. הלא ידיחנו ילכו לאמר כחי ועולס
 ידי עשה לי את החיל הזה. על כן ליה לנו אלדי' עולס ה' לבצתי נאצד ח"ו שכל שנה
 בשנה נקח מראשית כל פרי האדמה וגשים בטנא ונלך עד המקום אשר צהר ה' בו
 ולהגינו לפניו ית'. והוא כי זה דרכו ית' שהאדם העולה על רוחו כי קימו אשר רכש
 כורו ועולס ידו עשה לו את החיל הזה הלא אדון הכל יסירו ממנו אך החושב כי הכל
 שלו ית' אזי ה' יעזבו בידו. וה"ז דומה לשר או עשיר ש"ל כרס והוריד בו ארים לעובדו
 ולשומרו כי בראות הארים אשכול ענבים אחד שבישל ראשון או ביכורה בתאיכה יתנם
 במזרק טהור ויוליכם אל צעל הכרם ההוא לאמר לו ראה נא ברכת כרמך אשר
 עבדתך בו וזה פרוי כי ממך הכל ולא ערצתי אל לבי לאכול ממנו עד אלצי לפניך ראשית
 פרוי כי לא לי הוא הזרע ותצואת הכרם כי ממך הכל והנה הביאותיו לפניך במזרק טהור.
 והוא בראות צעל הכרם והשדה כי גדל דרך ארץ הארים ההוא אז יאמר יהי לך כל השאר.
 כן הדבר הזה במלות הזכורים שליוה לנו האל ית' שנקח מראשית כל פרי האדמה וגשים
 בטנא ונוליך לירוש' להורות לא לנו ה' לא לנו כי הכל שלך כאשר יוצא מה שצבכר לפני צעל
 הכרם. והוא ית' כותן הכל במתנה לאדם על היותו בלתי כפוי טובה עש"ב. ובז"ו
 דכשלה יעלע"ה ממנה לעשו אמ"ל עשו אחי יהי לך אשר לך יש לי רב כל' דמאחר שצרכך
 אצא ואמר ורב יעבוד לעיר היינו שהגדול שהוא עשו יהיה עבד ליעקב שהוא העלעיר והדין
 הוא כל מה שקנה עבד קנה רבו. א"כ מאי אהניא לי צמה שאקח את המנחה מאיתך מאחר
 שהיא לריכה לחזור לך דכל מה שקנה עבד ק"ר ואפוכי מנרתח למה לי לבן אחי יהי לך אשר
 לך. וצוה יל"פ כה"פ ורב טוב לבית ישראל כל' דהגם דיעקב ועשו חלקו העולמות עשו לקח
 עוה"ז ויעקב עוה"ב. ויש הששח גזל כשנהגים ואוכלים מהעוה"ז שהיא חלק עשו. עכ"ז קאמר
 דאנחנו יכולים לאכול וליהנות בעוה"ז וליכא הששח גזל. והט' כיון דעשו הוא עבד ליעקב וכל
 מה שקנה עבד ק"ר א"כ אף דחלקו העולמות החלוקה הדיא מגן שוייא. וכ"ז נמשך
 מצרכתו של ילחק אע"ה שאמר ורב יעבוד לעיר. וזהו ורב ר"ל מ"ש ילחק אע"ה ורב
 יעבוד לעיר מזה נמשך טובה לבית ישר' דאוכלים ונהגים בעוה"ז וליכא חשש גזל בידם
 דכל מה שק"ע ק"ר. וזה היה דברו של עשו באומרו יש לי רב אחי יהי לך אשר לך.
 לזה אמ"ל יע"א אל נא זגו' ר"ל דלא תאמר שאני דעתי הוא כן אלא שאני דעתי הוא שכל
 העושר והנכסים שלך הם לך לצדך ואני איני אלא כארים וע"ז אני מביא לך זאת המנחה
 להורות

להורות שכל העושר והנכסים שלך הם. וז"א ולקחת מנחתי מידי כע"כ ראיתי פניך צמחה הזאת שאני מביא לך כראות פני אלד"ם בהצלת הזכורים להורות כי לה' הארץ ומלוואה. גם אתה כן בהצלת המנחה הזאת ותלמיני שלא יהיה בלבך משעמה עלי על הזרבות שזרכני אבי.

ויזרח לו השמש כאשר עבר את פניאל והוא נולע עי"ר ע"כ לא יאכלו בני את גיד הגשה. יל"פ הטעם הזה דקאמר על כן לא יאכלו עפ"י מ"ש היפ"ת ז"ל צפי' שני דמתחילה היה מוליו כזר שלא היה יכול להלך אלא בלע"ג ובזרות השמש כרפא שהיה יכול להלך נולע עי"ר יעו"ש דמלא לפי"ז דגם אחר זריחת השמש נשאר נולע עי"ר, ויעאע"ה היה סובר שזריחת השמש יתרפא מללעתו מכל וכל ע"ד משה"כ שמש לרקה ומרפא בכנפיה. והן עתה דויזרח לו השמש ועדין נשאר הוא נולע עי"ר דלא נתרפא מכל וכל נר' דזכונה מכוונת היתה לו זאת והיינו לסיבה שלא יאכלו בני את גי"ה וז"ש ע"כ לא יאכלו בני את גי"ה.

וישתחו ארלה ז"פ עד גשתו עד אחיו. פי' ה' זרכ"ט כמשרז"ל במס' קידושין דכ"ט ר' יעקב זריה דרב אחא בר יעקב שדריה אצוה לקמיה דאביי כי אחא חזייה אצוה דלא מחדדן שמעתתיה אמ"ל אחא עדיפנא ממך תיב את ואיזיל אחא. שמע אביי דהוה קאתיה הוה ההוא מוסיק בי רבנן דאביי דכי הוה עולין תרי אפי' ביממא הוה מחזקין אמ"ל לא ליתיב ליה איניש אושפיזא אפשר דמתרחיש ניסא. על דת צההוה בי רבנן אדמי ליה כתיבא דז' רשוותא כל כריעא דכרע נתר חד רישא. אמ"ל אי לא אתרחיש ניסא אסתכן. ואיתא בזוה"ק דעשו הי"ל לורת נחש על רגלו וע"כ כרע יעקב ז' כריעות כדי שיפלו כל ז' ראשיו. אמנם גם הוא הערים רץ לקראתו כדי שלא יגע יעקב לז' כריעות ולא יפלו כל ראשיו וזהו וירץ עשו וגו'. ושמעתי בשם המפ' שרמזו בזה משה"כ ויאמר עשו יש לי רב אחי וגו' שרמזו לו שזה יהיה דוקא בזמן רב אחא שהיה בזמן הש"ס לא עכשו זת"ד ע"ש. ולע"ד דז"ר כה"פ וילא יעקב מצא שבע וילך חרנה. היינו דמתחילה כשהיה יע"א עם עשו הי"ל פחידא ממה"ד מחמת הגחש בעל ז' ראשין שהיתה לורתו על רגלו של עשו ע"ד מ"ש חוי לרשע חוי לשכינו ובשהלך מאללו ליכא שוב פחידא לו מזה. וז"ר וילא יעקב מצא שבע רמז לז' ראשין הכ"ל חוי וילך חרנה חרון אף. ובעת שראה את עשו עכשו והשתחוה לו ז' כריעות כדי שיפיל אותם הז' ראשין הערים עשו ורץ לקראתו וגו'.

ויירא יעקב מאוד וילך לו וגו' ה' האומר אלי שוב וגו' ואיטיבה עמך וגו' היליני נא וגו' פן יבוא וגו' ואתה אמרת הטיב איטיב עמך וגו'. יל"פ עפ"י הידוע דהרמז"ס ז"ל ס"ל דאין אדם מתחייב בדבר שאינו קלוב ושאר הפוס' הם חולקים בזה. והכנה"ג ז"ל בחה"מ סו"ס הגב"י אומ"ד הביא דאע"ג דלדעת הרמז"ס ז"ל אינו מתחייב בדבר שאיק"ל ע"י שליח מתחייב ע"ש. ובזי"ו ויירא יעקב מאוד וגו' ויאמר יעקב ה' האומר אלי שוב וגו' ואיטיבה עמך ר"ל שהטעם שויירא יעקב מאוד הוא מפני שהצטחת ה' אליו היא היתה בדבר שאיק"ל וגם לא היתה ע"י שליח ואיכא חששא שמא יאמר ה' קי"ל כהרמז"ס ז"ל שאטיקרא חינו

אינו מתחייב. וזהו ויאמר יעקב ה' האומר אלי ולא היתה ע"י שליח והיא הבטחה דבר שאיק"ל שאמ"ל ואיטיבה עמך והט' שאני ירא. לכן בצעו ובמטו הלילי נא לשון בקשה מיד אחי כי ירא אחי אוחו פן יבוא והכני ואתה אמרת הטב איטיב עמך וגו' כל' דהבטחה היא דבר שאיק"ל ולא היתה ע"י שליח וזהו ואתה אמרת הטב איטיב היינו לי וכמ"ש מקודם ה' האומר אלי לכן בצקשה ממך הלילי נא שלא תסבור כהרמז"ס ז"ל. וזו"י כה"פ צרוך ה' אשר נתן מטחה לעמו ישר' ככל אשר דבר לא נפל דבר אחד מכל דברו הטוב אשר דבר ביד משה עבדו. והדקדוק מבואר דמהיכא תיתי שיפול דבר ח"ו מדברו גם מה שסיים אשר דבר ביד משה עבדו לכא' נר' שהם יתרים. זרם ע"ה ח"ש דהנה האל ית' הצטיחם לישר' צכמה וכמה טובה דבר שאיק"ל ואם לא היו ע"י שליח היה יכול לפטור עלמו מהם בטענה קי"ל כהרמז"ס ז"ל אבל מאחר שהיו ע"י שליח מרע"ה אפי' לדעת הרמז"ס ז"ל הוא מתחייב ח"ש לא נפל דבר אחד מכל דברו הטוב הגם שהם דבר שאיק"ל ונ"ט לזה יען אשר דבר ביד משה עבדו ע"י שליח חף לדעת הרמז"ס ז"ל הוא מתחייב. עוד יל"פ כה"פ צרוך ה' וכו' זמ"ש הט"ך ז"ל הבי"ד ה' תולעת יעקב. דנ"ט דמשו"ה נתן השבת לישר' קומ"ת כדי שע"י השבת יזכו צתו' ותתצטל טענת המלאכים שרו"ס לזכות זה מדדז"מ שע"י השבת נעשים שותפים והשותף קודם למלך. וז"א צרוך ה' אשר נתן מטחה לעמו ישר' דהיינו השבת ועי"ז לא נפל דבר ח' מכ"ד הטוב היינו שלא זכו צתו' המלאכים בטענה דדז"מ דע"י השבת נעשו שות' וקודמים למלך ולכן אשר דבר ביד משה עבדו שניתנה צתו' ע"י לישר' ולא למלאכים :

פרשת וישב

יוסף ו' י"ז שנה היה רועה את אחיו בללאן וגו' ויצא יוסף את דבתם רעה אל אביהם. וכן זמ"ש ה' בדרך אלסוך ז"ל דיוסף היה רועה את אחיו בללאן כדי שלא ירעו בהמותם בשדות אחרים דהארץ אינה שלהם עדיין דס"ל דא"י אינה מוחזקת היא מאבותינו. והנה ידוע מחלוקת הראשו' ז"ל אם האבות ילאו מכלל ז"ג או לא עיין בספ"ד. וז"ל בודאי דיוסף שהיה רועה עם אחיו כדי שלא ירעו בהמותם בשדות אחרים דא"י אינה מוחזקת היינו מטעם דס"ל כמ"ד דלא ילאו האבות מכז"ג ולכן לא קנה ארע"ה את א"י בהלך דגוי אינו קונה בחזקה ודוקא ישראל הוא שקונה הארץ בחזקה. וא"כ לפי סברתו זאת דלא ילאו מכז"ג יולא דמפרכסת אסורה להם דלכ"ג במיתה תליא מילתא ולא בשחיטה והשצטים שהם אוכלים מפרכסת לדעתו איסורא קא עבדי. וז"ש יוסף היה רועה את אחיו בללאן כדי שלא ירעו בהמותם בשדות אחרים דס"ל דעדיין דין ז"ג יל"ק ארע"ה את הארץ. לכן

לכן בצברתו זאת חזיל ויצא יוסף את דבת רעה אל אביהם שהם אוכלים מפרכתת והיא אסורה לב"ג כאבר מ"ח והיה חומ"ל שהם אוכלים אצמה"ח. אבל השצטים סוברים דכבר ילאו מכב"ג ודין ישראל י"ל וקנה ארע"ה את הארץ והמפרכתת היא מותרת להם ולכן היו אוכלים אותה:

וישנאו אותו ולא יכלו דברו לשלום. נר' מדיוק המקרא דהכ רוליס לדבר עמו בשלום אבל לא יכלו ולטו לדעת דבר המונע אותם. ואפש"ל צמ"ש מוהר"ש אלגאזי ז"ל צמ"ש שפי' בפסוק ויאמר יוסף אל אחיו גשו נא אלי צהק' מאי דקי"ל דהקורא לחבירו עבד חייב נדוי. והנה יוסף כשהיה צבית אציו תמיד היה מתחבר עם צני בלחה וזלפה כדכתיב והוא נער את וגו' והט' שהיה מתרחק משאר אחיו לדעתו הם צני נדוי על שהיו מזולזין צצני השפח' לקרותם עבדים. וגם הם היו מתרחקים ממנו דסוברים שהוא צר נדוי על שגדה אותם שלא כדין. וכשנתברר ליוסף דצעון שחשדם שהיו קורין לצני השפחות עבדים לקה הוא לעבד נמכר לכן אמר לאחיו גשו נא אלי ע"ד התרה שאומרים לו אחינו אתה שעד עכשיו הייתי מתרחק מכס ד' אמות אבל עכשיו גשו נא אלי שאני אשם בדב"ז. וזהו כו' המד' בן פורת יוסף ו' שהפר לאחיו ו' שהפרו לו אחיו דעפי"ה א"ש עכ"ד. וצו"ז דמתרחק הוא מהם לדעתו הם צני נדוי ולזה גם הם היו מתרחקים ממנו דסוברים שהוא צר נדוי על שגדה אותם שלא כדין ולכן אף שהיו הם צרונם לדבר עמו עכ"ז אינם יכולים מאחר דלפי דעתם הוא צר נדוי ודינא הכי הוי דהמטדה אין יושצים צד"א ואין נותנים לו שלום ואין מדברים עמו ולז"א ולא יכלו דברו לשלום:

במדרש אמרו וישנאו אותו אחיו למה כדי שיקרע היס לפניהם ע"כ. והוא תמוה. ויוצן צמ"ש הבכ"א ז"ל צפ' וישלח דמה שמכרו השצטים ליוסף הוא משום שצא מאיסור שתי אחיות דרחל נשאה באתרונה והיא צאה באיסור. צרם איכא תי' ע"ז דיעאע"ה אין עליו איסור צ"א דקרא כתיב לררור ומלאנו דרחל ולאה לית צהו לררור דהא מסרה הכימנים לה וכמ"ש המפ'. האומנם זה התי' אינו אלא כשגאמר אין דנין אפשר משא"י אפשר אבל אי אמרי' דדין אפשר משא"א גם רחל ולאה הם אסורים דדין אפשר משא"א וליכא עון על אחיו צמכירתו ע"ש. גם ידוע משרז"ל דהיס לא רלה ליקרע לפני צני ישראל עד שאמ"ל ה' ומה אדה"ר שהיה יהוד צעולמו עשיתי לו יס יצשה שנא' יקוו המים. לפני ישראל שהם ס"ד עאכו"כ אזי נקרע היס. וק"ו זה אינו אלא אי אמרי' דנין אפשר משא"א דאי אין דנין מאי ק"ו הוא זה שאני אדה"ר דלא אפשר בלא"ה משא"כ הכא אפשר שילכו בדרך אחרת א"ו דנין אפשר משא"א עיין בזה צמ' הבכ"א צפ' יתרו. וצו"ז כו' המד' וישנאו אותו אחיו ופסקו לדינא דיוסף הוא מאיסור צ"א ודין אפשר משא"א. וע"ז מקשה למה חזלי צמ"ז ולא להיפך עו"א כדי שיקרע היס לפניהם דאיכא ק"ו מאדה"ר שהוא יחודי וכו' ודין אפשר משא"א. וצו"ז ג"כ כו' מ"ש צמד' כיון שנמכר יוסף אמר יעקב אוי לי שגשאתי צ"א ע"כ. וה"ה כמבואר:

הנה חלמתי חלום עוד והנה השמש וגו'. יל"ד דתיבת עוד יתירה דהול"ל הנה חלמתי חלום

חלום והגה השמש וגו'. גם במשאל"ל אביו מה החלום הזה אשר חלמת תיבות אשר חלמת יתרים דהול"ל מה החלום הזה הבוא נבוא וגו'. ברם יובן במשז"ל דג' חלומות מתקיימים וחד ממייהו החלום שחלם אותו ז"פ ואפקוה מקרא ועל השנות החלום וגו' כי נכון הדבר וגו'. והנה יוסף הלדיק ידע שחלמו הוא אמיתי ומתקיים וראייה לזה שחלם אותו פעמים חלום האלומות שחלם מקודם והן עתה שחלם השמש והירח וי"א כוכבים. ולכן אמר יוסף לאחיו הגה חלמתי חלום עוד והגה השמש וגו' ר"ל דעתה נעשה שחלמתי החלום ז"פ וז"ש הגה חלמתי חלום עוד וזה מורה שהוא אמיתי ומתקיים. ואביו ר"ל להסתיר הענין מעיני אחיו ויגער בו ויאמר לו מה החלום הזה אשר חלמת בתמיהא ר"ל מה אתה סובר דזהו החלום הזה של השמש והירח זהו אשר חלמת מקודם חלום האלומות ושנעשה זה החלום ז"פ והוא מתקיים זה לא אפשר לו להיות הבוא נבוא אפי' ואמך וגו'. אבל אחיו ויוסיפו עוד שטא אותו על חלומותיו שהם ז"פ ועל דבריו שאמ"ל הגה חלמתי חלום עוד :

וַיֹּאמֶר ישראל אל יוסף הלא אחיך רעים בשכס לכה ואשלחך אליהם ויאמר לו הנני יובן במ"ש האר"ל דרפ"ח ניל"ה ק נפלו בעומקי הקלי' וע"י מעה"ט של ישר' הם מזררים ומוליאים אותם משם ועי"כ יהיו נמתקים דינים וגזרים הרחמים וחסדים בעולם ויהיה חיבור וזיווג עליון קבה"ז וז"ס ורוח אלד"ים מרחפ"ת מ"ת רפ"ה וכ"ז שאינם מתזררים הרפ"ח ניל"ה הדיקין שהם נרמזים בתיבת אלד"ים הם גזרים וליכא חיבור וזיווג קבה"ז. וידוע דשם אלד"ים יש בו ק"ך לירופים ובכל עולם ועולם משלשה עולמות זי"ע יש בו שם אלד"ים והוא מלטרף לק"ך לירופים אשר בין שלשתם הכל יהיו ש"ס לירופים והם כולם דינים ולריך זירור להרפ"ח ניל"ה עד שיהיו כל לירופי שם אלד"ים שבג' עולמות זי"ע נמתקים ויתגברו החסדים ויהיה חיבור וזיווג קבה"ז. וז"ס שמע ישראל ה"א ה' אחד דלריך שימסור נפשו להריגה עק"ה בתיבת אחד ועי"כ יהי' זירור להרפ"ח ניל"ה ואזי יתקיים עי"כ בשכמל"ז דיהי' יחוד וזיווג עליון. וכדע דיש ג"כ בתי' ש"ך דינים שהם לריכים מיתוק והגה יוסף רומז ליסוד לדיק דעל ידו יהיה היחוד והזיווג. ובזי"ו ויאמר ישראל אל יוסף הלא אחיך רעים בשכס שם רמוז דע"י מעשיהם הטובים הם מזררים הרפ"ח ניל"ה וממתקים הש"ך דינים גי' רע"ס שכן היא כתובה בתו' חסירה ו' וגם הש"ס לירופי אלד"ים שיש בג' עולמות זי"ע שהמה עולים גי' שכ"ס הם ממתקים ומתקנים אותם ע"י מעשיהם הטובים. ועי"ז הם מגזירים החסדים וגורמים שיתעורר חיבור וזיווג עליון וזהו הרמז בתיבת בשכ"ס ר"ת ז'רוך ש"ס כ'בוד מ'לכותו. ולכן אתה יוסף הרומז ליסוד לדיק לכה ואשלחך אליהם כדי שיהיה נגמר החיבור והזיווג על ידך. אזי אמ"ל יוסף שאני מוכן לגמר היחוד הזה וזהו הרמז ויאמר לו הנני דתיבת ל"ו היא ר"ת לעולם ועד ר"ל שהם התחילו התיקון הרמז בתיבת בשכ"ס ז'רוך ש"ס כ'בוד מ'לכותו ואני מוכן להשלים לעולם ועד הרמז בתיבת ל"ו. ובזי"ו כו' המד' היה אומר יעקב יוסף יודע היית שאחיך שוכאים אותך ואתה אומר לי הנני. ר"ל שאתה יודע שאינם נוהגים כשורה עמך והם שוכאים אותך ובדאי שזוהי אין עושים זירור כדי שיהיה נגמר החיבור וזיווג על ידך ואתה אומר לי הנני ולכן

ולכן כשהיה זוכר זה היו מעיו מתחככים. וז"ר ג"כ בפסוק צפ' ויחי ל'ו ישעמנו יוסף וגו' כלו' דבשביל ל'ו שהיא ר"ת לעולם ועד שאמר יוסף שרואה להשלים התיקון ואנחנו גרמנו שלא השלים התיקון ולפסוק של לעולם ועד שהיא ר"ת ל'ו ישעמנו יוסף והשב ישיב לנו וגו' :

וישמע ראובן ויילכו מידם וגו' השליכו אותו אל הצור הזה וגו' למען הליל אותו מידם וגו' כתב רש"י ז"ל רוח"ק מעידה על ראובן שלא אמר זאת אלא להליל אותו וכו'. יל"פ עפ"י משז"ל דיוסף ס"ל דעדיין לא ילאו מכלל צ"ג והמפרכסת אסורה דבמיחה תלייא מילתא והשצטים ס"ל דילאו מכצ"ג והמפרכסת שריא לישר' דבשחיטה תליא מילתא. ואי אמרי' דקודם מ"ה ילאו מכצ"ג ודינס כישר' אז הטא יוסף וכן ג"כ הטא ראובן במאי דשכב את בלהה פילגש אביו דאנוסת אביו ומפוחת אביו אסורה משום דקרא כתיב לא יגלה כקף אביו כקף שראה אביו לא יגלה. אבל אי אמרי' דעדיין קומ"ת דינס כצ"ג לא הטא ראובן בזה דלצ"ג היא מותרת וגם יוסף לא הטא. וא"כ יוסף וראובן בהדא מחתא הם דאם נחשב לזה הטא גם לזה נחשב הטא ואם לא נחשב לזה הטא גם לזא לא נחשב הטא. וכיון שכן היה עולה על הדעת למר דמאי דהשליכו ראובן ליוסף לצור הוא כיון דעון שלהם הם בדומים לכן עשה זה למזבחן לידע אם יש בו עון אשר הטא בענין בלהה או לאו ולא היה מחכוין להללחו ממש אלא כדי לראות דאם יהיה ניולל יוסף ודאי הוא דאין צידו עון דהלכתא אזלא כמ"ד קומ"ת עדיין דין צ"ג י"ל וא"כ גם ראובן אין צידו עון ואם לא ניולל נר' שהטאו שניהם. לזה בא רש"י ז"ל ואמר דרוה"ק מעידה על ראובן שלא עשה זה אלא דוקא להלילו להשיבו אל אביו ולא לפניה אחרת כלל. ועיין צס' הון רב צס"ז שפי' בהקדמה הג"ל כו' מאמר רז"ל הדודאים נתנו ריח זה ראובן שהליל את יוסף ועל פתחיו כל מגדים זה נר הנוכח וא"ר תנחום נ"ח שהניחה למעלה מכ' אמה פסולה ע"ש, ועפ"י"ה יובן ג"כ משרז"ל הילד איננו ואני אנה אני בא צמעשה בלהה. הכו' דהן עתה דוישב ראובן אל הצור והנה אין יוסף בצור אמר א"כ ש"מ דהדין עם אחיו דדינס כישראל והא ראייה שנענש יוסף על סברתו דסבר דדין צ"ג י"ל. וכיון שכן אנה אני בא צמעשה בלהה דנר' מזה דדין ישר' י"ל ונחשב לו עון ולא כמו שאני הייתי סבור דדין צ"ג י"ל ומותרת היא לנו. ועם דצחאי' לא היתה כונתו בהפלת יוסף למזבחן כ"א להללה גמורה ולא לפניה אחרת וכנז"ל מ"מ אחר שראה מעשה הוא אומר כן. ולזה אז"ל וישב ראובן ששב לשקו ולתעניתו. היינו דצחאילה היה עושה כן מספק אולי הטא בצברתו והן עתה נתאמת לו שהטא ושב לשקו ולתעניתו :

באו"א יל"פ כל הג"ל והוא דכבר הבאנו מאי דאיכא פלוגתא אם משנימול אהע"ה ילאו מכצ"ג או לא. וידוע דבישראל מהשב"ע מלטרפת למעשה ומהשב"ר אינה מלטרפת למעשה ואינס ראוים ליענש על המהשב"ר משא"כ באוה"ע הוא להיפק. וכחצו המפ' ז"ל דהשצטים דנו את יוסף על המהשבה דאי לאו דהיה חושב ציוס צמהשבת הגאווה למלך עליהם וכיולא לא היה בא לידי הלומות אלו ע"ד משה"כ אנת מלכא רעיווך

על משכבך סליקו דאין מראים לו לאדם בתלומו אלא מהרהורי לבו. דזה מורה דהם ס"ל כמ"ד דלא ילאו עדיין מכב"ג וצב"ג נענש גם על המחשבה ועיין צם' ערבי נחל דהוא ז"ל ייהם ס"ז דהשצטים ס"ל דלא ילאו מכב"ג יעו"ש דכבר ידוע דד"ת הם כפטיש יפולץ סלע. גם ידוע מ"ש המפ' דראובן לא חטא במעשה ה"ו צבלהה פילגש חציו כ"א שחשב צלצו לשכב וחשב הכתוב עליו כאלו שכב וז"ש וישכב את צבלהה וגו'. וראובן היה סבור כמאן דס"ל דילאו האצות מכב"ג ועל המחשבה שחשב לשכב את צבלהה אין צידו עון והוא פטור על המחשבה. וצו"ז דהשצטים דס"ל דלא ילאו עדיין מכב"ג וראוי יוסף ליענש על המחשבה שהוא חושב ציוס לכן כשבא אליהם ויאמרו איש אל אחיו הגה בעל התלומות הלוה בא ר"ל שהוא גבה לצ ובמתשבתו שהוא חושב ציוס בגאווה בא לידי תלומות אלו וזהו בעל התלומות הלוה ר"ל גאה כמשרו"ל על הפלשתי הלו שהוא גבה לצ ולזה רלו לדו"ו על המחשבה שחושב ציוס ואמרו ועתה לכו ונהרגו. וישמע ראובן ויילכו מידם ויאמר לא גבנו כפש השליכו אותו אל הבור הזה והיה ס"ד לומר דמאי דהליל אותו מידם והשליכו לבור הוא משום דעונו ועון יוסף הם צדומים זל"ז ועשה זה למצחן לידע אם יש צו עון בענין צבלהה ולהנאתו מתכוין וכנז"ל ע"ז בא רש"י ז"ל ואמר דרוה"ק מעידה על ראובן דלא עשה ואמר כן כ"א כדי להלילו להשיבו אל חציו ולא לפניה אחרת כדי להחזיק סברתו. וזהו ג"כ מ"ש הילד איננו ואני אנה אני בא במעשה צבלהה. גם מ"ש וישב ראובן ששב לשקו ולתעניתו וכנז"ל אין לורך לכפול הדברים. וצו"ז ג"כ מד"ר הדודאים נתנו ריח זה ראובן שהליל את יוסף וכו' ע"ד שפי' אותו צב' הון רבו ע"ש וירווח לך :

ויכירה

ויאמר כתונת צני חיה רעה אכלתהו ערוף ערוף יוסף. ה' בעל פקודת המלך ז"ל פי' צמ"ש המפ' צבה"פ כי ארד אל צני אצל שאולה הכו' לפי שהשצטים אמ"ל הכר נא הכתונת צנך היא אם לא ולא העלו שם יוסף על דל שפתס. מזה הבין שודאי כשנפל צדיהם לא ריחמו עליו והם שוגאים אותו מתחילה והראיה שלא זכרו שמו שכן דרך השוגאים שלא יזכרו שם השוגא כמו שמלאנו גבי שאל המלך שאמר מדוע לא בא בן ישי. וז"א כי ארד אל צני ר"ל במילת צני שאמרתם צנך סתם ולא זכרתם שמו מבאן ראייה שהרעותם לו ולריך להתאצל עליו. וזהו ויכירה ויאמר כתונת צני חיה רעה אכלתהו אלו השצטים שנקראו היות דחד מהם הרע לו והיה לאכול. והא ראייה ערוף ערוף שם יוסף מפיהם שלא הזכירו שם יוסף כדרך השוגאים זת"ד. ולע"ד אפש"ל צבפל ערוף ערוף דהיה די לומר ערוף יוסף. צרם דהנה השצטים מה שלא זכרו שם יוסף על דל שפתס הט' משום שהם שוגאים אותו וכן הדרך דהשוגא לא יזכור את שם מי ששוגא אותו. אצל יעאע"ה היל"ל כתונת צני יוסף והוא לא כן עשה כ"א אמר כתונת צני סתם לכן ללעזר צמה שילאו הדברים מפיו צסתמא וע"ז לבו נקפו ואמר שודאי חיה רעה אכלתהו. וז"ש היה רעה אכלתהו שודאי כן היה שהרי מלבד שטרופ שם יוסף מפי השצטים וזה אינו כ"כ ראייה יען שהם שוגאים אותו וזהו הדרך שלא יזכרו שמו עוד זאת ערוף שם יוסף מפי שלא זכרתי שמו כ"א כתונת צני סתם וא"כ מזה ראייה שחיה רעה אכלתהו וזהו הכפל שאמר

ערוף

ערוף עורף יוסף: וזוה מדויק יותר. זמ"ש כי ארד אל בני אצל שאולה דהיינו שלא זכרתי
אני ג"כ שמו כ"א תיבת בני צפתים:

ויאמר יאודה תקח לה פן נהיה לבזו. יל"ד אומרו פן נהיה לבזו לשון רבים והול"ל פן
אזיה לבזו. ויוזן דאס היה מולאה ונתן לה הגדי ומציא הערבון לא היה ניכר
הדברים ולא היה הרפה וזו לא ליאודה הצועל ולא להשליח שהוא נר' כמו סרסור
צנייהס. אך הן כהיום שלא מלא אותה ואס יבקשה עוד יתכן שיתפרסם הדבר בפני
ההמון ויהיה ציון לשניהס ליאודה הצועל ולהשליח שיהא נחשד כאילו הוא הסרסור שצנייהס.
ל"א תקח לה שיהיה שלה מה שצידה ולא תחפש אחריה עוד: פן נהיה שנינו יחד לבזו
ששנינו ידיו צמעל:

ותתפשהו צגדו לאמר שכזה עמי ויעזוב צגדו צידה ויגס וילא החולה. ה' מטה"מ
ח"ד דכ"א דקדק צכפל הלשון דקאמר ויטס וילא ואף דרז"ל פי' לחיבת
וילא שהיא ר"ת וראה יוסף לורת אציו. מ"מ פי' איהו ז"ל בדרך מוסר זמ"ש צמס'
קידושין אס רואה אדם שיצרו מתגבר עליו ילך למקום שאין מכירין אותו וילבש שחורין
ויעשה מה שלבו חפץ. ופי' החוס' ז"ל שכשיטם למקום אחר שאינו מקומו וילבש שחורים
וצגדים דלים לא יהיה לו לב לחטוא. ומ"ש ויעשה מה שלבו חפץ כלו' דמסתמא לא יהיה
לבו חפץ להרע אלא להטיב. וז"ש ותתפשהו צגדו כלו' שהסמ"א היא תופסת לאדם מסיבת
צגדו שהוא מסלסל ולבש צגדים נחמדים. אשע"כ התיקון הוא שיעזוב צגדו אללה וילבש
צגדים אחרים זימן שחורים. ועוד ויטס וילא החולה למקום שאין מכירים ע"כ. ולי הדל
יל"פ צמה שידוע דעצירה גוררת עצירה וכך אומותו של היל"ר היום אומ"ל עשה כך
וכו' ומהקלה יצואו להמורה. וכל מי שהוא מסלסל בשעריו ולבש צגדים נאים להתנאות
אומר היל"ר הדין דידי הוא והולך ומתגבר עליו להחטיו ומטמא אותו צברית הלשון ומכוון
כנגדו צרית המעור וכיון שהאדם נטמא צברית הלשון צנקל הוא נטמא צברית המעור דמסיתו
היס"ת כפול צראיות אסורות לומר דאין איסור צראיה ועי"כ העין רואה והלב חומד
דשניהס סרסורי דעצירה הס ומרהרר ציוס וצא לידי עומאת קרי צלילה ועי"כ הוא נטמא
יותר ומרעה אל רעה יולא לטמא צריות צידים ח"ו צהולאת ש"ו וצונות ג"כ רה"ל. וכל זה
נמשך מלד שהוא מתגאה בעלמו לסלסל בשעריו וליפות עלמו צלצישת צגדים נאים ועי'
מעשיו הרעים עושה לעלמו מלצוש מלד הסמ"א לבוש הצו לבוש הצוואה וע"כ אומר היל"ר
הדין דידי הוא. וזוה ותתפשהו צגדו דע"י שהוא לבוש צגדים נאים ומיפה עלמו צפני
הצרות אצי הסמ"א תופסת אותו לקחתו לחלקה מסיבת לבוש הצו שעושה לעלמו מלידה
והיא הולכה ומתחזקת צו להחטיו ציותר מרעה אל רעה ינא דהיינו דבתהילה מחטיואה
אותו צדברים האסורים לטמא צרית הלשון וזוה לאמר. ומשך מזה לטמא אותו צברית
המעור ג"כ צראיות אסורות והרהורים רעים וצאה פ' הרשעה אללו לטמא אותו צלילה
ואומרת לו שכזה עמי. ונאחו צסצך לטמא צריותו גס צהקון והולך ומוסיף עומאה על
עומאה צהולאת ש"ו צידים וצונות ח"ו. לכן זאת היא העלה היעולה שימחר יחשה מעשהו:

לחקן מעוותו בתשו' ומע"ט ומה שהוא היה הסיבה וגרמא צמקין המלבושים הגאים שעל ידם עשה לעלמו לבוש הצו' מלד הסט"א יעוצו אותם ואזי יהיה הלבוש שהוא מלדה בגד צוגדים לבוש הצו' יהיה לה לחלקה דוקא וזהו ויעוצו בגדו בגד העאה צידה לחלקה. ואיהו יהיה נקי וצר ממנו ויגוס וילא החולה דיולא מתחת רשות הסט"א צעשותו כדצר הזה.

ותקרא לאנשי ביתה ותאמר להם לאמר ראו הציא לנו איש עברי לנחק צנו צא אלי לשכב עמי וחקרא בקו"ג. יל"ד תיבת לאמר יחירה. גם מ"ש לנחק צנו ר"ל ג"ע כמשה"כ ויקומו לנחק וא"כ מהו זה כפל הדברים צא אלי לשכב עמי. ויבן צמ"ש צט"ס מרי צר חיסר אחא ליה אחא מצו חוזהה אמ"ל פלוג לי צנכסי אבא וכו' תרתי לא עבדי. דמזה למדו המפ' דהרשעים שתי עצירות צב"א לא עבדי. צרכ אס האדם שרונים לדבר עליו הוא כבר מקודם השוד צההוא ענין אזי תולין הקלקלה צמקולקל ולא מיקרי שתיס צב"א. והנה היה מהראוי צכאן בשלא רלה יוסף לשכב עמה שהיא תסתיר את הדצר ולא תעשה הענין צהיפך ממש דגמירי תרתי לא עבדי. לכן היא עשה צערמה שלימדה לאנשי ביתה שיאמרו שהוא תצטע לתשמיש וז"ש ותאמר להם לאמר ר"ל שיאמרו הם ראו הציא לנו איש עברי לנחק צנו דאזי כבר הוא מוחזק צזה. ושוב יש לה מקום לומר היא צא אלי לשכב עמי וגו' ולא הו' תרתי צב"א דתולין הקלקלה צמקולקל. עוד יל"פ מ"ש לנחק צנו לשון רבים כוונתה על צעלה ג"כ דהציא אותו כדי לצוא עליו וגם כדי לצוא עליה וזהו לשון רבים לנחק צנו שמורה על ג"ע כמשרז"ל :

פרשת מקץ

אם כניס אתם אחיכם אחד יאסר צבית משמרכם וגו' ויאמרו איש אל אחיו אצל אשמים אנהנו על אחינו וגו' ויען ראובן אותם לאמר הלא אמרתי אליכם אל תהטאו צילד ולא שמעתם. ראיתי צכ"י ויל"מ שפי' כה"פ הנ"ל צהק' מ"ש ברמז צ"ל וז"ל נשים שאמרו להם גוים תנו לנו אחת מכס ונעמאה ואם לאו נעמא את כולכם יעמאו את כולם ואל ימסרו להם אחת מהם. וכן אס אמרו להם תנו לנו אחד מכס ונעמאה ואם לאו נעמאו את כולכם יעמאו כולם ואל ימסרו להם נפש אחת מישראל. יחדוהו להם ואמ"ל תנו לנו פ' או נעמאו את כולכם אס היה מחויב מיתה צכשבע י' צכרי יתוהו להם ואין מורין להם כן לכחתי' ואם אינו מחויב מיתה יעמאו כולם ואל ימסרוהו לו ע"כ. וצו"ו דהנה יוסף אמ"ל אס כניס אתם אחיכם אחד יאסר צבית משמרכם ולא פירש למי הוא רולה וכיון שראו כן השצעים התחילו אומרים אצל אשמים אנהנו על אחינו וגו' ע"כ צאה אלינו הלרה הזאת כלו' כולם יש לנו עון צדצ"ז וכיון שכן אין צנו יכולת למסור אחד ממנו דמאי חזית דדמא

דדמא דידך סומק עפי דילמא דמא דההוא גברא כו"ט. כיון ששמע ראוּבן בן חרה אפו ויען ויאמר להם בקו"ר שאין ענייה אלא בקו"ר הלא אמרתי אליכם לאמר אל תחטאו בילד ולא שמעתם כלו' ואין אחס יכולים למסור אותי ואיני נאסר עמכם בצית האסורים לפי שאין בידי עון אשר חטא כמותיכם ע"כ. ומה שיש לדקדק במשה"פ ויען ראוּבן אותם לאמר הלא וגו' דתיבת לאמר היא יתירה עיין במה שכתבתי אני הדל בזה במקום אחר בדרוש תשו' ע"ט :

וישאל להם לשלום ויאמר השלום אליכם הזקן אשר אמרתם. במד"ר אמרו אליכם זה יעקב הזקן זה ילחק ע"כ. והיפ"ת ז"ל הק' דאיך אפשר שאמרו לו על ילחק שעודנו חי שהרי ילחק חי ק"פ שנה והוא מת בשנת ק"ב ליעקב וגמלא שמת ילחק יו"ד שנים קודת ירידת יעקב למל' וכו' והניח זל"ע ע"ש. וראיתי בכה"ק לעט"ר מ"א זלה"ה דכתב ששמע בשם רב חנ"א זלה"ה שחי' במ"ש במד' שיוסף הל' התנה הרבה תנאים על הנאים לשזור בר וחד מנייהו שכל הנכבה למל' יכתוב שמו ושם אביו ושם זקינו. וידוע מה שכתב הרשב"א זלה"ה בשער שכתוב בו יוסף בן שמעון גר"ו אס תיבת גר"ו קאי על הבן דוקא או קאי גם על האב והאריך בזה. והנה כי בן גס אטו נאמר גס בכניסתם למל' כתבו ראוּבן בן יעקב בן ילחק גר"ו וכן כולם וכשתפק יוסף אס תיבת גר"ו חיוורת על יעקב או על ילחק לזה שאל להם הזקן זה ילחק אס הוא בשלום כי מילת גר"ו קאי על ילחק והס השיבו שלום לעבדך לאביו דוקא ולא קאי גר"ו על ילחק עכ"מ. ולדידי אנכי הפעוט חי' זה הוא דחוק הרבה דמלבד דהפסוק אומר אליכם הזקן אשר אמרתם וכונתו הוא על האמירה ולא על הבחיבה והיינו כונתו על מה שאמ"ל בתחילה שנים עשר אחים וגו' והנה הקטון אס אביו היום. עוד בזה במד"ר תנחומא אמרו דיוסף הושיב שומרים ע"כ הפתחים ואמ"ל ראו כל מי שיבכם לשזור אוכל כתבו שמו ושם אביו ולערב הביאו לי פתקיכם וכן עשו כיון שזאו בני יעקב כל א' וא' נכנס בשער שלו וכתבו אס שמותם ושם אביהם. לערב הביאו פתקם לפני יוסף זה קורא דאוּבן בן יעקב ואחד קורא שמעון בן יעקב וכן לוי וכן השומרים כל א' וא' אס שלו וכו' ע"ש. הרי מפורש במד"ת דיוסף לא חצב שיכתב שם זקינו כ"א שמו ושם אביו דוקא וגם השכטים לא כתבו כ"א שםם ושם אביהם דוקא. וא"כ אההמ"ר חי' זה אינו נכון והקושיא עדיין במקומה. ומתיבת גר"ו שלא כתובה במדרש ל"ק יען שכן הדרך בכ"מ לכתוב בן וקולר כמובן. ודבר היפ"ת ז"ל בעלמו שם ישב לקושיהו הג"ל יעו"ש :

לכו אל יוסף אשר יאמר לכם תעשו. במד"ת אמרו כיון שחוק עליהם הרעב באר"מ נתקבלו המל' ובאו אלל יוסף אמ"ל תן לנו לחם אמ"ל אלד"י אינו זן אס העולם לכו מולו עלמכם ואתן לכם להס. הלכו להם אלל פרעה והיו לטעקין וצובים לפניו שנה' והרעב כל אר"מ וילעק העם וגו' ויאמר פרעה לכל מל' לכו אל יוסף. אמ"ל הלכנו אללו ומדבר לנו דברים ריקים שאומר מולו עלמכם. אמ"ל שוטים לא כך אמרתי לכם בתחי' עבדוהו וקנו לכם תבואה וכו' אמ"ל כל תבואה שהיטה בבחינו התקיבה. אמ"ל לא נשתייר

תשייר לכם קמה מאתמול אמ"ל פת שהיה בכלינו עופשה אמ"ל לכו אל יוסף ואשר יאמר לכם תעשו ומה אם שגור על התצואה והרקיצה מחיראין אנו שאם יגזור עלינו שנמות כולנו מתים אלא כל אשר יאמר לכם תעשו ע"כ. ויש לרמוז רמוז המילה בפסוק צמ"ש וילעק העם אל פרעה ר"ת ה'עם אל פרעה גי' מיל'ה ע"ה כלו' דהיו לוטקים אל פרעה בשביל המילה שאמ"ל יוסף שימולו עלמם. ואמ"ל פרעה אשר יאמר לכם תעשו היינו דמה שאמר לכם מולו עלמכם תעשו וזהו תיבות יאמר לכם' עם הכולל צגי' מ'זלו עלמ'כם. גם רמוז יאמר לכם תעשו ר"ת גי' ת'ם רמוז למילה דמי שהוא מהול נקרא תם כידוע :

פרשת ויגש

ויגש אליו יאודה ויאמר כי אדני ידבר נא עבדך. כתבו המפ' עבדך ר"ל על מנשה שהוא יגיד האמת שהוא הניח הגזיע והוא יודע הדבר וז"ל עבדך ע"כ. ולע"ד דזה רמוז בפסוק דלא היה לריך לומר ויגש אליו יאודה דבלא"ה הוא היה המדבר עמו מקודם כמשה"כ ויאמר יאודה מה כאמר לאדוני וגו' אלא דבא הרמוז בתיבות אלו ויג"ש אליו יהוד"ה דעולים צגי' מנש"ה עם הכולל לרמוז לזה דהגיש אליו לדבר באזניו ביט ובינו דמנשה יגיד לך האמת וז"ל עבדך וכו' :

בי אדני במסרה ז'. כאן ויגש אליו יאודה ויאמר כי אדני. כי אדני ירוד ירדנו בתהילה לשבור אוכל. כי אדני אל נא תשת עלינו חטאת וגו' כי אדני אני האשה הנלצת עמך בזה. כי אדני ויש ה' עמנו ולמה מלאחנו כל אלה. כי אדני אני והאשה הזאת יושבות בצית אחד. כי אדני תנו לה את הילוד החי והמת אל תמיתוהו. אפש"ל כמ"ש צמ"ס כתובות דנ"א אשה איש שנאנסה אמר רבא כל שתחילתה צאונס וסופה צרעון אפי' היא אומרת הניחו לו שאלמלא לא נזקק לה היתה היא שוכרתו מותרת מע' ילך אלצשה ופירש"י ז"ל וגם זה אונס שבתחילת בעילה שהיא צאונס הלצישה הצועל ילך ע"כ. והחיד"א ז"ל צמס"ע כתב דלמאי דקו"ל כרבא יש פ"פ דהואיל והאדם לכל עון ולכל חטאת אנוס הוא בתחי' ע"י ילה"ר אף דסופה צרעון נגש והוא נהנה בעצירה אנוס הוא דילך אלצישה ופטור הוא מן הדין. אכן כד דייקת שפיר אינה עטנה גמורה דהרי אף שהקצ"ה צרא את ילה"ר צרא לו הו' תצלין וע"י החו' אם עסק בה היה גיטול ואי"כ אונס דאיהו דאפסיד אנפשיה זת"ד ע"ש. והגם דהז"ל שדי צה נרגא מעט מ"מ לי אנכי הפעוט אומר דעדיין יש זכות תולה לחוטא דמאחר דצעת לידת האדם בלאחו מרהס אמו קדמיה רשיעא ואחי לפתח חט"ר והוא מרגילו בקטנותו לכל עון ולכל חטאת. וצעת וצטונה ההיא לאו צר לימוד תורה לשיהיה גיטול ממנו והו"ל אנוס תחת ידו והרגילו בעצירות מקטנותו

מקטמותו הגם שאח"כ כשיגדל חוטא הוא עדיין ואינו עוסק בתורה לבטלו מ"מ כיון שבקטמותו
 הוי אנוס תח"י הילכ"ר שפיר הויא טענה דתחילתו צ'אונס וכו"ר אונס מיקרי דילך
 אלצטיה ופטור מן הדין. גם נודע דכשיש השראת שכי' אלל האדם אינו יכול הילך
 להחטיאו ע"ד מ"ש וה' עמו אפשר שכי' עמו וחטא בו ע"י. ונודע דקודם ביאת הגשמה
 לעוה"ז היא היחה יושבת תחת כס"ה ונהנית מזיו השכי' ועיקר ביאתה לעוה"ז כדי
 לסגל מלומע"ע ותהיה נהנית בזרוע ולא בחסד. גם נודע דכשהאדם הוא בצטן אמו נר
 דלוק ע"ר ומלאך מלמדו תו' וכו' ועס יליאתו לאויר העולם מסתלקת השראת שכי' ית'
 ממנו וצא אליו הילכ"ר ומחלוקה עמו להחטיאו דכיון דכבר נסתלקה השראת שכי' ממנו
 אזי יש יכולת צידו להחטיאו. וצו"ז כו' המסרה דכשיחטא האדם וירלה הקצ"ה להענישו
 בעונשים הראויים לכל עון ולכל חטאת צא האיש הישראלי בעטנה להליל עלמו מהעונשים
 וזהו ויגש אליו יהודה כינוי לאיש הישראלי ויאמר צי אדני ידבר נא עבדך דבר וגו' וזה
 הדבר צי אדני אל נא תשח עלינו חטאת אשר נואלנו ואשר חטאנו: והט' דאעיקרא
 נשמתי היא חלק אלוה ממעל והיא קדושה וטהורה ונהנית מזיו השכי' וזהו צי אדני אני
 האשה כיני לגשמה הנילצת עמך צוה. ועיקר ביאתה לעוה"ז כדי שתסגל מומע"ע כדי
 להטת בזרוע ולא לחטוא ח"ו וזהו צי אדני ירוד ירדנו בתחי' לשבור אוכל כינוי למלות. ברם
 בעת הלידה שנסתלקת השראת השכי' אזי עושה לו מקום לינה"ר לצוא לשלוב צנו ולהחטיאנו
 ונעשינו כאנוסים תחי' מכה סילוק השראת השכי' וזהו צי אדני ויש ה' עמנו בתמיהא
 שאלו היה בן ולמה מנחתנו כל אלה שלא היה לו להינה"ר להחטיאנו שאין צידו יכולת
 להחטיא במקום שיש השראת השכי'. וכיון שכן הו"ל דיני תחי' צ'אונס וכו"ר כדין האשה
 שנאנסה דאמרי' אונס מיקרי דילך אלצטיה וזהו צי אדני אני והאשה הזאת שנאנסה יושבות
 צבית אחד ר"ל דדין אחד יש לנו דאונס מיקרי ופטור אני מעונשים אע"ג דכו"ר. אזי
 בעטנה הגדולה הזאת גם מדה"ד מסכמת צוה שהוא פטור מעונשים ואומרת צי אדני
 תנו לה את הילוד הוי דהגם שחטא אח"כ צרלן עדיין הוא צבחינת לדיק שנק' הו ע"ד
 וצנייהו ו' איש הו ואינו ראוי הוא לעונש מיתה וכיונא וזהו והמת אל תמיתוהו :

ויאמר

אצינו שובו שברו לנו מעט אוכל וגאמר לא נוכל לרדת אם יש אחינו הקטן איתנו
 וירדנו כי לא נוכל לראות פני האיש ואחינו הקטן אינו איתנו. יל"פ צדך
 רמו עפ"י הידוע דהאדם כשחוטא הוא מגביר מדה"ד בעולם וגורם לנילוה"ק שירדו לעומקי
 הקלי' ח"ו ולריך שישוב צהשו' שלימה לשבר מדה"ד ולעורר מדה"ר לירד לתוך עמקי הקלי'
 לצרר ולהזיח משם נילוה"ק שגפלו שם צמוד צורר אוכל מתוך פסולת. וידוע מכתבי
 האריז"ל דעיקר העילוי והצירור הוא יהיה ע"י שם מ"צ. והנה שם אלד"ים הוא דין ויש
 בו ק"ך לירופים וכולם הם דינים ושם הוי"ה הוא רחמים וגם שם אל חסד כמשה"כ חסד
 אל. ורז"ל אמרו שאלו להכמה חוטא מה עונשו ואמרה הטאים הרדף רעה וכו' שאלו
 להקצ"ה ואמר יעשה תשו' ויתכפר לו. וז"ל ויאמר אצינו שבשמים שובו ר"ל בתשו' ולא
 כמ"ש החכמה והגבוהה והתורה אלא די בתשו' לצד וע"י התשו' שברו לנו ר"ל שחשברו

מדה"ד הנרמזת בתיבת לג' שהיא גי' אלד'ים ולא לבד שם אלד'ים שהוא העיקרי אלא גם לשאר הגירופים שלו שהם קי"ט גי' מע"ט גם הם מתמתקים. ועי"כ מתגלים ומתגברים הרחמים הנרמזים בשם הוי"ה ושם אל' שעולים גי' ז"ן שהם בגי' אוכ"ל וזהו מע"ט אוכ"ל. וזה יהיה יכולת צידם ג"כ לירד לתוך עמקי הקלי' ולהוליא ולצרר ניצוה"ק משם בסוד צורר אוכל מתוך פסולת. ונאמר לא נוכל לרדת ר"ל דעל ידינו לבד לא יהיה לנו כח לרדת לשם לצרר ולהעלות ולהוליא משם את ניצוה"ק כ"א ע"י שם מ"צ המעלה אם יש אחינו הקטן רמו לשם מ"צ דתיבת אחינו הקטן במס"ק ע"ה הם עולים בגי' מ"צ וגם שם מ"צ הוא הקטן במספר משמות עסמ"צ וזהו אם יש אחינו הקטן ר"ל שם מ"צ איתנו וירדנו שט"י שם זה יהיה לנו כח לצרר ניצוה"ק ולהעלות משם. כי לא נוכל לראות פני האיש הוא הקצ"ה שנקרא ה' איש מלחמה ואחינו הקטן רמו לשם מ"צ איתנו איתנו :

מסרה ולקחתם ו'. ולקחתם גם את זה ולקחתם לכם ציוס הראשון ולקחתם את ארון ברית ה' ולקחתם אגדת אוזב והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ ולקחתם מן החרס ע"כ. יל"פ בדרך רמו על האדם הישראלי כשצא לכלל איש בן יג"ש ויום אחד ובאותו יום צא אליו יל"ט להחזירו למוטב ומאז הוא מתחייב בתורת ה' ומלותיו ולבש עלית ותפילין ולמוד חידושי תו' צאותו יום ועי"כ הוא מוסיף והולך ומתחזק בעבודת ה'. וזהו הרמו ולקחתם לכם ציוס הא' היינו יום הא' שצא אליו היל"ט ועשה האדם צר מלות והוא יום הא' לחשבון עונות וגם הוא יום הא' להתחלת שנת הי"ד פרי עץ בגי' עלי"ת ע"ה הדר רמו לתפילין הדר הוא לכל חסידיו כפוט"ת ר"ת ת'פילין ו'פרישת כ'פות. גם ולקחתם גם את זה רמו שיהיה מזוזה בפתחו לקיים משרז"ל כל מי שיש לו תפילין בראשו וליצית בצנדרו ומזוזה בפתחו הכל הוא בחזוק שלא יחטא שגא' והחוט המשולש לא במהרה ינתק וזהו תיבות גם את זה בגי' עס ג' תיבות והכולל בגי' מזוזה"ת ר"ל שיהיה ג"כ מזוזה בפתחו. וגם שיעסוק וילמוד חידושי תורה צאותו יום בעלמו דיש לו מעלה יתירה כנדע מדברי הזוה"ק וזהו ולקחתם את ארון ברית ה' אזי קונה בעלמו ג' בחינות כר"ן וזהו ולקחתם אגדת אוזב שהאגודה אין פחות מג' ואוזב הוא רמו לעונה שיתפוס אותה שהיא העיקר לכל. צודאי הגמור דע"כ אלין דהוו מוצטח לו שהוא הולך ומתחזק תמיד בתו' ובמומע"ט וזהו והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ פרי לדיק עץ חיים. וזהו הוכל הנשמה לרדת לתוך עמקי הקלי' לצרר משם ניצוה"ק אשר הם עשוקים שם ולהוליא בלעם מפייהם וזהו ולקחתם מן החרס רמו אל הקלי' שיהי' יכולת צידם לצרר ניצוה"ק אשר שם :

באו"א יל"פ דצא הרמו מענין ציאת הנשמת' דהנה נודע דאש חיסר האדם ממלות החו' המוטל עליו לקיימם לריכ' הנשמת' לחזור לצוה כמה פעמים בגלגול כדי להשלים מה שחיסר והנשמה היא סובלת לע"ג ורצ' בציאתה בגלגול. ולכן לריך האדם להשתדל ולהתחזק בכל עוז בציאת הראשונה של הנשמת' לעשות כמה סלדיקי בכמה אופנים להשלים תרי"ג מלות החו' חיוז המוטל עליו לעשותם כדי שלא יצטרך לחזור עוד בגלגול ויסבול הע"ר. וזהו ולקחתם לכם ציוס הא' פרי עץ הדר כפה היינו דמעת ציאת הנשמה

בפעם הראשונה לזה העולם תקחו פרי עץ הדר הם מלות ומע"ט כפת אותיות תכף שתקחו אותם תכף ומיד והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ פרי המלות שתחזקו בכל כחכם לקיימם. וכ"ת התינה מלות שאפשר בידם לקיימם אבל מלות שא"א להם לקיימם כיצד יעשו שיהיו מושלמים מהם עז"א ולקחתם את ארון ברית ה' היינו שתעסקו בתורת ה' השייך לאותה מלה ובה נחשב לכם כאלו קיימתם אותם כמשה"כ זאת התו' לעולה וגו' כל העוסק בתורת עילה כאלו הקריב עולה וכו'. וגם ע"י האהבה והאחדות ביניכם נחשב לכל או"א מה שמקיים חבירו כאלו הוא מקיים אותה כמו מלות כהונה וכיוצא וזהו ולקחתם אגודת שחביו באגודה אחת ובאחדות אחד ובה נחשב לכם כאלו קיימתם הכל. ועוד אוצר רמז לעטוה שע"י מדת העטוה נחשב כאלו הקריב כל הקרבנות כולם כמשה"כ זבחי אלד"ים רוח נשברה וגם על ידה אינו חוזר לבוא עוד בגלגול כמשה"כ ויזכור כי בשר המה רוח הולך ולא ישוב. ולא די זה אלא שגריך עוד שאם גבר הילר והחטיאם ע"ד מ"ש כי אדם אין לדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא שישתדלו בגלגול הראשון לתקן את אשר עיוותו כדי שלא יאערכו לחזור עוד נשמתם בגלגול לתקן מה שקלקלו כבר היינו שיעשו תשו' על מה שהטאו. ואם היא תשו' מעולה שהיא מאהבה נמלא חוטא נשכר דמלבד שהוא מתקן את אשר קלקל עוד בה דהוי זריו וגשכר שזדונות נעשות לו כזכיות. וזהו ולקחתם גם את זה שהיא התשו' אזי תהיו גשכרים ולקחתם מן החרס שהזדונות נעשו זכיות בידכם. ותיבת א"ת ז'ה רמז לתשו' שהתי"ו היא תשובת ואותיות הגשכרים גי' אהב"ה היינו תשובת אהבה :

במד"ר איתא גשכר אצא כהן ברדלא וז"ל אוי לנו מיום הדין אוי לנו מיום התוכחה בלעם חכם של הגוים לא היה יכול לעמוד בתוכחה של אהונו הה"ד ההסכן הסכנתי לעשות לך כה ויאמר לא. יוסף קטן של שבטים היה ולא היו יכולים לעמוד בתוכחתו הה"ד ולא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו. לכשיבוא הקב"ה ויוכיח לכל או"א לפי מה שהוא שגא' אוכיחך ואערכה לעיניך עאכו"כ ע"כ. וה' אדר"א בבלי יצ"ו בה"ז דקדק במ"ש לפי מה שהוא מהו הכו' בזה ופי' ה' אופנים ע"ש. ואני בעוניי אומר במה שידוע דכל ישר' הם ערבים זל"ז וע"י הערבות והיה כי יחטא האדם ואשם לוקים האחרים בעצורו כדכתיב וכשלו איש באחיו איש בעון אחיו. וכשיבוא הקב"ה להוכיח לאדם מלך העצירות שהגיע לו מאחר מלך הערבות זו אינה תוכחה כ"כ חזקה דיש לו מעט התגללות בזה מכמה לדדים כמשרז"ל. ברם כאשר יוכיח לאדם מומו מה שעשה אינו בעלמו אזי אין לו פה להשיב ולא מלך להרים ראש ואינו יכול לעמוד בהתוכחה. וז"ש כשיבוא הקב"ה ויוכיח לכל או"א לפי מה שהוא עשה העונות אינו בעלמו שאין לו פתחון פה להשיב כלל עאכו"כ שאינו יכול לעמוד בתוכחתו :

ועתה אל תעלצו ואל יחר בעיניכם. ה' ברבת אליאו ז"ל פי' כה"פ בהק' משרז"ל. דלא נתקן עון מכירת יוסף עד שבא אחשוורוש ומכר את ישראל אז נתקן העון מדה כנגד מדה. וז"א ועתה אל תעלצו וגו' ר"ל שעתה לא יש שום לער ולא עלצ על שמכרתם אותי אבל בימי אחשוורוש יתוקן עון מכירתי עכ"ד. ולע"ד דגרמו זה בתיבת וא"ל ר"ת 'צמימי 'אחשוורוש

'אחשורוש' לעתיד וז"א ועתה אל תעלצו שלא יהי' לכם שום עלצ אצל 'צבימי' 'אחשורוש' לעתיד יחר בעיניכם :

מדרו ועלו אל אבי ואמרתם אליו כה אמר צנך יוסף שמני אלדי'ם לאדון לכל מל' רדה אלי אל תעמוד וישבת בארץ גושן והיית קרוב אלי וגו' וכלכלתי אותך שם וגו'. ויל"ד דאין דרך השלמים להתפאר וכ"ש לפני אביהם ומה גם שאף שלא ילדה אותם הם יאמרו לו בהכרח. האומנם יל"פ צמ"ש צש"ע יו"ד סי' ר"מ בהגה ס"ז דכשהאב אינו ת"ח והבן הוא ת"ח אינו ראוי הבן לכבד את אביו כ"א באחרת דידיעי שזה אביו שהוא דש בעירו. אצל אי לא ידעי שהוא אביו אינו ראוי לכבדו משום ציון תורה לפני הרואים שאינם יודעים שהוא אביו והוא מתבזה לפניו. וכילד יעשה הבן יתרחק מאביו כדי שלא יקל אחד בכבוד חבירו ע"ש. וכן עשה מהר"ם מרנעבורק ז"ל. והצרכ"ע ז"ל פי' בזה כה"פ צ"פ לך ויקח תרח את אברם בנו וגו' וילאו מאו"כ ללכת אר"כ ויצואו עד חרן וישבו שם ובחרן אינם יודעים שהוא אביו. והי' אסור לו לכבדו משום ציון תו' והי' מוטל על האע"ה להתרחק מאביו כדי שלא יקל אחד בכבוד חבירו לזה אמ"ל ה' לך לך מאר"ך התרחק עוד ולא ר"ל מהרן ע"ש. וזה הדין הוא צמ"ש א"ס הבן הוא מלך דמלך שמהל ע"כ אכ"מ. וז"א מהרו ועלו אל אבי ואמרתם אליו שמני אלדי'ם לאדון לכמ"ל רדה אלי אל תעמוד וז"א הרמו צהיבת אל תעמוד שלא תעמוד מפני. וכ"ת אדרבה הדין עותן דלריך שיתרחק ממנו כדי שלא להקל בכבוד מלכות דמלך שמהל ע"כ אכ"מ לז"א וישבת בארץ גושן לא צמ"ריס ממש צעיר אחת אני ואתה ולכן לא יצוא לסוג זה להקל בכבודי. וכ"ת א"כ מה איכפת לי צירידתך שמה עז"א והיית קרוב אלי וכלכלתי אותך שם ש"ס דייקא ותו ליכא הששא שלא יקל האחד בכבוד חבירו :

ועינכם אל תחוס על כליכם. שם רמו למ"ש המפ' דאבות העולם עיקר ישיבתם בא"י הוא כדי שט"י שיהי' צידם קדושת א"י יהי' סיוע להם שיוכלו למתק הדינים שמגד שם אלדי'ם שהם ק"ך לירופי אלהי"ם. וקודע דעיקר ירידת יע"א וצניו למל' הוא כדי שט"י הגלות והשעבוד שם יצברו רפ"ה נילוה"ק והם ציררו ר"צ מהם צסוד משה"כ וגם ערצ ר"צ עלה אחס ועשאוה כמלוכה שאין בה דגים וכו'. וז"ר שאמ"ל יוסף שאל יתעכבו מלידך לשם יען שגריכה ירידתם כדי למתק הק"ך לירופי אלדי'ם כדי לצרר מהנילוה"ק וזהו ועינכם אל תחוס על כליכם תיבת כליכ"ם גי' ק"ך רמו לק"ך לירופי אלדי'ם שלא תתעכבו צירידתכם כדי למתקם. יען כי טוב כל אר"מ לכם הוא שצירידתכם למל' מצררים משם גל העוב שהם נילוה"ק אשר שם מהרפ"ת ותעשוה כמלוכה שאין בה דגים. ולרור המו"ר דודי לי הרב המו' כמוהר"ר משה הכהן יל"ו נתן עטס למ"ש ועינכם לשון יחיד עין אחת ולא קאמר ועינכם לשון רבים יען דהגרות עין היא בזה מלד עין אחת שמלד עין השמאל ושכן רז"ל תופסים בלשונם עין נרה עין רעה. לכן גם כאן תפס לשון יחיד ועינכם שהעין שזא ממנה הגרות עין אל תחוס על כליכם :

ויאמר ישראל אל יוסף אמותה הפעם אחרי ראותי את פניך כי עודך חי ורז"ל אמרו צמד' וצפירש"י ז"ל אמותה הפעם סבור הייתי למות שחי מיתות צעוה"ז וצעוה"ב.

וק' דאמאי הי' סבור למות גם צעוה"ב קודם ראות פניו וכי צשזיל צנו ימות לעוה"ב. ועיין
 צס' יד משה דל"ד מה שפי' צזה. ואני צעוניי יל"פ צמ"ש ה' שתי ידות והכסג"א ז"ל צפ'
 ויש צפי' משרז"ל ציקס יעקב ליש צשלוה קפץ עליו רוגזו של יוסף עפ"י הפלוגתא הי'
 ישנה לשכירות מתחי' וע"ס או הינה לשכי' אלא לצסוק. ואי אמרי' דאינה משתלמת אלא
 לצסוק ממילא יולא דרחל נתקדשה ליע"א צשכר העבודה וכשרמהו לצן ונתן לו לאה
 צמקומה הו"ל שתייהס נשיו וא"א לגרש אחת מהס דהויא לה אידיך אחות גרושתו ונאסרת עליו
 ולכן נשארו שתייהס תחתיו וליכא עליו איסור שתי אחיות. משא"כ אי אמרי' דשכירות הי'
 משתלמת מתחי' וע"ס אי הו' קידושי רחל צמלוה ואינה מקודשת לו וכשנשא לאה והדר נשא
 רחל הו"ל נישואי רחל צאיסור שתי אחיות ואיכא ח"ו חשש פיסול ציוסף הצא צתחי' מרחל
 ע"ע. וצז"ו לע"ד כו' משרז"ל דכשנאצד יוסף אמר יעקב אי לי שגכשלתי שגשאחי שתי אחיות
 וה"ה כמצואר. גם מדע משרז"ל צפ' השואל כל הנענש חצירו על ידו אין מכניסין אותו
 צמחילתו של הקצ"ה דכתיב גם ענוש ללדיק לא טוב מכלל דנקרא רע וכתיב לא יגורך רע.
 והנה צתחי' הי' סובר יע"א דליכא עליו איסור צ"א יען דס"ל דאינה משתלמת השכי' אלא
 לצסוק ורחל כצר הי' מקו"ל וכו' וכנ"ל. וכשראה שיוסף אינו והש צדעתו שנהרג חיה רעה
 אכלתהו חש ציש עליו איסו' צ"א דיש' לשכי' מתחי' וע"ס ורחל אינה מקו"ל
 דהויא לה קידושין צמלוה והיא צאה צאיסור ולכן יוסף שצא ממנה צאיסו' נענש חיה רעה
 אכלתהו והוא הי' גרמא לזה וכל הנענש חצירו ע"י אין מכניסין אותו צמחילתו של הקצ"ה.
 וזהו מ"ש וימאן להתנחם ויאמר כי ארד אל בני אצל שאולה היינו לגיהגס דנענש צני צסיבתי
 וכל הנענש חצירו ע"י אין מכניסין אותו וכו' והוא יורד לגיהגס וזהו וימאן להתנחם ויאמר
 כי ארד אל בני אצל שאולה היינו לגיהגס מטע"ז. ולז"א דקודם ראותי אח פניך צחושי צאחה
 מה סבור הייתי למות גם צעוה"ב כיון שאחה נענשת על ידי דנחשב לי עון איסור צ"א וכל
 הנענש חצירו ע"י וכו'. אצל עתה שאחה הי דמזה מוכח שאין צידי עון איסור צ"א ולא
 נענשת צסיבתי טוב אין לי מיתת עוה"ב אלא דוקא מיתת של עוה"ז. וז"א אמותה הפעם
 צעוה"ז לצד אחרי ראותי אח פניך כי עודך חי. וזהו ג"כ מ"ש יע"א רב עוד יוסף צני הי'
 כלו' דשמחה רבה הי' לי דיוסף צני הי' ולא נענש צסיבתי וראי' לזה שהוא הי דמזה נר' דליכא עליו איסור צ"א. וגם
 יש ראי' שגית כי הוא מושל בכל אר"מ ואי הוה צידו איסור ערוה לא הי' יוסף זוכה
 למלוכה ולממשלה כמשרז"ל ע"פ לא יהי' לו ער ועונה וגו'. עז"א יע"א רב עוד יוסף צני הי'
 ר"ל רב והותר הי' לי הראי' שיוסף צני עודנו הי שלא נענש צסיבתי כמו שהייתי סובר ואיני
 לריך עוד ראי' אחרת דכי הוא מושל צאר"מ. והס השבטים נחכונו להחזיק הענין צראיות
 יותר דאין צידו עון איסור צ"א. וכן יוסף ה' נחכוון לזה צאומרו מהרו ועלו אל אבי ואמרתם
 אליו כה אמר צק יוסף שמי אלד'ים לאדון לכל מל' דמזה נר' שאינו צא מאיסור צ"א :
ובדרך זו אלך לפרש מ"ש יוסף לאחיו ועתה אל תעלצו ואל יחר צעיניכם כי מכתתם
 אחי הגה ותאמרו דנענשתי צסיבכתם וכל הנענש חצירו ע"י וכו' ויחר לכם

בְּסִיבֹתָ זֶה. כִּי לֹא אֲחֵס מִכְרַתְּסָ אֹתִי הִנֵּה כִּי הֶאֱלֵדִים וְגו' כִּי לִמְהֵרָה שְׁלַחְנִי אֶלְדִּים לְפָנֶיכֶם וְגו' לְשׁוֹם לֶכֶס שְׂאֲרִית בְּאַרְץ וְלִהְיוֹת לֶכֶס לְפָלִיטָה גְדוֹלָה וְלֹא מַעֲנֵשֵׁתִי עַל יָדֶיכֶם כֻּלָּל :
מִסְרָה וְצִנִּי יִשְׁכַּר חוֹלֵעַ. הָאֲמוּנִים עָלֵי חוֹלֵעַ. יל"פ בְּדֶרֶךְ רִמּוֹ בְּמִסְרֵז"ל כֹּל הַמְקִיִּים אֵת הַחו' מַעֲוִי סוּפוֹ לְקִיּוּמָה מַעֲוֶשֶׁר. וַיִּשְׁכַּר הוּא רִמּוֹ לַח"ה כִּידוּעַ. וו"ר וְצִנִּי יִשְׁכַּר חוֹלֵעַ הֵיטֵב כִּשְׁהֵם הַח"ה מְקִיּוּמִים אֵת הַחו' מַעֲוִי בְּתַחֲלִילָה שְׂמֵאֲכֵלִם יִרְקוֹת וְכִיּוֹלָא כְּמוֹ הַחוֹלֵעַ וְחִינֵס אֲוֹכְלִים לְמַעַדְנִים. גַּם רִמּוֹ שְׁהֵם מִתְּהַגִּים בְּעֵנוֹה וּשְׂפִלוֹת ע"ד מ"ש דַּהֲע"ה וְאֲנִי חוֹלֵעַת וְלֹא אֵישׁ. אִזִּי אַח"כ הַחו' הִיא מִתְקַיֶּמֶת בִּידֵם וּסּוּפֵס לְקִיּוּמָה מַעֲוֶשֶׁר הָאֲמוּנִים עָלֵי חוֹלֵעַ לְשׁוֹן חֲסִיבוֹת :

פִּרְשֵׁת וַיְחִי

אֲנִי אֲעֲשֶׂה כְּדַבְרֶיךָ. יל"ד דְּתִיבּוֹת אֱלֹהִים שֶׁפֶת יִחַר. וְאֶפְש"ל בְּמָה שֶׁנִּחְלַקוּ רַבֵּי יִאֲשִׁיחַ וְרִי"ג הֵיכָל דְּכַתִּיב וְאִ"ז אֵם הִיא לְהוֹסִיף אֹר לַחֲלָק. וּמִסְתַּדְרָא דְּמַחְלוּקַתִּיהוּ ה"ד הֵיכָל דְּשִׁתֵּי הַלְשׁוֹנוֹת הֵם בְּלִשׁוֹן לֹאֵו אֹר בְּלִשׁוֹן הֵן אֲבָל הֵיכָל דְּשִׁתֵּי הַלְשׁוֹנוֹת חֲלוּקִין הֵם הֵיטֵב לְשׁוֹן הַרְאִשׁוֹן הִיא בְּלִשׁוֹן הֵן וְהַשְּׂנִי הוּא בְּלִשׁוֹן לֹאֵו אֹר לְהִסְפֵּךְ דְּהַלְשׁוֹנוֹת הֵן הַלּוּקִין מִהַדְדֵי לִיכָה מִחְלוּקַת צוּה דַּלְב"ע שְׁחִיבֵן הֵם לְרִיבֵי וְהוּא"ז הִיא לְהוֹסִיף. וְהִנֵּה מִלְּאֵטוֹ דְּאִיטוֹ דְּכַשְׁלוֹה יִחַק אַע"ה לִיעַקֵב וְאִמ"ל שְׁלֹא יִקָּה אֲשֶׁה מִצְנוֹת כִּנְעַן סִיִּים בְּמִחְמָרוֹ וְאִמ"ל קוֹם לָךְ פְּדִנָה אֲרַם וְקָה לָךְ מַשֵּׁס אֲשֶׁה מִצְנוֹת לְבָן אֲרֵי אֲמָךְ. וַיֵּשׁ לְפָרֶשׁ בְּדַבְרָיו שְׁחֵי מַשְׁמַעִיּוֹת הַח' שְׁלֹא יִקָּה אֲשֶׁה מִצְנוֹת כִּנְעַן הֵא מִשְׁאֵר הָאוּמוֹת שְׁפִיר דְּמִי. אֹר שִׁלָּךְ לְפְדִנָה אֲרַם וַיִּקָּה מַשֵּׁס אֲשֶׁה וְהוּי כְּאֵלוֹ הִיא לַחֲלָק. אֹר יל"פ דְּהוּא לְהוֹסִיף וְהַכּוֹנֵה שְׁלֹא יִקָּה אֲשֶׁה מִצְנוֹת כִּנְעַן כ"א שִׁלָּךְ לְפְדִנָה אֲרַם לְקָהֶת לוֹ מַשֵּׁס אֲשֶׁה. וַיַּעֲקֵב אַע"ה תַּפְס הַשִּׁיעָה כְּפִי' הַשְּׂנִי דְּהוּא לְהוֹסִיף מֵאַחַר דְּהַלְשׁוֹנוֹת הֵם בְּלֹאֵו וְהֵן וְהֵם חֲלוּקִין וְהֵלָךְ לְפְדִנָה אֲרַם לְקָהֶת לוֹ מַשֵּׁס אֲשֶׁה דוּקָא. וְכֵן אֲחֵה מוֹלָא ג"כ כֹּאֵן כְּשִׂאֲמ"ל יַעֲקֵב אַע"ה לְיוֹסֵף אֵל כֹּה תִקְרָנִי בְּמֹל' דְּמַשְׁמַע דְּקַפִּיד דוּקָא שְׁלֹא יִקָּר בְּמֹל' הֵא בְּשִׂאֵר אֲרַלוֹת שְׁפִיר דְּמִי אֹר וְשִׁכְבְּתִי עִם אֲבוֹתִי וְקִבְרַתִּי בְּקִבְרַתְּסָם וְהוּי כְּאֵלוֹ הִיא לַחֲלָק דְּפִי' הוּא אֹר שִׁקְבֹר אֲוֹתוֹ בְּקִבְרוֹת אֲבוֹתָיו. אֹר יל"פ דְּהוּא לְהוֹסִיף וְהַכּוֹנֵה שְׁלֹא יִקָּבֵר אֲוֹתוֹ בְּמֹל' כ"א שִׂישָׁא אֲוֹתוֹ מַשֵּׁס וַיִּקָּבֵר אֲוֹתוֹ בְּקִבְרוֹת אֲבוֹתָיו. וַיַּעֲקֵב אַע"ה חֲשֵׁשׁ דְּאַחַר שִׂאֲמ"ל כְּדַבְרִים הֵלְלוֹ שְׂמֵא יוֹסֵף יִתְפּוֹס הַשִּׁיעָה דְּהוּא לַחֲלָק וְלֹא יַעֲלֶה אֲוֹתוֹ לְקִבְרוֹת אֲבוֹתָיו לְמַעַרַת הַמְּכַפְלָה וַיִּקָּבֵר אֲוֹתוֹ בְּשִׂאֵר אֲרַלוֹת. לְכֵן רָלֵה לְהַשְׁבִּיעוֹ וְאִמ"ל שִׁים כֹּה יִדָּךְ תַּחַת יַרְכֵי כְּדִי שִׁיחֵי' בְּדַבְרֵי שְׂבוּעָה וּסְכָק שְׂבוּעָה לְהַחֲמִיר שִׁיחֵי' לְרִיךְ לְקִיִּים אֵת שְׁחִיבֵן שְׁלֹא יִקָּבְרוּ בְּמֹל' וְגַם שִׁיעֲלֶה אֲוֹתוֹ לְקוּבְרוֹ בְּקִבְרוֹת אֲבוֹתָיו בְּמַעַרַת הַמְּכַפְלָה. עו"א לוֹ יוֹסֵף בְּלֹא שְׂבוּעָה אִנִּי אֲקִיִּים אֵת שְׁחִיבֵן מֵאַחַר דְּהַלְשׁוֹנוֹת הֵן חֲלוּקִין בְּלִשׁוֹן הֵן וְלֹאֵו לְב"ע הוּא"ז לְהוֹסִיף וְשְׁחִיבֵן לְרִיבֵי. כְּמוֹ שֶׁאַתָּה צִנִּיּוּי אֲצִיךְ כְּשִׂאֲמ"ל לֹא תִקָּה אֲשֶׁה מִצְנוֹת כִּנְעַן קוֹם לָךְ פְּדִנָה אֲרַם וְקָה לָךְ מַשֵּׁס אֲשֶׁה דְּקִיּוּמָת אֵת שְׁחִיבֵן דְּתַפְסַת הַשִּׁי' שְׁהוּא

שהוא להוסיף מאחר שהלשונות הן חלוקין בלשון לאו והן כמשפט אשר חרלת לקיים את שתייהן כן אנכי אעשה כדברך. ועכ"ז חשב יעקב אע"ה לשמא ימלא חייה סברה דס"ל דליכא לחלק בהכי ושגם בלשונות שהן בלאו והן י"ל דהוא לחלק ויתפוס יוסף הש"י כותה ולא יעלה אותו לקברות אבותיו למ' המכפלה לכן לא נחה דעתו כ"א בשבועה כדי שיהא ס' שבועה להחמיר ואמ"ל השבועה לי וישבע לו. ועיין בס' שמע יעקב דפי' אותו במחלוקת רי"א וריו"ג ולא דרכי דרכיו כיעו"ש :

בא"ן יל"פ צמה שהזה"ק הקשה דאיך ליוה יע"א להעלותו מאר"מ לקוברו במערת המכפלה והא כתיב ותצואו ותעמאו את ארצי ותי' דיע"א לא מת וליכא ותצואו ותעמאו. ור' אשכנז ז"ל תי' לזה דא"י עדין אינה מוחזקת היא מאבותינו ולא נתקדשה כ"א עד בואם ישר' לא"י ולא נאמר ותצואו ותעמאו כ"א אחר שהחזיקו ונתקדשה. ונדע המחלוקת הקדומה אם ישר' קומ"ת דין ישר' י"ל או דין צ"ג י"ל דיש בזה מערכה לקראת מערכה. וכ' ה' קול שמואל בס"ז דלפי"ד ר"א ז"ל הג"ל דאומרים דעדיין לא נתקדשה הארץ הוא בכוזרם דקומ"ת דין צ"ג י"ל דקי"ל דגוי אינו קונה בחזקה ואמע"ה עדיין דין צ"ג י"ל ול"ק הארץ בהילוך מדין חזקה וע"כ דנו את הדין דליכא ותצואו ותעמאו. משא"כ אי אמרי' דקומ"ת דין ישר' י"ל וקנה אמע"ה את הארץ בהילוך מדין חזקה א"כ שפיר נתקדשה הארץ מאז בימי אברהם וא"כ איכא ח"ו חשב ותצואו וגו' וסיים שם דידוע דיע"א ויוסף היו בדעת אחת דישר' קומ"ת דין צ"ג י"ל וכפי שיעתס אמע"ה ל"ק את הארץ בחזקה ועדיין לא נתקדשה א"י וליכא ותצואו וגו'. וזה"כ הפ' ויקרבו ימי ישר' למות ויקרא לבנו ליוסף דוקא קרא לו ליוסף דהוא אזיל בס' אביו דקומ"ת דין צ"ג י"ל ולא קרא לשאר אחיו דכיון דהם כוזרים דדין ישר' י"ל א"כ שפיר קנה אמע"ה את הארץ ונתקדשה ואיכא ח"ו ותצואו וכו' עכ"ד. וינועו"ש דפי' כו' דרז"ל שאמרו ויקם מ"ה ע"מ כצ"ה ושטרו בידו מהו הקשר עם הפסוק שאמר אשר לא ידע את יוסף ע"ש דין. ובזו"ו מ"ש יוסף אנכי אעשה כדברך שדקדק לומר אנכי דאני הוא שס"ל כוונתך דדין צ"ג י"ל קומ"ת ול"ק אברהם את הארץ וליכא הששת ותצואו וגו' אעשה כדברך משא"כ אחי שס"ל בהיפך מזה אין עושים כדברך. ועוד בא הרמז במ"ש אנכי אעשה כדברך במ"ש הלקט"י ערך יוסף סי"ב דמאי דליוה יוסף לשאת אותו לא"י וליכא משום ותצואו וגו' הוא משום שא"י לא נתקדשה ולא היתה מוחזקת מאביהם ע"ש. ולזה כשאמ"ל יע"א לבנו ליוסף וליוה אותו שיעלה אותו לא"י וליכא חשב משום ותצואו וגו' מה"ט עדיין לא נתקדשה ואינה מוחזקת בידם. ע"ז אמ"ל יוסף דאנא שס"ל כוונתך דא"י אינה מוחזקת גם אנכי אעשה כדברך שגם אנכי אלוה להעלות עמותי מזה וליכא חשב משום ותצואו וגו' :

ובז"ו כה"פ וישבע יוסף את צנ"י לאמר פקד יפקוד אלד'ים והעלה אתכם וגו' והעליכם את עממותי מזה אתכם. בהק' עוד מ"ש המפ' ז"ל דה"ט דילאו ישראל ממנ' צרד"ו שנה הוא משום דמשולד יתק מניין וזה העטס לא יולדק כ"א כשאמר דל"ק אמע"ה את הארץ בהילוך דקרא כתיב כי גר י"ז באל"ל ועדיין דין צ"ג י"ל וב"ג ל"ק בחזקה. וא"כ מזה משמע

משמע מאחר דל"ק הארץ ועדיין לא נתקדשה ולא היתה מוחזקת בידם מאבותיהם שוב ליכא חשש בעליית יוסף לא"י משום ותצואו וגו'. וז"ל ויאמר יוסף אל אחיו פקוד פקוד אלד'ים אתכם ר"ל כמנין פקוד ק"ץ שנים יחסר מהת"ש של גזירת בין הצתרים ולא ישבו במל' כ"א רד"ו שנה והמ"ט דמשטלד ילחק מינין דמזה נר' דעדיין דין צ"ג י"ל ול"ק הארץ ולא נתקדשה עדיין. מזה הטעם בעלמנו והעליתם את עלמותי מזה אתכם דליכא חשש משום ותצואו וגו' מאחר דעדיין לא נתקדשה :

ועשית

עמדי חסד ואמת. אז"ל עמד"י עם דוד החסד יהי' עמו. יוצן לע"ד במ"ש המפ' די"ע"א חין עליו חיסור צ"א משום דדרשי' טעמא דקרא דמ"ש הסו' ואשה אל אחותה ל"ת הוא משום לררור. משא"כ היכא דלא הוי לררור ליכא חיסור וא"כ לגבי רחל ולאה דלא היו לרות זל"ז ואדרבא מסרה רחל ללאה הסימנים כדי שלא תצייש ליכא חיסורא. ועדע משרז"ל דעעס שהותר דהע"ה לבוא בקהל ולית צי' חיסורא דל"י עמוני ומואבי הוא משום דצא מרות המואביה שהיא גקצה והנקבות לא נאסרו דדרשי' טעמא דקרא ל"י עמוני ומואבי בקהל ה' ע"ד אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים דרכו של איש לקדם ואין דרכה של אשה לקדם כדכתיב כל כבודה בת מלך פנימה. וזילקוט ראובני ס"ז מוכח דאם היה יעאצ"ה נקבר באר"מ ולא בקברות אבותיו במע' המכפלה הי' נר' דמשום דיש צידו עון חיסור צ"א לכן אינו ראוי שיקבר עם אבותיו במהמ"כ ע"ש. ומוכר"ל דאם הי' נקבר במל' הי' מוכח דלא דרשי' טעמא דקרא ויש צידו עון חיסור צ"א וממילא יולא ג"כ מזה דדהע"ה הוא חסור לבוא בקהל דלא דרשי' טעמא דקרא ובין זכרים ובין נקבות הם חסורים. וצוה א"ש דקאמ"ל יע"א לבנו ליוסף דכשלא תניה אחי צמל' ליקבר שם כ"א בקברות אבותי במהמ"כ מזה יהי' הוכחה דדרשי' טעמא דקרא ואין צידי עון חיסור צ"א. וצוה יהי' ראוי לדהע"ה שהוא מותר לבוא בקהל דדרשי' טעמא דקרא והנקבות מותרות ויהי' לו חסד גדול מזה. וזהו ועשית עמד"י עם דוד חסד דיהי' לו הוכחה היתר כשלא תקברני צמל' כ"א ושכחתי עם אבותי וקברתי בקבורתם :

באו"א

ועשית עמדי חסד ואמת וגו' ויאמר אנכי אעשה כדצריך. יל"ד תיבת אנכי היא שפת יתר דהול"ל אעשה כדצריך. ואפ"ש ל צמ"ש צמד"ר ס' בראשית א"ר סימון בשעה שצא הקצ"ה לבראת את אדה"ר נעשו מלה"ש כיתות כיתות וחבורות חבורות מהם אומרים יצרא ומהם אומרים אל יצרא הה"ד חסד ואמת נפגשו לרק ושלוס נשקו. חסד אומר יצרא שהוא גומל חסדים אמת אומר אל יצרא שכולו מלא שקרים לרק אומר יצרא שהוא עושה לדקות שלום אומר אל יצרא שכולו מלא קטנות מה עשה הקצ"ה נטל אמת והשליכו לארץ הה"ד ותשלק אמת ארלה ע"כ. ויל"ד למה השליך האמת ולא השלוס הלא שניהם קטרגו כאחד ומאי שנא האי מהאי. וה' יקר"ד ז"ל תי' לזה עמ"ש בירוש' פ"ק דפאה לדקה וג"ה שוקלת כנגד כל מלתיה ש"ת שהלדקה נוהגת בחיים וג"ה נוהגת בחיים ובמתים הלדקה נוהגת לעניים וג"ה נוהגת לעניים ולעשירים הלדקה נוהגת בממונו וג"ה נוהגת בין בממונו בין בגופו. ר' יוחנן בן מריא צעס ריו"ח חין אנו יודעים חיזה מהן תציב או לדקה או ג"ה קשהוא

כשהוא אומר וחסד ה' מעו"ע על יראיו ולדקתו לבני בניו הדא אמרה שג"ח חביבה יותר מן הלדקה ע"כ. וכו' ה' יקר"ד ז"ל שם בדרוש מ' דעכר"ל דכל אחת צפ"ע קאמר הירוש'. וא"כ האמת דבר פלוגתי' ה' החסד שהוא גדול מאוד היה בו כח לכפות לאמת ולגרוס שיפול לארץ. אבל שלום דבר פלוגתי' לדק שאינו כ"כ גדול לא היה בו כח לגרוס שיפול שלום ארצה. וזהו כו' הירוש' שאמר לדקה וג"ח שקולות ככל המלות ש"ת. ויעלה לנו קושיא א"כ דשניהם שקולים ושנים למה השליך אמת ארצה בעת הצריחה ולא השלום לזה מתוך אלא שהלדקה נוהגת בחיים וכו' כלו' אעפ"י שהם שנים כזה שכל א' שקול ככל המלות מ"מ ג"ח יותר גדול ולכן השליך אמת ולא השלום. וזהו יתורץ מאי דקשה עוד למה השליך אמת שהרי הקצ"ה שאל מהם נעשה אדם וא"כ ברשות דבר אמת ואמר סברתו ולמה יושלך מה פשעו. אכן ע"ה ניחא לפי שג"ח נוהגת בחיים וצמתים וכבר ידוע דההכר שטושים עם המתים הוא חסד של אמת וא"כ כשאמר חסד יצרא שהוא גו"ח היינו עם החיים ועם המתים. וא"כ איך מקטרג עליו אמת ואומר אל יצרא שכולו שקר הלא החסד שטושים עם המתים אינו שקר. ואף דהחסד של חיים יש בו שקר מ"מ של מתים אינו שקר ולמה אמר שכולו מלא שקרים לכן השליכו ארצה לפי שקטרג שלא כדין. ומאי דהשליכו לארץ יען שדבר האמת שקר שאמר פולו שקרים כהפך אותו קטרוג עלמו עליו שהוא דובר שקרים כאדם לכן השליכו למטה עם בני אדם כיון שהוא שיה לאדם עכ"ד יעו"ש :

נמצא דע"י החסד של אמת שטושים עם המתים דין גרמא לצריחת האדם בעולם. ונקדים עוד מ"ש ה' בעל י"מ ז"ל והצ"ד הרי"ף ז"ל בס' אמרי נועם שצ"ס לוף דצ"ס טעם שנחת האחים ליוסף עד שבקשו לעוררו מהעולם הוא מפני שיוסף היה צסצרת מט"ע שה"פ שאמר יצרא האדם ואחיו היו צ"ס הכת שאמרה אל יצרא וע"ז בקשו לעוררו מהעולם וזה ה' עקב השנאה ע"ש :

ובז"ו דכשאמ"ל יעקב אע"ה ליוסף ועשית עמדי חסד ואמת ורמוז לו בדבריו אלו על החסד שטושים עם המתים שהוא חסד של אמת. לזה השיב לו יוסף אנכי שכן סבירא לי כס' הכת שאמרו יצרא האדם וכל עיקר הטעם הוא משום חסד של אמת שטושים עם המתים וכנ"ל אעשה כדבריק להחזיק את סברתי משא"כ אחי שהם ס"ל כס' האומרים אל יצרא האדם :

אל שדי נראה אלי בלזו וגו' ונתתי את הארץ הזאת לזרעך אחריו וגו' ועתה שני בניך וגו' לי הם אפרים ומנשה כרו"ש יהיו לי יל"ד תיבת ועתה היא יתירה. גם מהו הסמיכות לדברי הפסוק הקודם. ויוזן כמה שחקרו ראו' ז"ל דהיאך יעאע"ה נתן לאפרים ומנשה חלק עם השבטים בארץ והלא קי"ל לא תיהוי באעבורי אהבנתה וכו'. ותי' דהא דלא תיהוי באעא"ה ה"ד בדבר שהוא מוהזק בידו אבל דבר שאינו מוהזק בידו והוא ראוי לבוא לאח"ז לית ב' איסורא. והבא בא"י עדיין אינה מוהזקת בידם מאצותיהם והיא אח"כ ראויה לבוא לבניהם לכן נתן יעאע"ה לבני יוסף חלק בארץ עם השבטים וליבא צוה איסורא דל"ת באעא"ה ע"כ. ולע"ד יש לתרץ לקושיתם הג"ל צמ"ש הקיד"א ז"ל בחומ"א צ"ס ס' מש"נ למוהרי"ן

למחרי"ן ז"ל דיעאע"ה חשב להזדווג עם בלהה וירדו ב' נשמות מנשה ואפרים. וראה יע"א שאינם יורדים לבלהה לפי שראובן בלבד ילעזו עכ"ד ז"ל. וא"כ מאחר שיטאע"ה הוא שהוריד הנשמות של מנשה ואפרים בעולם א"כ הו"ל כאלו הם בניו ממנו וליכא תו חששת ל"ת באעא"ח. וזהו כה"פ ועתה שני בניך הנולדים לך וגו' לי הם שאני הורדתי הנשמות שלהם והם חשובים כאלו הם בני ממנו ולכן אפרים ומנשה כרו"ש יהיו לי וליכא זהו משום ל"ת באעא"ח. משא"כ בהולדות שיהיו אח"כ אית זהו משום ל"ת באעא"ח ומשו"ה ומולדתך אשר הולדת אחריהם לך יהיו. ולפי התי' של רמ"ז ז"ל יובן כה"פ באיפ"ז אל שדי נר' אלי ויאמר אלי וגו' ונתתי את הארץ הזאת לזרעך אחריו כלו' שהוא נותן את הארץ אח"כ לבני משא"כ עכשיו היא אינה מיוחקת בידי וראייה לבוא אח"כ לבני דוקא. ולכן ועתה שאינה מוחזקת בידי וליכא איסור' דל"ת באעא"ח שני בניך הנולדים לך וגו' אפרים ומנשה כרו"ש יהיו לי שיקחו חלק בארץ וליכא איסור' כלל. ואח"כ בא יעאע"ה לאמת דבריו שהארץ עדיין אינה מוחזקת בידם דבהילוך שהלך אהע"ה בה' ל"ק אותה דעדיין דין ז"ל וגוי אינו קונה בחזקה. והביא ראייה ע"ז דעדיין דין ז"ל מענין מיתת רחל. דהנה עודע מאי שתי' הרמז"ן ז"ל על שגשא יע"א ז"א כי המשפט לאלד' הארץ שלא קיימו האבות את התו' אלא בא"י דוקא וזהו שבניסחם לא"י מתה רחל כדי שלא יעבור יע"א ע"ה באיסור ז"א. והמפ' ז"ל כתבו דהא דמתה רחל ולא מתה לאה דלכאורה היה מהראוי דרחל שנתקדשה לו בתחי' בשכר עבודה היא תהיה קיימת בחיים ולאה שבאה אח"כ באיסור תמות. האומנם יען דעדיין דין ז"ל וזב"ג בצעילה תליא מילתא א"כ הו"ל לקחת לאה בהיתר ומה שאח"כ לקח רחל היא באיסור משום אחות אשתו. ולכן כשהיה בחו"ל ליכא עון עליו יען כי המשפט לאלד' הארץ. ואז בכניסתם לארץ מתה כי היא שבאה באחרונה באיסור ומתה כדי שלא יעבור יע"א באיסור ז"א. וז"ש ואני בצואי מפדן מתה עלי רחל היינו דבתחילה קאמר אפרים ומנשה כרו"ש יהיו לי ר"ל שיקחו חלק בארץ עם השבטים וליכא איסורא דל"ת באעא"ח יען דא"י אינה מוחזקת דל"ק אהע"ה את הארץ בהילוך מדין חזקה דעדיין דין ז"ל וגוי אינו קונ' בחזקה. ומביא ראייה ע"ז דעדיין דין ז"ל וז"ל אהע"ה את הארץ ממינת רחל שמתה בדרך בכניסתם לארץ כדי שלא יעבור הוא באיסור ז"א ומהראוי הו' שלאה שבאה אחר קידושי רחל היא תמות ולא רחל. האומנם משום דעדיין דין ז"ל וזב"ג צביאה תליא מילתא וא"כ הו"ל רחל היא שבאה באחרונה באיסור ולכן בכניסתם לארץ היא מתה כדי שלא יעבור יע"א באיסור ז"א. וא"כ שפיר הוי ראייה גדולה לדבריו שעדיין א"י אינה מוחזקת בידם דעדיין דין ז"ל מענין מיתת רחל ולכן הזכיר כאן ענין מיתת רחל להביא ראייה ולחזק דבריו:

ועפ"ה ומדובר לעיל יובן ג"כ כה"פ ויאמר ישראל אל יוסף הנה אנכי מת והיה אלד'ים עמכם והשיב אתכם אל ארץ אבותיכם ואני נתתי לך שכס אחד על אחיך וגו'. דלכאו' נר' דאין קשר להפסוקים כלל. גם לל"ד מה בא להשמיענו. אכן ע"ה א"ש ובהק' עוד מש"ל דמאי דילאו ישר' ממל' ברד"ו דמשולד ילחק מנין דעדיין דין ז"ל וז"ל אהע"ה בהילוך מדין חזקה דגוי אי"ק בחזקה ושפיר הוי באל"ל. משא"כ א"א דקנה הארץ בהילוך דדין ישר'

ישראל לא אהני האי תי' יען דבאל"ל כתיב. גם גודע מ"ש המפ' דאילו היו שוהים ישראל עוד רגע אחד שם היו נכנסים בנש"ע ולא הי"ל עוד תקומה ללאח משם לעולם ולא יזכר שם ישראל עוד. וזי"ו דאמ"ל יע"א ליוסף הגה אנכי מת והיה אלד"ים עמכם והשיב אחכם אל ארץ אבותיכם והמ"ט דמשטלד יחזק מנין דמוכה מינה דעדיין דין ז"ג י"ל ול"ק אהע"ה את הארץ: דאל"ה לא מהני האי תירולא והיו מוכרחים להתעכב לישב שם עד תשלום הת"ש וממילא היו נכנסים בנש"ע ולא יהיה להם עוד תקומה ללאח משם לעולם. א"ו מוכר"ל דא"י אינה מוחזקת בידם מאבותיהם ושפיר מנין מלידת יחזק ועי"כ הי"ל תקומה ללאח משם. וא"כ מה"ט גופי' דא"י אינה מוחזקת בידם תו ליכא איסורא דל"ת באע"ה יען דלא נאמר זה האיסור כ"א דוקא בדבר שהוא מוחזק מקודם. וז"ר ו'היה' אלד"ים' ע'מכם' ו'השיב' אחכם' דתיבות אלו ר"ת וס"ת שלהם יעלו בגי' רי"א גי' רד"ו עם הכולל לרמוז דבתחילה יתגהג עמכם בשם אלד"ים צמדה"ד שתשבו בגלות צמל' ואח"כ והשיב אחכם שלא תשבו שם כ"א רד"ו דנרמוז בר"ת וס"ת תיבות אלו רי"א גי' רד"ו ע"ה. והיינו מטעם דמשטלד יחזק מנין וא"י עדיין אינה מוחזקת בידם דל"ק אותה בהילוך. וא"כ מה"ט גופי' ואני נתתי לך שכס אחד על אחיך חולק חד יתיר על אחיך וליכא ביה איסורא דל"ת באע"ה יען דעדיין אינה מוחזקת בידם :

עוד

יל"פ כה"פ אל שדי נראה אלי בלזו וגו' ונתתי את הארץ הזאת וגו' ועתה שני ציך וגו' ואני בצואי מפרך וגו' עפ"י הידוע מאי דאיכא פלוגתא אי שכר מלכות צהאי עלמא איכא או לא. וכ' הזר"ב ז"ל דזה תלוי בפלוגתא אחרת אי ישנה לשכירות מתחילה וע"כ או אינה אלא לבסוף. וגודע מ"ש מוהרש"א ז"ל צמה שגשא יעאע"ה צ"א משום דכבר קידש את רהל בשכר עבודת ז"ש וכשרמהו לבן ונתן לו את לאה א"ה אח"כ שוב לגרש את אחת מהם יען דהויא איך אחת גרושתו. וכ' היוש"א ז"ל דלא יולדק תי' זה אלא למ"ד דאינה לשכירות אלא לבסוף ושפיר קדמו קידושי רהל. משא"כ אם נאמר דישנה לשכירות מתחיל וע"כ אח"כ רהל מעיקרא לא נתקדשה לו משום דהויא לה מלוה והמקדש צמלוה אינה מקו' וכיון שלקה לאה לא הי"ל שוב לקחת את רהל ע"ש והבאתי דצרוי במקו"א ג"כ. וכבר כתבנו לעיל בשם הרמב"ן ז"ל דהט' שמתה רהל בכניסתם לארץ כדי שלא יעבור יע"א באיסור צ"א. וממאי דמלאט ראינו דמתה רהל ולא לאה נר' דישנה לשכירות מתחיל וע"כ והו"ל כאילו קידשה לרהל צמלוה ואינה מקו' וכיון שלקה לאה לא הי"ל שוב לקחת את רהל והיא שבאה אח"כ באיסור ולכן היא מתה ולא לאה. ומזה מוכה דשכר מלכות צה"ע איכא דישנה לשכי' מתחיל וע"כ. וזי"ו דאמ"ל יע"א ליוסף אל שדי נראה אלי ויאמר אלי הנני מפרך וגו' ונתתי את הארץ הזאת וגו' וכל זה מטעמא דשכ"מ צה"ע איכא ועתה שני ציך וגו' כרו"ש יהיו לי שיקחו עמכם חלק בארץ. וכ"ת אעיקרא מהיכן יש ראייה דשכ"מ צה"ע איכא עד שתתן גם לצני עו"א ואני בצואי מפרך מתה עלי בשבילי רהל ולא לאה ושפיר הוי ראייה מזה דשכ"מ צה"ע איכא דישנה לשכירות מתחיל וע"כ: **במסרה** עליה ג'. כי עליה משבזי אציך. מטקף צני עליה. עליה למרום שצית שני.

יל"פ

יל"פ במ"ט במד"ר בפסוק אז חללה ילועי עלה אמר יעקב אני איני מקרנך ואיני
 מרחקך עד כי יבוא משה דכתיב ביה ומשה עלה אל האלד'ים מה שהוא רולה לעשות בך
 יעשה כיון שבא משה אמר יחי ראובן ואל ימות ע"כ. ונדע מ"ש רא' ז"ל והבאתי דבריהם
 לעיל מה שתי' על מה שליוה יע"א להטלותו מאר"מ ולקוברו במהמ"כ ולא חשש משום
 ותבואו ותטמאו וגו' הוא משום דאיהו ס"ל דעדיין א"י אינה מוחזקת בידם ולא נתקדשה ולא
 כאמר ותבואו וגו' כ"א אחר שהוחזקה בידם ונתקדשה. גם נודע המחלוקת אם ישר' קומ"ת
 דין ב"כ י"ל או דין ישר' י"ל ויוסף ואחיו הם היו מחלקים בזה דיוסף ס"ל דעדיין דין ב"כ
 י"ל והמפרכסת אסורה דבמיטה תליא מילתא ולכן אמר לאביו שהם אוכלים אבמ"ח והשבעו'
 הם ס"ל דילאו מכב"ג והמפרכסת מותרת היא דבשחיטה תליא מילתא ולזה היו אוכלים
 אותה. גם הבאתי בשם הקו"ש ז"ל דכתב דלפי"ד רא' ז"ל הכ"ל היינו דס"ל דקומ"ת דין ב"כ
 י"ל ול"ק אאע"ה הארץ בחזקה בהילוך שהלך בה דגוי אינו קונה בחזקה וליכא חשש משום
 ותבואו וגו'. דאי אמרי' דקומ"ת דין ישר' י"ל היו שפיר קנה אאע"ה את הארץ בהילוך ונתקדשה
 מאז ואיכא חשש משום ותבואו וגו' א"י מוכר"ל דיע"א ס"ל דעדיין לא ילאו מכב"ג ול"ק
 אותה ולא נתקדשה. נמלא דיע"א ויוסף בסברא אחת הם דס"ל דקומ"ת עדיין דין ב"כ י"ל.
 ובה פירשתי שם כו' מ"ש יוסף אנכי אעשה כדברך עש"ב. גם נודע מאי דקי"ל נושא אדם
 מפותת אביו ואמוסת אביו דהלכה כהכמים דפליגי ארי"ה. ולכן ראובן שכב את בלהה
 פילגש אביו דס"ל דקומ"ת דין ישר' י"ל דילאו מכב"ג והיא מותרת לו אבל אי דינס כב"ג
 אז היא אסורה לו דבעולת בעל יש להם ולפי סברת יע"א דלא ילאו מכב"ג יולא דהטא
 ראובן בזה. עו"כ מה שתי' המפ' על מה שילאו ישר' ממל' ברד"ו שנה הוא דמשולד ילחק
 מינין וזהו אי אמרי' דעדיין דין ב"כ י"ל ול"ק אאע"ה את הארץ ושפיר הוי באל"ל משא"כ אי
 אמרי' דדין ישר' י"ל וקנה את הארץ אזי לא מהני תי' זה דבאל"ל כתיב. ומרע"ה שסירב
 בשש"מ הוא משום דס"ל דילאו מכב"ג וקנה אאע"ה את הארץ ועדיין לא נשלם הזמן דלא
 מלי"ל דמשולד ילחק מינין דבאל"ל כתיב. ונמלא לפי"ה דמרע"ה וראובן הם בסברא חדא
 דקומ"ת דין ישר' י"ל ויע"א ויוסף ס"ל דקומ"ת עדיין דין ב"כ י"ל. ולכן כשחטא ראובן
 בפילגש אביו אמ"ל אביו איני יכול לקרנך לומר דלא יש בידך איסור יען ולסברתי
 דדין ב"כ י"ל יולא דיש איסור בידך. ואיני מרחקך מאחר דאיכא דס"ל כוונתך דדין ישר' י"ל
 וליכא איסור בידך עד כי יבוא משה דס"ל בפשיטות כוונתך איז מה שהוא רולה לעשות בך
 יעשה שהוא יכול לקרנך כפי סברתו. וכיון שבא משה אזל בסברתו דדין ישר' י"ל וקרבו
 לראובן דליכא איסור בידו ואמר יחי ראובן ואל ימות. ובזו"ו כו' המסרה עליה ג'. כי עליה
 משכבי אביך ששכב עם בלהה. והגם דאי ס"ל דדין ב"כ י"ל ולסברתי איכא איסור בידך
 בזה עכ"ז איני מבשרך שיהיה לך עילוי ולא תהיה ערף לס"א וזהו מטרף בני עליה. וע"י
 מי יהיה לך עילוי הזה ע"י משה שנא' זו עליה למרוס שבית שבי שהוא ס"ל כסברתך ולסברתו
 ליכא איסור בידך איז יהי' לך עילוי שלא יחשב לך עון אשר חטא וזהו שכיון שבא מרע"ה
 אמר יחי ראובן ואל ימות :

באו"י יל"פ כו' המסרה צמ"ס שתי ידות צפ' וירא צסס מהר"ס אלשיך ז"ל צפסוק ויסע ישר' ויע אהלה מהלחה למגדל עדר דמקשה למה כתיב אהלה צה"א וקריין אהלו צוא"י. ותי' דהכתיב אהלה ר"ל המטה של צלהה סליק כלו' ויע אהלה מטה של צלהה זריק לחוץ שנטה אוהל של צלהה לחוץ ושם אוהל לחה צמקום אהלה של צלהה כפירש"י ז"ל. אצל אהלו צוא"י ר"ל שנטה אהלו של יעקב והיא צלהה הגקראת אהלו מפני שהאשה נקראת אוהל של הצעל והוא נטה את צלהה ששכב עמה ממש. והוה ההפרש צין הכתיב והקרי דאם אני דורש הכתיב לא חטא ראובן שלא עשה כלום אלא שסילק מטתה של צלהה ונתן מטתה של לחה צמקומה ואם אכן דרשי' הקרי שכב עמה עם צלהה ממש יעו"ש. וידוע פלוגתא דר"ע ור"י אי מוכר אדם את צחו לשפחות א"ש או לא דהד ס"ל דיכול למוכרה ואידך ס"ל דא"י ותליא פלוגתייהו צפ' לא יוכל למוכרה צצגדו צה דאי אמרי' יש אס למקרא דקריין צצגדו צחיריק והוא מלשון צגד א"כ הוא כדרש כיון שפירש עליה שוב א"י למוכרה דהיינו לשפחות אחר אישות א"י למוכרה הא לשפחות א"ש יכול למוכרה. ואי אמרי' יש אס למסורה א"כ היא מלשון צגידיה צצגדו ואזי כדרש כיון שצגד צה פ"א שוב א"י למוכרה דלשפחות א"ש א"י למוכרה. גם נודע דאנו עם צני ישר' יש לנו עם הקצ"ה כדין צת וכמ"ש צזוה"ק ע"פ וכי ימכור איש דא קצ"ה את צחו דא כנס"י. וא"כ אס יכול הקצ"ה להגלותו אחר גלות מל' צגלות אחר או לא תלוי צפלוגתא הג"ל דאם יש אס למקרא האם שהגלה אותנו צגלות מל' יכול הוא להגלותנו עוד צכמה גליות כ"ז שלא פי' עליהו עלינו. ואם יש אס למסורה אחר שהגלה אותנו צגלות מל' שוב מן הדין א"י להגלותנו עוד צגליות אחרות. עו"כ מ"ש המפ' דהגאולה כשהיא ע"י צ"ו יש אחריה שעבוד וכשהיא ע"י הקצ"ה אין אחריה שעבוד וזה"ל כ ישר' נושע צה' תשועת עולמים. ולכן כשר"ה הקצ"ה לשלוח את מרע"ה לגאול ישר' ממל' סירב צשש"מ דס"ל יש. אס למסורת וא"י למוכרם עוד ולריך שתי' הגא' ע"י הקצ"ה כדי שתי' גאו' עולמית. וז"ש צמד"ר אמר יעקב אני איני מקרצך ואיני מרחקך שאין צי כח להכריע אס יש אס למקרא וחטא הוא עם צלהה ששכב עמה ממש ולריך לרחקך. או אס יש אס למסורת ולא חטא עם צלהה ולריך לקרצך אין צידי להכריע זה. עד כי יצא שילה זה משה דס"ל יש אס למסורת מה שהוא רואה לעשות כך יעשה. כיון שצא משה דס"ל דיש אס למסורת דיוצא מזה דלא חטא ראובן עם צלהה אזי אמר יחי ראובן ואל ימות :

ובז"י כו' המסרה כי עלית משכבי אביך היינו דכתיב צי' ויע אהלה ואית צה כתיב וקרי שיש צזה שתי משמעיות וכנ"ל והוה משכבי לשון רבים דלפי המסורת שהיא הכתיב קאי על צלהה ולא חטא ראובן צה ולפי הקרי קאי על יעקב וחטא ראובן צה. והדר קאמר דאי מבערך מטרף צני עלית דיהי' כך עילוי ולא תתי' ערף לסט"א דהעיקר הוא יש אס למסורת ואין חטא צידך. ועל ידי מי יהי' כך העלוי הזה ע"י מרע"ה שכן ס"ל דיש אס למסורת שגא' צו עלית למרום שצית שצו אזי יהי' כך ע"י העילוי הזה דלסברתו אין חטא צידך והוה שפיון שצא מרע"ה לצרך השצמים אמר יחי ראובן ואל ימות :

נפתלי

נפתלי חילה שלוחה הנותן אמרי שפר. יל"פ צדק רמו מוסר צמ"ש צמס' ערכין דאיכא מ"ד חס סיפר לה"ר אין לו תקנה עוד שכבר כרתו דהע"ה שגא' יכרת ה' כל שפתי חלקות לשון מדברת גדולות. ועוד איתא התם מאי תקנתיה דלה"ר ר"ח בר פפא אמר חס ת"ח הוא יעאוק צתו' ואס ע"ה הוא ישפיל עלמו. וכן אמרו צילקוט ע"פ מות וחיים ציד לשון סיפר לה"ר מות עסק צחורה חיים. וז"ש נפתלי ר"ל שאס האדם נפתל צלשונו ונתעקש שסיפר לה"ר ידע צעלמו שהוא גורם צזה חילה שהיא הנשמה שבו שלוחה שמשלחת ממנו שהוא נכרת ומת כדכתיב יכרת ה' וגו' וזהו כמ"ד אין לו תקנה עוד. ושם קאמר כאידך מ"ד דחס סיפר יש לו תקנה ע"י עסק הצו' וזהו הנותן אמרי שפר שיטקוק צתו' וזהו תקנתו כמ"ש מרפא לשון עץ חיים :

מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך נפתלי חילה שלוחה הנותן אמרי שפר. יל"פ כה"פ שהאדם המקיים מצות לדקה ונותן לעני ממזבח מאכלו שהוא אוכל צו ולא מדבר שהוא מאוס אללו אזי גורם שאותיות ו"ה וחות ח' שהם נפרדים מהשם ומהכסא כדכתיב כי יד על כס יה לחזור ולהתחבר יהוד עם השם והכסא ויהי' השם שלם והכסא שלם וזהו והו"א שהוא"ו הראשונה היא שימושית. גם יתן מעדני מלך שם רמו שהוא מושך שפע עליון מרום המעלות מעתיק הרמו צתיבת מלך כמ"ש האמ"ל מער' ח' צמבו"ש אוי"א צכונת אל מלך יושב עכ"ר שאל מלך כוד עתיק וגם מלך גי' עת"ק דאי"ק וכו' ע"ש. ועי"כ יהי' חיבור וזיווג ז"ן דנפתלי רמו לת"ת כמ"ש מוהרצ"ו ז"ל צליקו"ת פ' וילא וחילה רמו למלכות. דע"י המשכת המוחין מרום המעלות מעתיק יהי' זיווג ז"ן יחוד קבה"ו. וצזה יהי' קרוצ הגאולה וזהו חילה שלוחה ע"ד משז"ל צמד' ע"פ שלח תשלה את האס וכו' דהשכינה היא צזה לגאול אותנו מהגלות. גם אותיות חילה חליה שם רמו לחליה הנציא שיבשר הגאולה כדכתיב הנה אנכי שולח לכם את חליה הנציא וגו'. וכז' צתנאי וע"מ הנותן אמרי שפר ר"ל דהנותן לדקה הוא מדבר דברים נכוחים דברי תחנומין ופיוכים לעני לקיים משז"ל דהנותן לעני מתברך בשש צרכות והמפייסו מתברך צי"א דשיהס יהוד יהיו צגי' עו"צ רמו למדת היסוד כמשה"כ עו"צ איש חוכן ומלוה וכו'. גם רמו יש צמ"ש הנותן אמרי שפר שחיי' הצדקה למי שטקוק צחורה ה' שאז היא לדקה המעולה כמשרז"ל הרולה לעשות לדקה יעשה עם עמלי חורה דע"י יהי' גורם לעסק הצו' דגם היא גרמא למהר הגאולה כמשה"כ גם כי יתנו צגויס עתה חקבלס יה"ר שיצב"א :

ג מאשר שמנה לחמו וגו' הוא רמו לעסק החורה דהא דכתיב מאשר שמנה לחמו ולא כתיב אשר וגו' כמו מאי דכתיב צשאר השצטים הוא לרמו דתיבת מאשר צגי' ישראל"ל היינו לומר דכשישראל עוסקים צחורה שנקראת לחס כדכתיב לכו לחמו צלחמי וצפרט צתו' שצע"פ היא המשנה אותיות שמנה משנה אזי מלבד שט"י עסק החורה הזה הם משברים ומצטלים כה לילי"ת הרשעה שהיא צגי' ת"פ צגי' שמנ"ה להמ"ו ע"ה. גם גורמים שאותיות הו"א שהם נפרדים מהשם ומהכסא שיחזרו להתחבר יהוד ויהי' חיבור וזיווג ז"ן קבה"ו וימהרו הגאולה כמשה"כ גם כי יתג'ו צגויס לשון מתיתין שט"י לימוד משנה עתה חקבלס :

וב'ל אש'ה רמו ליסוד ומל' שיתחברו יחד ע"י שימשך להם מוחין נהו"ב וזהו חכמ'ת ל'ב חכמה ובינה שהיא נק' לב כמ"ש בינה לבא. וע"י שימשכו בתחי' לחג"ת שהם רומזים לידיהם שהם ג' י"ד כנ"ל יהי' בהם חיבור וזהו בידיה עוון לשון חיבור. גם רמו דג' יודין של הוי"ה וירושלם וישראל שהם היו בזמן שזיהמ"ק מחוברים יחד סגול והן בעוון בחורב"ה עתה בגלות הם מפורדים כמ"ש עמו אנכי בצרה בצירי כשיהי' חיבור וזיווג זו"ן גמור אזי הג' יודין האלו יחזרו ויתחברו יחד וזהו בידיה עוון לשון חיבור. וכשיהי' כל זה אזי ויביאו מטוה' שם רמו שהמ"ט ש"ב של ו' רמו לו"א והמ"ט ש"ב של ה' רמו למל' וזהו מ"ט ו' ה' יביאו אותם להתחבר יחד עם שער הן' ויתגלו כולם יחד. גם רמו שהמ"ט ש"ב שהם חברים עתה שער הן' וגם אותיות ו' ה' שהם חברים מהשם יביאו אותם שיתחברו ויושלמו במקומם שיתגלה שער הן' ויהיו הנש"ב שלמים וגם אותיות ו"ה יתחברו עם י"ה ויהי' השם שלם וזהו מ"ט ו"ה יה"ר שיבצ"א :

פרשת נשא

ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום. פי' ה' מתחי' ז"ל דידוע שהקב"ה אינו מונע שום שאלה מכל אדם ונותן לכל או"א בקשתו ושאלתו רק ש"י מהנות אלדי' מעכבים מלירד למטה למי שאינו ראוי. וכשמתגלה שם של אל שהוא מעשר של ש"י מזריחין כל המקטרגים ויורד השפע למטה. נשמע אף אם הקב"ה הוא נושא פנים לב"א הש"י מהנות אלדי' הם מעכבים. וא"כ לפי"ז קשה משה"כ ישא ה' פניו אליך מה מועיל נשיאות פנים הואיל וש"י מהנות אלדי' מעכבים לז"א וישם לך שלום הדע דאיתא בהאר"ז"ל דמלת של"ם מרמו צ"פ אל צמילואם אל"ף למ"ד ששני פעמים קפ"ה עולה כמנין של"ם. וז"א ישא ה' פניו אליך ושמ"ת הש"י מהנות אלדי' מעכבים לז"א וישם לך שלום ע"ש. דלפי"ד יוצן כה"פ השם גבולך של"ם הלז חטים ישביעך וה"ה כמבואר דכשיהיו שני שמות אל"ל צמילואם שעולים צגי' של"ם מתגלים והם בגבולך אזי המקטרגים צורחים והשפע יורד למטה וזהו הלז חטים ישביעך. או יוצן בדרך רמו אל הגאולה דנדע דבעון ש"ה נהרצ הבית באחרונה. ובדאי הגמור דכ"ש וק"ו דלא יהי' נצנה בית הג' כ"א עד שיהי' ציטר' אהבה ואחבה שלום ורעות אזי תהי' הגאולה וצנין ציהמ"ק. עו"ג מ"ש צש"ם דעתידה הארץ להוליא גלוסקאות וכלי מילת ר"ל שמה שהי' נריך האדם לערוה לאכול בדישה וזרייה ועחינה ולישה ואפייה לעת"ל אי"ל לכל זה דבלא עמל ועורה מוליאה הארץ הפת שהוא הלז החטים והוא אוכל כדמיון הפירות שמוליאה הארץ. וז"ר השם גבולך שלום דכשיהי' שלום צניכס אזי תהי' הגאולה ותוליא הארץ גלוסקאות לאכול עלי עמל ויגיעה וזהו הלז חטים ישביעך יה"ר שיבצ"א :